

การศึกษาองค์ความรู้ในการต่อต้านทุจริตโดยใช้กิจกรรม
และหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดเชียงใหม่

พระครูสังฆรักษ์ วีรวัดน์ วีรวฑฒโน และคณะ

2564

รายงานการวิจัย
การศึกษาองค์ความรู้ในการต่อต้านทุจริตโดยใช้กิจกรรม
และหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดเชียงใหม่
STUDYING KNOWLEDGE IN AN ANTI-CORRUPTION BY ACTIVITIES
AND BUDDHIST PRINCIPLES IN CHIANG MAI PROVINCE

พระครูสังฆรักษ์ วีรวัดน์ วีรวฑฒโน
พระมหาวิรัตน์ สุเมธี
กมล บุตรชารี

รายงานการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก
กองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.)
สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ประจำปีงบประมาณ 2564

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

รายงานการวิจัย
การศึกษาองค์ความรู้ในการต่อต้านทุจริตโดยใช้กิจกรรม
และหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดเชียงใหม่
STUDYING KNOWLEDGE IN AN ANTI-CORRUPTION BY ACTIVITIES
AND BUDDHIST PRINCIPLES IN CHIANG MAI PROVINCE

พระครูสังฆรักษ์ วีรวัฒน์ วีรวฑฒโน
พระมหาวีรศักดิ์ สุรเมธี
กมล บุตรชารี

รายงานการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก
กองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.)
สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ประจำปีงบประมาณ 2564

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การวิจัยการศึกษาองค์ความรู้ในการต่อต้านทุจริตโดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดเชียงใหม่วัตถุประสงค์การวิจัย 1) เพื่อศึกษาองค์ความรู้ในการต่อต้านทุจริตโดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในจังหวัดเชียงใหม่ 2) เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ในการต่อต้านทุจริต โดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในจังหวัดเชียงใหม่ 3) เพื่อนำเสนอองค์ความรู้ในการต่อต้านทุจริต โดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในจังหวัดเชียงใหม่ รูปแบบการวิจัยนี้ เป็นแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่วิจัยจังหวัดเชียงใหม่ ผ่านเครือข่ายวิจัยในสถาบันการศึกษา 4 แห่ง พื้นที่ขยายผลและใช้ประโยชน์สถาบันการศึกษาและหน่วยงานในจังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มประชากรที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย นักเรียน นักศึกษา นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา ครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่และผู้บริหาร

พบว่า ผลการตอบแบบสอบถามการทุจริตและประพฤตินิชอบ กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม เป็นบรรพชิต จำนวน 187 รูป คิดเป็นร้อยละ 19.31 ศกฺ์สหัสชาย จำนวน 368 คน คิดเป็นร้อยละ 38.02 และศกฺ์สหัสหญิง จำนวน 413 คน คิดเป็นร้อยละ 42.67 มีอายุระหว่าง 15 - 20 ปี จำนวน 550 รูป/คน มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 56.82 ระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 510 รูป/คนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 52.69 ส่วนในข้อคิดเห็นการให้ความสำคัญในการเข้ามา มีส่วนร่วมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างเคยติดต่อส่วนงาน การรับบริการบริการเป็นตัวแทนในบทบาทหรือฐานะใดที่เกี่ยวข้อง จำนวน 912 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 91.29 กลุ่มตัวอย่างเคยพบเห็นพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับการทุจริต ส่อไปในทางทุจริต หรือการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบหรือไม่ โดยส่วนมาก ไม่เคยพบเห็น แต่เคยได้ยิน/ได้ฟังจากการบอกเล่าหรือจากสื่อต่างๆ จำนวน 634 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 65.84 ผลการสัมภาษณ์การทุจริตและประพฤตินิชอบพบว่าสาเหตุหรือปัจจัยใดที่สร้างช่องว่างทำให้เกิดการทุจริตประพฤตินิชอบในสังคม ปัจจัยใดที่สร้างช่องว่างในการทุจริตนั้นอาจเกิดขึ้นได้จากสถานการณ์ที่เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ มีสิทธิ์ขาดในการใช้ดุลยพินิจ ซึ่งให้อิสระในการเลือกปฏิบัติ เลือกใช้อำนาจมากกว่าการใช้กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือข้อกำหนดในการดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ และเพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในแก้ไขปัญหาโดยการสร้างเครือข่ายเพิ่มการปลูกฝังค่านิยมที่ดี เปิดโปงการทุจริต สร้างการป้องกันในเรื่องการปลูกฝังค่านิยมที่ดี ผลการแบบประเมินความพึงพอใจโครงการอบรมโดยใช้กิจกรรมและ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา พบว่าด้านกระบวนการและขั้นตอนการให้บริการ การจัดลำดับขั้นตอนของกิจกรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุดด้านคุณภาพการให้บริการ โดยรวมอยู่ในระดับพึงพอใจมาก และประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการอยู่ในระดับความพึงพอใจของท่าน ต่อภาพรวมของโครงการและกิจกรรมในหลักสูตรเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้และพัฒนาความสามารถ

คำสำคัญ: 1. การศึกษาองค์ความรู้ 2. การต่อต้านทุจริต 3. กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

ABSTRACT

This study investigated the current stage of knowledge of anti-corruption through activities and Buddhist principles in Chiang Mai Province. The research aimed 1) to study the knowledge of anti-corruption through activities and Buddhist principles in Chiang Mai area, 2) to develop the knowledge in anti-corruption through activities and Buddhist principles, and 3) to present the current stage of knowledge in anti-corruption by using activities and Buddhist principles in Chiang Mai Area. This research model is a Mixed-method Research: quantitative research and qualitative research. The research area set in Chiang Mai Province with purposively selected 4 educational institutions in research network, presumed for future expansion areas and all educational institutions and agencies in the province. The research population group consisted of students, Buddhist scholars, teachers, staff and administrators.

This study interpreted the results from the questionnaires asking about fraud and misconduct experiences. The sample group who answered the 550 questionnaire were 187 monks (19.31%), 368 male householders (38.02%), and 413 female householders (42.67%). Their age were between 15 - 20 years, The result presented 56.82% at the bachelor's degree level with 510 questionnaire. The rest accounted for 52.69%, as for the comments on the importance of participating in the prevention and suppression of corruption. The result also presented that the sample group were 912 people, (91.29%), had contacted the department, received service and represented in any relevant role or position. The sample group had seen behaviors related to corruption. In the way of corruption or the wrongful conduct or omission of duty or not, most of sample 634 people, (65.84%), have never met, but they have heard from telling or from the media. The results of corruption and misconduct interviews revealed that what causes or factors create gaps causing corruption and misconduct in society. What factors create gaps in corruption can arise from situations in which competent officials have the right to exercise discretion which gives freedom to discriminate to choose power over laws, regulations, or requirements to carry out activities. The solutions are to allow people to participate in solving problems by building networks, to instill good values, to expose corruption build and defenses in way of cultivating good values. The results of the satisfaction assessment form of the training project using activities and the Buddhist principle found that in terms of service processes and procedures of activities have the highest average service quality. Overall, it was at a very satisfied level of the benefits of the program for the overall activities which facilitated learning and competence development for the society.

Keywords: 1. Knowledge in Anti-Corruption 2. Activities 3. Buddhist Principles.

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง การศึกษาองค์ความรู้ในการต่อต้านทุจริต โดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดเชียงใหม่ ฉบับนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสถาบันญาณสังวรมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยประจำปีงบประมาณ 2564 สำเร็จได้เนื่องจากได้รับความเมตตาจาก พระครูสุนทรมหาเจติยานุรักษ์, ผศ.ดร. รองอธิการบดี วิทยาเขตล้านนา ผศ.ดร.ประทีป พีชทองหลาง ที่ปรึกษาโครงการ พระเมธาวิเชียรสร, รศ.ดร. และ ดร.สุวรรณ ม่วงนวล ผู้เชี่ยวชาญอ่านตรวจงานวิจัยที่ได้ให้คำแนะนำตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องมาโดยตลอด จนโครงการวิจัยเล่มนี้เสร็จสมบูรณ์

ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย ที่ได้เสียสละเวลาที่มีค่าในการให้คำปรึกษาทั้งด้านเนื้อหาและวิธีการวิจัย แนวทางการแก้ไขในด้านเครื่องมืองานวิจัย รวมทั้งได้เพิ่มรายละเอียดในการสร้างเครื่องงานวิจัยเพื่อให้ได้คุณภาพของเครื่องมือวิจัย รวมทั้งปรับกรอบแนวคิดองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเชิงคุณภาพให้สมบูรณ์

ขอขอบคุณผู้บริหารจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ ผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา โรงเรียนเมตตาศึกษาและโรงเรียนสามัคคีวิทยาทานทุกท่าน ที่กรุณาสละเวลาให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ ประเด็นที่สำคัญต่อการพัฒนางานวิจัย และกลุ่มตัวอย่างสัมภาษณ์ทุกท่านที่เสียสละเวลาในการสะท้อนผลการทดลอง ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง และขอขอบคุณกลุ่มตัวอย่างที่ร่วมฟังความคิดเห็น และวิพากษ์เพื่อให้การวิจัยนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น สุดท้ายขอขอบคุณคณะทำงานการวิจัยและผู้ประสานงานทุกท่านที่ให้การสนับสนุนการดำเนินงานการวิจัยในครั้งนี้ให้สำเร็จเสร็จสิ้นลุล่วงไปได้ด้วยดี

รายงานการวิจัยฉบับนี้หากมีความบกพร่องหรือไม่สมบูรณ์ในส่วนตัว ผู้วิจัยขออภัยไว้แต่ผู้เดียว หากมีคุณประโยชน์ต่อผู้อ่านหรือต่อแนวทางการพัฒนาการศึกษาองค์ความรู้ในด้านการต่อต้านทุจริต โดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ผู้วิจัยขอขอบและอุทิศ แต่บิดามารดาผู้มีพระคุณที่ซึ่งเป็นผู้หว่านเมล็ดพันธุ์แห่งปรัชญาชีวิตและสังคมให้แก่ผู้วิจัย และขอเชิดชูครูบาอาจารย์ทุกท่านของผู้วิจัยที่เคยอบรมสั่งสอนตลอดจนประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัยมา ณ ที่นี้ด้วย

พระครูสังรักษ์ วีรวัฒน์ วีรวิฑฒโน

หัวหน้าโครงการวิจัยและคณะ

26 มกราคม 2565

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญรูปภาพ	ช
บทที่	
1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 ปัญหาวิจัย	3
1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย	3
1.4 รูปแบบการวิจัย	3
1.5 พื้นที่วิจัย/องค์กร	3
1.6 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	3
1.7 นิยามศัพท์ที่ใช้ในงานวิจัย	4
1.8 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	5
1.9 หน่วยงานที่นำผลการวิจัยไปใช้	5
2 แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
2.1 ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้	6
2.2 แนวคิดการออกแบบและการจัดการเรียนรู้	16
2.3 แนวคิดและหลักธรรมาภิบาล	21
2.4 แนวคิดเรื่องธรรมาภิบาลและการจัดการภาครัฐ	27
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันและต่อต้านการทุจริต	29
2.6 แนวคิดของการทุจริตคอร์รัปชันในหน่วยงานภาครัฐ	33
2.7 ยุทธศาสตร์แผนิกพลังประชารัฐ ขับเคลื่อนธรรมาภิบาล ต่อต้านการทุจริต พ.ศ.2560 – 2564	35
2.8 แนวทางต่อต้านการทุจริตตามหลักธรรมทางพุทธศาสนา	42
2.9 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	45
2.10 สรุปรอบแนวความคิด	47
3 วิธีดำเนินการวิจัย	49
3.1 รูปแบบการวิจัย	49
3.2 พื้นที่ในการวิจัย	49
3.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	49

	หน้า
3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	51
3.5 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	52
3.6 ขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัย	53
3.7 การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	53
3.8 แผนการดำเนินงานวิจัย	55
3.9 สถิติเพื่อการวิจัย	56
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	58
4.1 ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามการทุจริตและประพฤตินิยมชอบต่อการศึกษา องค์ความรู้ในการต่อต้านทุจริตโดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนา ในจังหวัดเชียงใหม่	58
4.2 ผลการวิเคราะห์การสัมภาษณ์การทุจริตและประพฤตินิยมชอบต่อการศึกษา องค์ความรู้ในการต่อต้านทุจริตโดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนา ในจังหวัดเชียงใหม่	64
4.3 ผลวิเคราะห์แบบประเมินความพึงพอใจโครงการอบรมเรื่องการทุจริตและ ประพฤตินิยมชอบต่อการศึกษาองค์ความรู้ในการต่อต้านทุจริตโดยใช้กิจกรรม และ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดเชียงใหม่	72
5 สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	78
5.1 สรุปผลการวิจัย	78
5.2 อภิปรายผลการวิจัย	81
5.3 ข้อเสนอแนะ	83
บรรณานุกรม	84
ภาคผนวก	88
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย	89
ภาคผนวก ข หลักสูตรการอบรมสร้างความตระหนักในการต่อต้านการทุจริตในสังคม	99
ภาคผนวก ค ใบรับรองจริยธรรมการวิจัย	103
ประวัตินักวิจัย	105

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
3.1	แสดงประชากรและกลุ่มตัวอย่างรอบที่หนึ่งเพื่อใช้ตอบแบบสอบถามในงานวิจัย	50
3.2	แสดงสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างรอบที่หนึ่งและกลุ่มตัวอย่างรอบที่สองเพื่อใช้ตอบแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างในงานวิจัย	51
4.1	แสดงจำนวนและค่าร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	58
4.2	แสดงจำนวนและค่าร้อยละการให้ความสำคัญในการเข้ามามีส่วนร่วมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต	60
4.3	แสดงจำนวนและค่าร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน	72
4.4	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจากผลการประเมินความพึงพอใจโครงการอบรมเรื่องการทุจริตและประพฤติมิชอบต่อการศึกษาองค์ความรู้ในการต่อต้านทุจริตโดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในจังหวัดเชียงใหม่ ด้านกระบวนการและขั้นตอนการให้บริการ	74
4.5	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจากผลการประเมินความพึงพอใจโครงการอบรมเรื่องการทุจริตและประพฤติมิชอบต่อการศึกษาองค์ความรู้ในการต่อต้านทุจริตโดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในจังหวัดเชียงใหม่ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ/วิทยากร/ผู้ประสานงาน	75
4.6	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจากผลการประเมินความพึงพอใจโครงการอบรมเรื่องการทุจริตและประพฤติมิชอบต่อการศึกษาองค์ความรู้ในการต่อต้านทุจริตโดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในจังหวัดเชียงใหม่ ด้านการอำนวยความสะดวก	75
4.7	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจากผลการประเมินความพึงพอใจโครงการอบรมเรื่องการทุจริตและประพฤติมิชอบต่อการศึกษาองค์ความรู้ในการต่อต้านทุจริตโดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในจังหวัดเชียงใหม่ ด้านคุณภาพการให้บริการ	76

สารบัญรูปลภาพ

ภาพที่		หน้า
2.1	ยุทธศาสตร์แผนีกพลังประชารัฐ ขับเคลื่อนธรรมาภิบาลต่อต้านการทุจริต พ.ศ. 2560 – 2564 สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ท.)	38
2.2	กรอบการวิจัยเรื่อง การศึกษาองค์ความรู้ในการต่อต้านทุจริตโดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดเชียงใหม่	48

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การทุจริตคอร์รัปชันก่อให้เกิดความเสียหายทั้งต่อระบบเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมของ ไทยอย่างรุนแรง เกิดการเร่งรัดใช้จ่ายทรัพยากรธรรมชาติ สาธารณะสมบัติ งบประมาณ ฯลฯ การ กระจายรายได้และทรัพย์สินที่ไม่เป็นธรรม เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคม องค์กรเพื่อความโปร่งใส นานาชาติ (Transparency International) ได้เปิดเผยดัชนีภาพลักษณ์การคอร์รัปชันในรัฐบาลทั่ว โลก (Corruption Perception Index - CPI) ในปี 2561 ประเทศไทยได้ 36 คะแนน จากคะแนน เต็ม 100 คะแนน ลดอันดับลงจากปี 2560 ที่อันดับ 96 ของโลก เป็นอันดับที่ 99 ของโลก (BBC ไทย, 2562) นอกจากนั้น องค์กรต่อต้านคอร์รัปชัน ได้จัดอันดับ 10 ประเด็นคอร์รัปชันในไทย ซึ่งแบ่ง ออกเป็น 3 กลุ่ม คือ ประเด็นร้อนในสังคม ประเด็นที่เกี่ยวกับความล่าช้า ประเด็นปัญหาเชิงโครงสร้าง และประเด็นที่รอ การแก้ไขระยะยาว การคอร์รัปชันถือเป็นหนึ่งในปัญหาสำคัญที่ขัดขวาง กระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขาดความไม่ความเท่า เทียมกันในสังคมซึ่งวัดโดย ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ของคนในสังคม (Chansarn, 2013 : 37) ซึ่ง การจัดการคอร์รัปชันเป็นวิธีการกระตุ้นให้ผู้คนทั่วโลกหันมาสนใจปัญหาทุจริต คอร์รัปชันว่าเป็น ปัญหาาร่วมกันของคนทั้งโลก ไม่ใช่ เป็นปัญหาของประเทศกำลังพัฒนาหรือเป็นปัญหาของประเทศใด ประเทศหนึ่งเท่านั้น โดยประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่ามีความตื่นตัวต่อการแก้ไขปัญหา เป็นอย่างมาก ทุกภาคส่วนได้ริเริ่ม ผลักดัน และพยายามแก้ไขปัญหอย่างจริงจัง โดยเฉพาะด้านการ ปลุกจิตสำนึกและการป้องกัน ไม่ว่าจะเป็นการขับเคลื่อนให้ใช้หลักสูตร “โตไป ไม่โกง” ในโรงเรียน ทั่วประเทศ การสร้าง “สำนึกไทย ไม่โกง” แก่ประชาชนทุกกลุ่มอาชีพการออกพระราชบัญญัติอำนวยการ ความสะดวกเพื่อช่วยให้ การดำเนินงาน ของภาคธุรกิจเอกชนเมื่อต้องขออนุมัติหรือใบอนุญาตจาก ภาครัฐมีความรวดเร็วและเที่ยงธรรม รวมทั้งการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ ต่างๆ หรือแม้แต่ในรัฐธรรมนูญที่กำลังร่างกันอยู่ ก็มีกลไกพิเศษหลายอย่างที่ออกแบบมาเพื่อป้องกัน การทุจริตคอร์รัปชัน โดยเฉพาะสิ่งสำคัญที่จะทำให้ การแก้ไขปัญหา ทุจริตคอร์รัปชันได้ผลอย่างยั่งยืน นั้น คนในสังคมต้องมีค่านิยมที่ถูกต้อง ซึ่งควรปลูกฝัง และสร้างการรับรู้ค่านิยมที่ถูกต้องตั้งแต่วัยเด็ก ผู้ใหญ่ควรเป็นตัวอย่างที่ดี สื่อก็ต้องช่วยกระตุ้น และตอกย้ำ ให้คนในสังคมรับรู้ซึมซับอย่างสม่ำเสมอ” (จรี วิจิตรวาทการ, 2559)

ปัจจุบันการคอร์รัปชันดูเหมือนจะมีมากขึ้นเรื่อยๆ รัฐต้องสูญเสียเงินเป็นจำนวนพันๆ ล้าน แม้จะมีการสร้างเครือข่ายต่อต้าน สร้างจิตสำนึกในการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันดีขึ้นในรอบ 7 ปี แต่ ปัญหาคอร์รัปชันเริ่มกลับมาจากกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างเข้ามา ซึ่งปัญหาก็จะเกิดขึ้น ประเมินว่าจะรุนแรงในรอบ 3 ปี จากโครงการลงทุนขนาดใหญ่ของรัฐบาล ที่หน่วยงานภาครัฐและเอกชนพยายาม หาช่องว่างในการ จ่ายใต้โต๊ะ จากผลสำรวจพบว่า ในเดือน ธ.ค. 2560 เปอร์เซนต์การจ่ายเงินเพิ่ม พิเศษ หรือการจ่ายใต้โต๊ะของเอกชนแก่หน่วยงานรัฐและนักการเมืองเพื่อให้ได้งาน มีทิศทางเพิ่มขึ้น เฉลี่ยอยู่ที่ 5-15% ของมูลค่างบประมาณลงทุน ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยการจ่ายเงินใต้โต๊ะเท่ากับก่อนหน้าที่มี

การทำรัฐประหาร ในปี 2557 การเรียกเงินสินบนเฉลี่ย 5-15% จะทำให้เกิดความเสียหาย 1-2 แสนล้านบาท (ข่าวสด, 2561)

จากรายงานผลการดำเนินการปราบปรามการทุจริตของสำนักงาน ป.ป.ท. ประจำเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2562 “การกล่าวหา ร้องเรียนการทุจริตของเจ้าหน้าที่รัฐ ปีงบประมาณ 2561 มีจำนวน 3,196 คดี” จากการสรุปผลการดำเนินการเรื่องร้องเรียน ประจำปี 2560 ของสำนักงานป้องกันและปราบปราม การทุจริตในภาครัฐ (ป.ป.ท.) พบว่า หน่วยงานที่ถูกร้องเรียนให้ตรวจสอบ 5 อันดับแรก คือ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น 17.35% กระทรวงมหาดไทย 15.11% สำนักงานตำรวจแห่งชาติ 9.96% กระทรวงศึกษาธิการ 4.11% กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 2.34% ส่วนจังหวัดที่มีการร้องเรียนมากที่สุด 5 อันดับแรก ประกอบด้วยกรุงเทพมหานคร 13.19% นครราชสีมา 3.19% เชียงใหม่ 2.91% อุบลราชธานี 2.61% นครสวรรค์ 2.59% (กรุงเทพธุรกิจ, 2561) เชียงใหม่เป็นอันดับที่ 3 ของจังหวัด ที่มีการร้องเรียนในการทุจริตรองจากกรุงเทพมหานครและนครราชสีมา และในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตจังหวัดเชียงใหม่ มีสถิติเรื่องร้องเรียนเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับทุจริต จริยธรรม จำนวนเรื่องทั้งหมด 47 เรื่อง การแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันถือว่าเป็นปัญหาสำคัญที่เร่งด่วน จะต้องได้รับการแก้ไขอย่างเป็นระบบ เชียงใหม่เป็นเมืองท่องเที่ยวที่มีประชาชนจากทั่วทุกมุมโลก เดินทางเข้ามา หากปล่อยให้การทุจริตคอร์รัปชันยังเป็นปัญหาอยู่ จะนำไปสู่ภาพพจน์ที่ไม่ดีอันจะเป็นผลเสียต่อการธุรกิจหลาย ๆ อย่าง โดยเฉพาะธุรกิจการท่องเที่ยว

การสร้างความเข้มแข็งในการต่อต้านการทุจริตนั้นจะเกิดผลได้ต้องได้รับความร่วมมือ จากทุกภาคส่วน ไม่จะเป็นระดับชุมชนไปจนถึงระดับชาติ ซึ่งกระบวนการและวิธีการในการสร้าง ความเข้มแข็งในชุมชน เกิดจากการประกาศเจตนารมณ์ของสมาชิกชุมชนเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการทุจริตในพื้นที่ของตน ซึ่งมีการเข้าร่วมในรูปแบบจิตอาสา จนเกิดเป็นองค์กรชุมชนเพื่อต่อต้านการทุจริต ถือเป็นปัจจัยหลักของความสำเร็จ ที่ทำให้เกิดการสร้าง ความเข้มแข็งให้กับชุมชนเพื่อต่อต้านการทุจริต (ชุมแพ แสนยะบุตร, 2560) หน่วยงานภาครัฐเองก็ต้องมีกระบวนการสร้างความเข้มแข็งในการต่อต้านทุจริต โดยภาครัฐต้องมีขนาดที่เหมาะสมกับบทบาทภารกิจ มีสมรรถนะสูง ยึดหลักธรรมาภิบาล มีลักษณะเปิดกว้าง เชื่อมโยงถึงกันและเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อตอบสนอง ความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็วและโปร่งใส โดยทุกภาคส่วนในสังคมต้องร่วมกันปลูกฝังค่านิยมความซื่อสัตย์สุจริต ความมีธรรมาภิบาล และสร้างจิตสำนึกในการปฏิเสธไม่ยอมรับการทุจริต ประพฤติมิชอบอย่างสิ้นเชิง (ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี, 2561-2580) สร้างความเข้มแข็งเป็นภูมิคุ้มกันของสังคมไทย ให้ครอบคลุมภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชนและภาคประชาชน พร้อมทั้งสร้างพลังการขับเคลื่อนค่านิยมต่อต้านการทุจริต (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12)

งานวิจัยเรื่องการศึกษาองค์ความรู้ในการต่อต้านทุจริต โดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดเชียงใหม่ นี้ เป็นการบูรณาการศาสตร์สมัยใหม่กับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มีการจัดกิจกรรมอบรมและสร้างเครือข่ายในการสร้างความเข้มแข็งการต่อต้านการทุจริต เพื่อให้สังคมไทยมีวินัย โปร่งใส ยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริตและยุติธรรม รวมทั้งสร้างความเข้มแข็งเป็นภูมิคุ้มกันของสังคมไทย พร้อมทั้งเพื่อสร้างพลังการขับเคลื่อนค่านิยมต่อต้านการทุจริต

1.2 ปัญหาวิจัย

องค์ความรู้และกิจกรรมโดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาจะช่วยปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้การต่อต้านทุจริตให้ลดลงได้จริงหรือไม่

1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาองค์ความรู้ในการต่อต้านทุจริต โดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในจังหวัดเชียงใหม่
- 2) เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ในการต่อต้านทุจริต โดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในจังหวัดเชียงใหม่
- 3) เพื่อนำเสนอองค์ความรู้ในการต่อต้านทุจริต โดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในจังหวัดเชียงใหม่

1.4 รูปแบบการวิจัย

รูปแบบการวิจัยนี้ เป็นแบบผสมวิธี (Mixed-method Research: MMR) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การวิเคราะห์ สัมภาษณ์เนื้อหาจากเอกสาร งานวิจัย การสัมภาษณ์เชิงลึก ฝึกอบรม สอนทากลุ่ม แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ สรุปและเขียนบรรยายเชิงพรรณนา และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้แบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์

1.5 พื้นที่วิจัย/องค์กร

- 1) พื้นที่วิจัย จังหวัดเชียงใหม่ ผ่านเครือข่ายวิจัยในสถาบันการศึกษา 4 แห่ง ได้แก่
  - โรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน
  - โรงเรียนเมตตาศึกษา
  - มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่
  - มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา
- 2) พื้นที่ขยายผลและใช้ประโยชน์ สถาบันการศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ และหน่วยงานอื่น ๆ ในจังหวัดเชียงใหม่

1.6 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร คือ นักเรียน นักศึกษา นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา ครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และผู้บริหารของสถาบันการศึกษา 4 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน โรงเรียนเมตตาศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา จำนวนทั้งหมด 3,035 รูป/คน

2) กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียน นักศึกษา นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา ครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และผู้บริหาร เนื่องจากกลุ่มประชากรของแต่ละสถาบันมีจำนวนและสัดส่วนที่ต่างกัน รวมทั้งบริบทของกลุ่มประชากรมีความหลากหลาย จึงทำให้ผู้วิจัยหาขนาดกลุ่มตัวอย่างแยกตามสถาบันการศึกษา

4 แห่ง โดยคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างรอบที่หนึ่งตามวิธีการของ ทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973 อ้างถึงใน อธิรุฒิ เอกะกุล, 2543: 29) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และกำหนดความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ .05 เพื่อใช้ตอบแบบสอบถาม รวมทั้งหมด 4 สถานศึกษา จำนวน 968 รูป/คน เมื่อได้กลุ่มตัวอย่างรอบที่หนึ่ง นำมาหากกลุ่มตัวอย่างรอบที่สองตามวิธีการของ ทาโร่ ยามาเน่ เช่นกัน ได้จำนวนทั้งหมด 284 รูป/คน จากนั้นนำมาหาสัดส่วนของประชากร (Proportional to Size) แยกแต่ละสถานศึกษา เพื่อใช้สำหรับการสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง

3) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ นักเรียน นิสิต/นักศึกษา นักวิชาการด้านพุทธศาสนา อาจารย์เจ้าหน้าที่ ผู้บริหารสถานศึกษา

1.7 นิยามศัพท์ที่ใช้ในงานวิจัย

องค์ความรู้ในการต่อต้านทุจริต หมายถึง ความรู้ในการปฏิบัติหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้รู้ทันพฤติกรรม ประพฤติไม่ซื่อตรงเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายรวมทั้งรูปแบบของการคอร์รัปชันเพื่อการรู้เท่าทันพฤติกรรมที่มีชอบ

กิจกรรมการต่อต้านทุจริต หมายถึง กระบวนการที่จัดขึ้นเพื่อการเรียนรู้สำหรับงานปัจจุบัน มุ่งหวังให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานได้ทันทีหรือมีพฤติกรรมการทำงานที่เปลี่ยนแปลงไปตามความต้องการขององค์กร การฝึกอบรมมีความเสี่ยงอยู่บ้าง ที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมไม่อาจทำงานได้ตามความมุ่งหวังขององค์กร อาจเป็นเพราะการจัดหลักสูตรยังไม่เหมาะสม กับความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้น ขั้นตอนการทำงาน เทคโนโลยี เครื่องมือเครื่องใช้ หรือสภาพ การแข่งขันผันแปรไปจากที่ได้คาดคะเนไว้

หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หมายถึง หลักคำสอนทางศาสนา ที่เป็นความจริง เป็นความดีงาม ความถูกต้อง เมื่อนำไปปฏิบัติแล้ว ช่วยให้เกิดความดีงามในชีวิต และสังคมอยู่ร่วมกัน อย่างปกติสุข โดยหลักธรรมหลักที่นำมาใช้ในงานวิจัยครั้งนี้คือ หิริ ความละอายแก่ใจในการทำบาป โอตตัปปะ ความสะดุ้งกลัวต่อผลแห่งบาป ความสันโดษ คือ ยินดี ชอบใจ พอใจ อิ่มใจ สุขใจ กับของของตน รู้จักพอ รู้จักประมาณ ลักษณะของความสันโดษ และ หลักสุจริต 3 คือ ประพฤติดี ประพฤติชอบ ประกอบด้วย 1) กายสุจริต ความประพฤติชอบด้วยกาย 2) วาจาสุจริตความประพฤติชอบด้วยวาจา 3) มโนสุจริต ความประพฤติชอบ

การศึกษา (Education) หมายถึง กระบวนการที่จัดขึ้น เพื่อเตรียมบุคคลให้มีความพร้อม ที่จะทำงานตามความต้องการขององค์กรในอนาคต การศึกษายังคงต้องเกี่ยวกับการทำงานอยู่ แต่จะแตกต่างไปจากการฝึกอบรม เนื่องจากเป็นการเตรียมเรื่องงานในอนาคตที่แตกต่างไปจากงานปัจจุบัน การศึกษาจึงเป็นการเตรียมบุคลากรเพื่อการเลื่อนขั้นตำแหน่ง (Promotion) หรือให้ทำงานในหน้าที่ใหม่

การพัฒนา (Development) หมายถึง กระบวนการที่จัดขึ้นเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และประสบการณ์แก่บุคลากรขององค์กร เป็นการช่วยเตรียมความพร้อมของบุคลากรสำหรับการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตและจุดหมายที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรขององค์กร ช่วยให้บุคลากรขององค์กรได้เพิ่มพูนความรู้ ได้แสดงขีดความสามารถของตน ได้แสดงความคิดเห็นรวมทั้งเป็นการเปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงความสามารถ ศักยภาพที่ซ่อนเร้นอยู่ภายในออกมา

นักเรียน หมายถึง ผู้ที่ศึกษาในสถาบันการศึกษาประเภทโรงเรียนที่จัดการศึกษาต่ำกว่าปริญญา ได้แก่ โรงเรียนสามัคคีวิทยานันทน โรงเรียนเมตตาศึกษา

นิสิต/นักศึกษา หมายถึง ผู้ที่ศึกษาในสถาบันการศึกษาที่จัดการศึกษาในระดับปริญญาขึ้นไป ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

นักวิชาการด้านพุทธศาสนา หมายถึง ผู้มีความรู้ด้านพระพุทธศาสนา สามารถทำหน้าที่ด้านศาสนา ศาสนพิธีหรือพิธีกรรมทางศาสนาอันเกี่ยวกับทางศาสนา

ครู หมายถึง ผู้จัดการเรียน การสอนและกิจกรรม ศึกษาในสถาบันการศึกษาประเภทโรงเรียน ที่จัดการศึกษาต่ำกว่าปริญญา ได้แก่ โรงเรียนสามัคคีวิทยานันทน โรงเรียนเมตตาศึกษา

อาจารย์ หมายถึง ผู้จัดการเรียน การสอนและกิจกรรม ที่จัดการศึกษาในระดับปริญญาขึ้นไป ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

เจ้าหน้าที่ หมายถึง ผู้ส่งเสริม สนับสนุน ให้ความช่วยเหลือ อำนวยความสะดวก เช่น เจ้าหน้าที่ธุรการ การเงิน พัสดุ เทคโนโลยีและหน้าที่อื่นๆ ในโรงเรียนสามัคคีวิทยานันทน โรงเรียนเมตตาศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

ผู้บริหาร หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนและมหาวิทยาลัย โดยตำแหน่ง หัวหน้าฝ่าย รองผู้อำนวยการ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการวิทยาเขต ผู้ช่วยอธิการบดีวิทยาลัย ผู้อำนวยการวิทยาเขต/วิทยาลัย รองอธิการบดีวิทยาเขต ที่อยู่ในโรงเรียนสามัคคีวิทยานันทน โรงเรียนเมตตาศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

1.8 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 1) ได้องค์ความรู้ในการต่อต้านทุจริต โดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในจังหวัดเชียงใหม่
- 2) ได้กิจกรรมในการต่อต้านทุจริต โดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในจังหวัดเชียงใหม่
- 3) ได้ใช้องค์ความรู้และกิจกรรมในการต่อต้านทุจริต โดยใช้กิจกรรมและหลักธรรม ทางพระพุทธศาสนา ในจังหวัดเชียงใหม่

1.9 หน่วยงานที่นำผลการวิจัยไปใช้

โรงเรียนสามัคคีวิทยานันทน

โรงเรียนเมตตาศึกษา

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

สถาบันการศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่และหน่วยงานอื่น ๆ ในจังหวัดเชียงใหม่

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การศึกษาองค์ความรู้ในการต่อต้านทุจริต โดยใช้กิจกรรมและหลักธรรม ทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดเชียงใหม่ คณะวิจัยได้รวบรวมหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับการทำวิจัยดังต่อไปนี้

- 1) ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้
- 2) แนวคิดการออกแบบและการจัดการเรียนรู้
- 3) แนวคิดหลักธรรมาภิบาล
- 4) แนวคิดเรื่องธรรมาภิบาลและการจัดการภาครัฐ
- 5) แนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันและต่อต้านการทุจริต
- 6) แนวคิดของการทุจริตคอร์รัปชันในหน่วยงานภาครัฐ
- 7) ยุทธศาสตร์แผนีกพลังประชารัฐ ขับเคลื่อนธรรมาภิบาล ต่อต้านการทุจริต พ.ศ.2560 – 2564
- 8) แนวทางต่อต้านการทุจริตตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา
- 9) เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 10) กรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1 ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้

1) ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism)

แนวคิด Constructivism เกี่ยวข้องกับธรรมชาติของความรู้ของมนุษย์มีความหมายทั้งในเชิง จิตวิทยาและเชิงสังคมวิทยา ทฤษฎีด้านจิตวิทยา เริ่มต้นจาก Jean Piaget ซึ่งเสนอว่าการเรียนรู้ของเด็กเป็นกระบวนการส่วนบุคคลมีความเป็นอัตนัย Vygotsky ได้ขยายขอบเขตการเรียนรู้ของแต่ละบุคคลว่าเกิดจากการสื่อสารทางภาษากับบุคคลอื่น สำหรับด้านสังคมวิทยา Emile Durkheim และคณะ เชื่อว่าสภาพแวดล้อมทางสังคมมีผลต่อการเสริมสร้างความรู้ใหม่ กลุ่มแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivism) เชื่อว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการสร้างมากกว่าการรับความรู้ ดังนั้นเป้าหมาย ของการจัดการเรียนการสอนจะสนับสนุนการสร้างมากกว่าความพยายามในการถ่ายทอดความรู้ ดังนั้นกลุ่มแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ จะมุ่งเน้นการสร้างความรู้ใหม่อย่างเหมาะสมของแต่ละบุคคล และเชื่อว่าสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญในการสร้างความหมายตามความเป็นจริง ทฤษฎีการเรียนรู้ ตามแนว Constructivism จัดเป็นทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มปัญญานิยม (Cognitive Psychology) มีรากฐานมาจากผลงานของ Ausubel และ Piaget ประเด็นสำคัญประการแรกของ ทฤษฎีการเรียนรู้ตาม Constructivism คือ ผู้เรียนเป็นผู้สร้าง (Construct) ความรู้จากความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่พบเห็นกับความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่เดิมโดยใช้กระบวนการทางปัญญา (Cognitive Apparatus) ของตน ประเด็นสำคัญประการที่สองของทฤษฎี คือ การเรียนรู้ตามแนว Constructivism คือ โครงสร้าง ทางปัญญาเป็นผลของความพยายามทางความคิด ผู้เรียนสร้างเสริม

ความรู้ผ่านกระบวนการทางจิตวิทยาด้วยตนเอง ผู้สอนไม่สามารถปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางปัญญาของผู้เรียนได้ แต่ผู้สอนสามารถช่วยผู้เรียนปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางปัญญาได้โดยจัดสภาพการณ์ที่ทำให้เกิดภาวะไม่สมดุลขึ้น (Duffy and Cunningham, 1996)

ลักษณะการพัฒนารูปแบบการสอน

1. การสอนตามแนว Constructivism เน้นความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนและความสำคัญของความรู้เดิม
2. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้แสดงความรู้ได้ด้วยตนเอง และสามารถสร้างความรู้ด้วยตนเองได้ ผู้เรียนจะเป็นผู้ออกไปสังเกตสิ่งที่ตนอยากรู้มาร่วมกันอภิปราย สรุปผลการค้นพบ แล้วนำไปศึกษาค้นคว้า เพิ่มเติมจากเอกสารวิชาการ หรือแหล่งความรู้ที่หาได้เพื่อตรวจสอบความรู้ที่ได้มาและเพิ่มเติม เป็นองค์ความรู้ที่สมบูรณ์ต่อไป
3. การเรียนรู้ต้องให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง ค้น หาความรู้ด้วยตนเองจนค้นพบความรู้และรู้จักสิ่งที่ค้นพบ เรียนรู้วิเคราะห์ต่อจนรู้จริงว่าลึกๆ แล้วสิ่งนั้นคืออะไร มีความสำคัญมากน้อยเพียงไร และศึกษา ค้นคว้าให้ลึกซึ้งลงไปจนถึงรู้แจ้ง

บทบาทของผู้สอนในการจัดการเรียนรู้

1. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสังเกต สำรวจเพื่อให้เห็นปัญหา
2. มีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน เช่น แนะนำ ถามให้คิด หรือสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง
3. ช่วยให้ผู้เรียนคิดค้นต่อไป ให้ทำงานเป็นกลุ่ม
4. ประเมินความคิดรวบยอดของผู้เรียน ตรวจสอบความคิดและทักษะการคิดต่างๆ การปฏิบัติการแก้ปัญหาและพัฒนาให้เคารพความคิดและเหตุผลของผู้อื่น

บทบาทของผู้เรียน

ในการเรียนตามทฤษฎี Constructionism ผู้เรียนจะมีบทบาทเป็นผู้ปฏิบัติและสร้างความรู้ไปพร้อมๆ กัน ด้วยตัวของเขาเอง (ทำไปและเรียนรู้ไปพร้อมๆ กัน) บทบาทที่คาดหวังจากผู้เรียน คือ

1. มีความยินดีร่วมกิจกรรมทุกครั้งด้วยความสมัครใจ
2. เรียนรู้ได้เอง รู้จักแสวงหาความรู้จากแหล่งความรู้ต่างๆ ที่มีอยู่ด้วยตนเอง
3. ตัดสินปัญหาต่างๆ อย่างมีเหตุผล
4. มีความรู้สึกและความคิดเป็นของตนเอง
5. วิเคราะห์พฤติกรรมของตนเองและผู้อื่นได้
6. ให้ความช่วยเหลือกันและกัน รู้จักรับผิดชอบงานที่ตนเองทำอยู่และที่ได้รับมอบหมาย
7. นำสิ่งที่เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงได้

การประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1. การใช้สื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการให้ผู้เรียนสร้างสาระการเรียนรู้และผลงานต่างๆ ด้วยตนเอง
2. การสร้างสภาพแวดล้อมที่มีบรรยากาศที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือก ตามความสนใจ
3. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำในสิ่งที่สนใจซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการคิดการทำ และการเรียนรู้ต่อไป

4. จัดสภาพแวดล้อมที่มีความแตกต่างกันเพื่อประโยชน์ในการเรียนรู้ เช่น วัย ความถนัด ความสามารถและประสบการณ์
5. สร้างบรรยากาศที่มีความเป็นมิตร
6. ครูต้องทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้แก่ผู้เรียน
7. การประเมินผลการเรียนรู้ต้องประเมินทั้งผลงานและกระบวนการ
8. ใช้วิธีการที่หลากหลายในการประเมิน เช่น การประเมินตนเอง การประเมินโดยครู และเพื่อน การสังเกต การประเมินโดยแฟ้มสะสมงาน

2. ทฤษฎีพหุปัญญา (Theory of Multiple Intelligences)

การจะบอกว่าเด็กคนหนึ่งฉลาด หรือมีความสามารถมากน้อยเพียงใดถ้าเรานำระดับสติปัญญาหรือไอคิวที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันมาเป็นมาตรวัดก็อาจได้ผลเพียงเสี้ยวเดียว เพราะว่าวัดได้เพียง เรื่องของภาษา ตรรกศาสตร์ คณิตศาสตร์และมิติสัมพันธ์เพียงบางส่วนเท่านั้น ยังมีความสามารถ อื่นหลายด้านที่แบบทดสอบในปัจจุบันไม่สามารถวัดได้ครอบคลุมถึง เช่น เรื่องของความสามารถ ทางดนตรี ความสามารถทางกีฬาและความสามารถทางศิลปะ เป็นต้น

ศาสตราจารย์โฮวาร์ด การ์ดเนอร์ (Howard Gardner) นักจิตวิทยา มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด เป็นผู้หนึ่งที่พยายามอธิบายให้เห็นถึงความสามารถที่หลากหลาย โดยคิดเป็น “ทฤษฎีพหุปัญญา” (Theory of Multiple Intelligences) เสนอแนวคิดที่ว่าสติปัญญาของมนุษย์มีหลายด้านที่มีความสำคัญเท่าเทียมกัน ขึ้นอยู่กับว่าใครจะโดดเด่นในด้านไหนบ้าง แล้วแต่ละด้านผสมผสานกัน แสดงออกมาเป็นความสามารถในเรื่องใด เป็นลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละคนไป

ในปี พ.ศ. 2526 การ์ดเนอร์ ได้เสนอว่าปัญญาของมนุษย์มีอยู่อย่างน้อย 7 ด้าน คือ ด้านภาษา ด้านตรรกศาสตร์และคณิตศาสตร์ ด้านมิติสัมพันธ์ ด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว ด้านดนตรี ด้านมนุษยสัมพันธ์และด้านการเข้าใจตนเอง ต่อมาในปี พ.ศ. 2540 ได้เพิ่มเติมเข้ามาอีก 1 ด้าน คือ ด้านธรรมชาติวิทยา เพื่อให้สามารถอธิบายได้ครอบคลุมมากขึ้นจึงสรุปได้ว่า พหุปัญญา ตามแนวคิดของการ์ดเนอร์ในปัจจุบัน มีปัญญาอยู่อย่างน้อย 8 ด้าน ดังนี้

1. ปัญญาด้านภาษา (Linguistic Intelligence) คือความสามารถในการใช้ภาษารูปแบบต่างๆ ตั้งแต่ภาษาพื้นเมืองจนถึงภาษาอื่นๆ ด้วย สามารถรับรู้เข้าใจภาษา และสามารถสื่อภาษาให้ผู้อื่นเข้าใจได้ตามที่ต้องการ ผู้ที่มีปัญญาด้านนี้โดดเด่น ก็มักเป็น กวี นักเขียน นักพูด นักหนังสือพิมพ์ ครู หนายความ หรือนักการเมือง

2. ปัญญาด้านตรรกศาสตร์และคณิตศาสตร์ (Logical-Mathematical Intelligence) คือ ความสามารถในการคิดแบบมีเหตุและผล การคิดเชิงนามธรรม การคิดคาดการณ์ และการคิดคำนวณทางคณิตศาสตร์ ผู้ที่มีปัญญาด้านนี้โดดเด่น ก็มักเป็น นักบัญชี นักสถิติ นักคณิตศาสตร์ นักวิจัยนักวิทยาศาสตร์ นักเขียนโปรแกรมหรือวิศวกร

3. ปัญญาด้านมิติสัมพันธ์ (Visual-Spatial Intelligence) คือความสามารถในการรับรู้ทางสายตาได้ดี สามารถมองเห็นพื้นที่ รูปทรง ระยะทางและตำแหน่ง อย่างสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน แล้วถ่ายทอดแสดงออกอย่างกลมกลืน มีความไวต่อการรับรู้ในเรื่องทิศทาง สำหรับผู้ที่มีปัญญาด้านนี้โดดเด่นจะมีทั้งสายวิทย์และสายศิลป์ สายวิทย์ก็มักเป็นนักประดิษฐ์ วิศวกร ส่วนสายศิลป์ก็มักเป็น

ศิลปินในแขนงต่างๆ เช่น จิตรกรวาดรูป ระบายสี เขียนการ์ตูน นักปั้น นักออกแบบ ช่างภาพ หรือ สถาปนิก เป็นต้น

4. ปัญญาด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว (Bodily Kinesthetic Intelligence) คือความสามารถในการควบคุมและแสดงออกซึ่งความคิด ความรู้สึกโดยใช้อวัยวะส่วนต่างๆ ของร่างกาย รวมถึงความสามารถในการใช้มือประดิษฐ์ความคล่องแคล่ว ความแข็งแรง ความรวดเร็ว ความยืดหยุ่น ความประณีตและความไวทางประสาทสัมผัส สำหรับผู้ที่มีปัญญาด้านนี้โดดเด่น มักจะเป็นนักกีฬาหรือศิลปินในแขนงนักแสดง นักฟ้อน นักเต้น นักบัลเล่ต์หรือนักแสดงกายกรรม

5. ปัญญาด้านดนตรี (Musical Intelligence) คือความสามารถในการซึมซับ และเข้าถึงสุนทรียะทางดนตรีทั้งการได้ยิน การรับรู้การจดจำและการแต่งเพลง สามารถจดจำ จังหวะทำนอง และโครงสร้างทางดนตรีได้ดี และถ่ายทอดออกมาโดยการฮัม เพลง เคาะจังหวะ เล่นดนตรีและร้องเพลง สำหรับผู้ที่มีปัญญาด้านนี้โดดเด่น มักจะเป็นนักดนตรี นักประพันธ์เพลงหรือนักร้อง

6. ปัญญาด้านมนุษยสัมพันธ์ (Interpersonal Intelligence) คือความสามารถในการเข้าใจผู้อื่น ทั้งด้านความรู้สึกนึกคิด อารมณ์และเจตนาที่ซ่อนเร้นอยู่ภายในมีความไวในการสังเกต สีหน้า ท่าทาง น้ำเสียง สามารถตอบสนองได้อย่างเหมาะสม สร้างมิตรภาพได้ง่าย เจรจาต่อรองลดความขัดแย้ง สามารถจูงใจผู้อื่นได้ดี เป็นปัญญาด้านที่จำเป็นต้องมีอยู่ในทุกคน แต่สำหรับผู้ที่มีปัญญาด้านนี้โดดเด่น มักจะเป็นครูบาอาจารย์ ผู้ให้คำปรึกษา นักการทูต พนักงานขายตรง พนักงานต้อนรับ ประชาสัมพันธ์ นักการเมืองหรือนักธุรกิจ

7. ปัญญาด้านการเข้าใจตนเอง (Intrapersonal Intelligence) คือความสามารถในการรู้จัก ตระหนักรู้ในตนเอง สามารถเท่าทันตนเองควบคุมการแสดงออกอย่างเหมาะสมตามกาลเทศะ และสถานการณ์รู้ว่าเมื่อไหร่ควรเผชิญหน้า เมื่อไหร่ควรหลีกเลี่ยง เมื่อไหร่ต้องขอความช่วยเหลือ มองภาพตนเองตามความเป็นจริง รู้ถึงจุดอ่อนหรือข้อบกพร่องของตนเอง ในขณะเดียวกันก็รู้ว่าตน มีจุดแข็งหรือความสามารถในเรื่องใด มีความรู้เท่าทันอารมณ์ ความรู้สึก ความคิด ความคาดหวัง ความปรารถนาและตัวตนของตนเอง อย่างแท้จริง เป็นปัญญาด้านที่จำเป็นต้องมีอยู่ในทุกคนเช่นกัน เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่าและมีความสุข สำหรับผู้ที่มีปัญญาด้านนี้โดดเด่น มักจะเป็นนักคิด นักปรัชญาหรือนักวิจัย

8. ปัญญาด้านธรรมชาติวิทยา (Naturalist Intelligence) คือความสามารถในการรู้จัก และเข้าใจธรรมชาติอย่างลึกซึ้ง เข้าใจกฎเกณฑ์ปรากฏการณ์และการรังสรรค์ต่างๆ ของธรรมชาติ มีความไวในการสังเกต เพื่อคาดการณ์ความเป็นไปของธรรมชาติ มีความสามารถในการจัดจำแนกแยกแยะประเภทของสิ่งมีชีวิต ทั้งพืชและสัตว์ สำหรับผู้ที่มีปัญญาด้านนี้โดดเด่น มักจะเป็นนักธรรมชาติวิทยา นักวิทยาศาสตร์นักวิจัยหรือนักสำรวจธรรมชาติ

ทฤษฎีนี้ได้ถูกนำไปประยุกต์ใช้อย่างแพร่หลายในกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อให้มี ประสิทธิภาพสูงสุด โดยเน้นความสำคัญใน 3 เรื่องหลัก ดังนี้

1. แต่ละคนควรได้รับการส่งเสริมให้ใช้ปัญญาด้านที่ถนัด เป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้
2. ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ควรมีรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อให้สอดคล้องกับปัญญาที่มีอยู่หลายด้าน

3. ในการประเมินการเรียนรู้ ควรวัดจากเครื่องมือที่หลากหลาย เพื่อให้สามารถครอบคลุมปัญหาในแต่ละด้าน

ทฤษฎีปัญหาของการ์ตเนอร์ชี้ให้เห็นถึงความหลากหลายทางปัญญาของมนุษย์ซึ่งมีหลายด้าน หลายมุม แต่ละด้านก็มีความอิสระในการพัฒนาตัวของตัวเองให้เจริญงอกงาม ในขณะเดียวกันก็มีการบูรณาการเข้าด้วยกันเติมเต็มซึ่งกันและกัน แสดงออกเป็นเอกลักษณ์ทางปัญญาของมนุษย์ แต่ละคน คนหนึ่งอาจเก่งเพียงด้านเดียวหรือเก่งหลายด้านหรืออาจไม่เก่งเลยสักด้าน แต่ที่ชัดเจนคือ แต่ละคนมักมีปัญหาด้านใดด้านหนึ่งโดดเด่นกว่าเสมอ ไม่มีใครที่มีปัญหาทุกด้านเท่ากันหมดหรือไม่มีเลยสักด้านเดียว นับเป็นทฤษฎีที่ช่วยจุดประกายความหวัง เปิดกระบวนทัศน์ใหม่ในการศึกษาด้านสติปัญญาของมนุษย์สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ทั้งในกลุ่มเด็กปกติเด็กที่มีความบกพร่องและเด็กที่มีความสามารถพิเศษ (ทศนา แชมมณี, 2545)

3) ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน (Constructionism)

การเรียนรู้ที่เกิดจากการสร้างพลังความรู้ในตนเองด้วยตนเองของผู้เรียน ผู้เรียนที่มีโอกาสได้ สร้างความคิดและนำความคิดของตนเองไปสร้างชิ้นงาน โดยอาศัยสื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสม จะได้เห็นความคิดนั้นเป็นรูปธรรม การสร้างความรู้ในตนเองของผู้เรียนเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนสร้างสิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้นมา ความรู้ที่ผู้เรียนสร้างขึ้นจะเป็นความรู้ที่มีความหมายต่อผู้เรียน มีความคงทน ไม่ลืมง่าย และสามารถถ่ายทอดให้คนอื่นเข้าใจความคิดของตนเองได้ดี ความรู้ที่ผู้เรียนสร้างขึ้นจะเป็นฐานให้ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ใหม่ต่อไปอย่างไม่สิ้นสุดซึ่งทฤษฎี “Constructionism” เป็นทฤษฎีที่มีพื้นฐาน มาจากทฤษฎีการพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ (Piaget) เช่นเดียวกับทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructionism) ผู้พัฒนาทฤษฎีนี้คือ ศาสตราจารย์ ซีมัวร์ เพเพอร์ท (Seymour Papert) แห่งสถาบันเทคโนโลยีแมสซาชูเซตส์ (Massachusetts Institute of Technology) เพเพอร์ทได้มีโอกาสร่วมงานกับเพียเจต์และได้พัฒนาทฤษฎีนี้ขึ้นมาใช้ในวงการศึกษา (ทศนา แชมมณี, 2547)

แนวความคิดของทฤษฎีนี้คือ การเรียนรู้ที่เกิดจากการสร้างพลังความรู้ในตนเองและด้วยตนเองของผู้เรียน หากผู้เรียนมีโอกาสดำเนินการสร้างความคิดและนำความคิดของตนเองไปสร้างสรรคชิ้นงาน โดยอาศัยสื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสม จะทำให้เห็นความคิดนั้นเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน และเมื่อผู้เรียนสร้างสิ่งใด สิ่งหนึ่งขึ้นมาในโลกก็หมายถึงการสร้างความรู้ขึ้นในตนเองนั่นเอง ความรู้ที่ผู้เรียนสร้างขึ้นในตนเองนี้ จะมีความหมายต่อผู้เรียน จะอยู่คงทน ผู้เรียนจะไม่ลืมง่าย และจะสามารถถ่ายทอดให้ผู้อื่นเข้าใจความคิดของตนได้ดี นอกจากนั้นความรู้ที่สร้างขึ้นเองนี้ ยังเป็นฐานให้ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ใหม่ต่อไปอย่างไม่สิ้นสุด

การประยุกต์ใช้ทฤษฎีในการเรียนการสอน เนื่องจากทฤษฎี “Constructionism” และ “Constructivism” มีรากฐานมาจากทฤษฎีเดียวกัน แนวคิดหลักจะเหมือนกัน จะมีความแตกต่างกันไปบ้างตรงรูปแบบการปฏิบัติซึ่ง “Constructionism” จะมีเอกลักษณ์ของตนในด้านการใช้สื่อเทคโนโลยี วัสดุ และอุปกรณ์ต่างๆ ที่เหมาะสมในการให้ผู้เรียนสร้างสาระและผลงานต่างๆ ด้วยตนเอง เพเพอร์ท และคณะวิจัยแห่ง M.I.T (บุปผชาติ ทัททิกกรณ์, 2541: 1-7) ได้ออกแบบวัสดุและจัดการสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี รวมทั้งได้นำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มาใช้เป็นเครื่องมือในการให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสร้างความรู้ในการเรียนวิชาต่างๆ โดยเฉพาะวิชาคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ เพเพอร์ทและคณะ ได้ออกแบบสร้างโปรแกรม

คอมพิวเตอร์โลโก้ขึ้น เพื่อให้เด็ก ใช้คณิตศาสตร์ในการสร้างรูปภาพ ภาพเคลื่อนไหว ดนตรี เกม เป็นต้น และได้พัฒนา “LEGO TC Logo” ซึ่งเชื่อมโยงภาษาโลโก้กับเลโก้ ซึ่งเป็นของเล่นที่มีลักษณะเป็นชิ้นส่วนที่สามารถนำมาต่อกันเป็นรูปต่างๆ ได้ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ดังกล่าวช่วยให้ผู้เรียนสามารถควบคุมเลโก้ของเล่นในคอมพิวเตอร์ให้เคลื่อนไหว เดิน ฉายแสงหรือตอบสนองต่อสิ่งเร้าต่างๆ ตามต้องการ เป็นการช่วยให้ผู้เรียนสร้างความรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ด้วยตนเองไปพร้อมๆ กับการฝึกคิด การฝึกแก้ปัญหา และฝึกความอดทน นอกจากนี้ผู้เรียนยังเรียนรู้การบูรณาการความรู้ในหลายๆ ด้าน ทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์ สุนทรียศาสตร์ สถาปัตยกรรมศาสตร์และศิลปศาสตร์ ให้เป็นประโยชน์ต่อการสร้างสรรค์ผลงาน นอกจากนี้ เพเพอร์ทและคณะยังได้พัฒนาโปรแกรม “micro – worlds ” “robot design” รวมทั้งสถานการณ์จำลอง ด้วยคอมพิวเตอร์อื่นๆ ขึ้นใช้ในการสอนอีกมากมาย อย่างไรก็ตามสำหรับผู้เรียนที่ยังไม่มีสื่อดังกล่าวใช้ เพเพอร์ทกล่าวว่าสื่อธรรมชาติและวัสดุทางศิลปะส่วนมาก สามารถนำมาใช้เป็นวัสดุในการสร้างความรู้ ได้ดีเช่นกัน เช่น กระดาษ กระดาษแข็ง ดินเหนียว ไม้ โลหะ พลาสติก สบู่ และของเหลือใช้ต่างๆ แม้ว่าผู้เรียนจะมีวัสดุที่เหมาะสมสำหรับการสร้างความรู้ได้ดีแล้วก็ตาม แต่ก็อาจไม่เพียงพอสำหรับการเรียนรู้ที่ดี สิ่งที่เป็นปัจจัยสำคัญมากอีกประการหนึ่งก็คือ บรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ดี

สยมพร ศรีมุงคุณ (2558) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน (Constructionism) ไว้ว่า แนวคิดของทฤษฎีนี้ คือ การเรียนรู้ที่ดีเกิดจากการสร้างพลังความรู้ในตนเอง หากผู้เรียนมีโอกาสได้สร้างความคิดและนำความคิดของตนเองไปสร้างสรรค์ชิ้นงาน โดยอาศัยสื่อ และเทคโนโลยีที่เหมาะสม จะทำให้ความคิดเห็นนั้นเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น หลักการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีนี้ คือ ครูจะต้องทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้แก่ผู้เรียน ให้คำปรึกษาชี้แนะ แก่ผู้เรียน เกื้อหนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ ในการประเมินผลนั้นต้องมีการประเมินทั้งทางด้านผลงานและกระบวนการ ซึ่งสามารถใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น การประเมินตนเอง การประเมินโดยครู และเพื่อน การสังเกต การประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงานได้รวบรวมไว้ว่า Constructionism เป็น ทฤษฎีทางการศึกษาที่พัฒนาขึ้นโดย Professor Seymour Papert แห่ง M.I.T. (Massachusetts Institute of Technology) ทฤษฎีคอนสตรัคชันนิสซึม (Constructionism) หรือทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ ด้วยตนเอง โดยให้ผู้เรียนลงมือประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองหรือได้ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมภายนอกที่มีความหมาย ซึ่งจะรวมถึงปฏิริยาระหว่างความรู้ในตัวของผู้เรียนเอง ประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อมภายนอกการเรียนรู้จะได้ผลดีถ้าหากว่าผู้เรียนเข้าใจในตนเอง มองเห็นความสำคัญ ในสิ่งที่เรียนรู้และสามารถเชื่อมโยงความรู้ระหว่างความรู้ใหม่กับความรู้เก่า (รู้ว่าตนเองได้เรียนรู้อะไรบ้าง) และสร้างเป็นองค์ความรู้ใหม่ขึ้นมา

การประยุกต์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1. การใช้สื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการให้ผู้เรียนสร้างสาระการเรียนรู้และผลงานต่างๆ ด้วยตนเอง
2. การสร้างสภาพแวดล้อมที่มีบรรยากาศที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกตามความสนใจ

3. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำในสิ่งที่สนใจ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการคิด การทำ และการเรียนรู้ต่อไป

4. จัดสภาพแวดล้อมที่มีความแตกต่างกัน เพื่อประโยชน์ในการเรียนรู้ เช่น วัย ความถนัด ความสามารถและประสบการณ์

5. สร้างบรรยากาศที่มีความเป็นมิตร

6. ครูต้องทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้แก่ผู้เรียน

7. การประเมินผลการเรียนรู้ต้องประเมินทั้งผลงานและกระบวนการ

8. ใช้วิธีการที่หลากหลายในการประเมิน เช่น การประเมินตนเอง การประเมินโดยครูและเพื่อน การสังเกต การประเมินโดยแฟ้มสะสมงาน

สรุป ได้ว่าทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน (Constructionism) เป็นทฤษฎีการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยให้ผู้เรียนลงมือประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองหรือได้ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมภายนอก การเรียนรู้ที่เกิดจากการสร้างพลังความรู้ในตนเองและด้วยตนเองของผู้เรียน หากผู้เรียนมีโอกาสได้สร้างความคิดและนำความคิดของตนเองไปสร้างสรรค์ชิ้นงานโดยอาศัยสื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสม จะทำให้เห็นความคิดนั้นที่เป็นรูปธรรม

4) ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Theory of Cooperative or Collaborative Learning)

ทิตานา แชมมณี ได้รวบรวมทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ ของ Johnson and Johnson (1994: 31-32) กล่าวไว้ว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนมี 3 ลักษณะคือ

1. ลักษณะแข่งขันกันในการศึกษาเรียนรู้ ผู้เรียนแต่ละคนจะพยายามเรียนให้ได้ดีกว่าคนอื่น เพื่อให้ได้คะแนนดี ได้รับการยกย่องหรือได้รับการตอบแทนในลักษณะต่างๆ

2. ลักษณะต่างคนต่างเรียน คือแต่ละคนต่างก็รับผิดชอบดูแลตนเองให้เกิดการเรียนรู้ ไม่ยุ่งเกี่ยวกับผู้อื่น

3. ลักษณะร่วมมือกันหรือช่วยกันในการเรียนรู้ คือแต่ละคนต่างก็รับผิดชอบในการเรียนรู้ของตน และในขณะเดียวกันก็ต้องช่วยให้สมาชิกคนอื่นเรียนรู้ด้วย

การเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อยโดยสมาชิกกลุ่มที่มีความสามารถแตกต่างกัน ประมาณ 3 – 6 คน ช่วยกันเรียนรู้เพื่อไปสู่เป้าหมายของกลุ่ม โดยผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันในลักษณะแข่งขันกัน ต่างคนต่างเรียนและร่วมมือกัน หรือช่วยกันในการเรียนรู้การจัดการเรียนการสอน ตามทฤษฎีนั้นจะเน้น ให้ผู้เรียนช่วยกันในการเรียนรู้โดยมีกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนมีการพึ่งพาอาศัยกันในการเรียนรู้ มีการปรึกษาหารือกันอย่าง ใกล้ชิด มีการสัมพันธ์กัน มีการทำงานร่วมกัน เป็นกลุ่ม มีการวิเคราะห์ กระบวนการของกลุ่ม และมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบงานร่วมกันส่วนการประเมินผลการเรียนรู้ ควรมีการประเมินทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพ โดยวิธีการที่หลากหลายและควรให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมิน และครูควรจัดให้ผู้เรียนมีเวลาในการวิเคราะห์การทำงานกลุ่มและพฤติกรรมของสมาชิกกลุ่ม เพื่อให้กลุ่มมีโอกาสที่จะปรับปรุงส่วนบกพร่องของกลุ่มเดียว Johnson and Johnson (1994: 31 - 37) ได้สรุปว่า Cooperative Learning มีองค์ประกอบ ที่สำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1. ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในทางบวก (Positive Interdependent) หมายถึง การพึ่งพากันในทางบวก แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ การพึ่งพากันเชิงผลลัพธ์ คือ การพึ่งพากันในด้านการได้รับ ผลประโยชน์จากความสำเร็จของกลุ่มร่วมกัน ซึ่งความสำเร็จของกลุ่มอาจจะเป็นผลงานหรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่ม ในการสร้างการพึ่งพากันในเชิงผลลัพธ์ได้ดั่งนั้น ต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ ผู้เรียนทำงาน โดยมีเป้าหมายร่วมกันจึงจะเกิดแรงจูงใจให้ผู้เรียนมีการพึ่งพากันและกันสามารถร่วมมือ กันทำงานให้บรรลุผลสำเร็จได้และการพึ่งพาในเชิงวิธีการ คือ การพึ่งพากันในด้านกระบวนการทำงานเพื่อให้งานกลุ่มสามารถบรรลุได้ตามเป้าหมายซึ่งต้องสร้างสภาพการณ์ให้ผู้เรียนแต่ละคนในกลุ่มได้รับรู้ว่า ตนเองมีความสำคัญต่อความสำเร็จของกลุ่ม ในการสร้างสภาพการพึ่งพากันในเชิงวิธีการ มีองค์ประกอบ ดังนี้

1.1 การทำให้เกิดการพึ่งพาทรัพยากรหรือข้อมูล (Resource Interdependence) คือ แต่ละบุคคลจะมีข้อมูลความรู้เพียงบางส่วนที่เป็นประโยชน์ต่องานของกลุ่ม ทุกคนต้องนำข้อมูลมารวมกันจึงจะทำให้งานสำเร็จได้ในลักษณะที่เป็นการทำงานหรืออุปกรณ์ที่ทุกคนต้องทำหรือใช้ร่วมกัน

1.2 ทำให้เกิดการพึ่งพาเชิงบทบาทของสมาชิก (Role Interdependence) คือ การกำหนด บทบาทของการทำงานให้แต่ละบุคคลในกลุ่ม และการทำให้เกิดการพึ่งพาเชิงภาระงาน (Task Interdependence) คือ แบ่งงานให้แต่ละบุคคลในกลุ่มมีทักษะที่เกี่ยวข้องกัน ถ้าสมาชิกคนใด คนหนึ่งทำงานของตนไม่เสร็จจะทำให้สมาชิกคนอื่นไม่สามารถทำงานในส่วนที่ต่อเนื่องได้

2. การมีปฏิสัมพันธ์ที่ส่งเสริมกันระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม(Face to Face Promotive Interdependence) หมายถึง การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนช่วยเหลือกันมีการติดต่อ สัมพันธ์กัน การอภิปราย แลกเปลี่ยนความรู้ความคิด การอธิบายให้สมาชิกในกลุ่มได้เกิดการเรียนรู้ การรับฟังเหตุผลของสมาชิกในกลุ่มการมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงระหว่างสมาชิกในกลุ่มได้เกิดการเรียนรู้ การรับฟังเหตุผลของสมาชิกภายในกลุ่มจะก่อให้เกิดการพัฒนากระบวนการคิดของผู้เรียน เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รู้จักการทำงานร่วมกันทางสังคมจากการช่วยเหลือสนับสนุนกันการเรียนรู้เหตุผล ของกันและกันทำให้ได้รับข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับการทำงานของตนเอง จากการตอบสนองทางวาจา และท่าทางของเพื่อนสมาชิกช่วยให้รู้จักเพื่อนสมาชิกได้ดียิ่งขึ้นส่งผลให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

3. ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละบุคคล (Individual Accountability) หมายถึง ความรับผิดชอบ ในการเรียนรู้ของสมาชิกแต่ละคน โดยต้องทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถต้องรับผิดชอบ การเรียนรู้ของตนเองและเพื่อนสมาชิกให้ความสำคัญ เกี่ยวกับความสามารถและความรู้ ที่แต่ละคนจะได้รับ มีการตรวจสอบเพื่อความแน่ใจว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เป็นรายบุคคลหรือไม่ โดยประเมินผลงานของสมาชิกแต่ละคน ซึ่งรวมกันเป็นผลงานของกลุ่มให้ข้อมูลย้อนกลับทั้งกลุ่ม และรายบุคคลให้สมาชิกทุกคน รายงานหรือมีโอกาสแสดงความคิดเห็นโดยทั่วถึง ตรวจสอบสรุปผลการเรียนเป็นรายบุคคลหลังจบบทเรียน เพื่อเป็นการประกันว่าสมาชิกทุกคนในกลุ่มรับผิดชอบทุกอย่างร่วมกับกลุ่ม ทั้งนี้สมาชิกทุกคนในกลุ่มจะต้องมีความมั่นใจและพร้อมที่จะได้รับการทดสอบเป็นรายบุคคล

4. การใช้ทักษะการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย (Interpersonal and Small Group Skills) หมายถึง การมีทักษะทางสังคม (Social Skill) เพื่อให้สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข คือ มีความเป็นผู้นำ รู้จักตัดสินใจ สามารถสร้าง

ความไว้วางใจ รู้จักติดต่อสื่อสาร และสามารถแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งในการทำงานร่วมกันซึ่งเป็นสิ่งจำเป็น สำหรับการทำงานร่วมกันที่จะช่วยให้การทำงานกลุ่มประสบความสำเร็จ

5. กระบวนการทำงานของกลุ่ม (Group Processing) หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ของกลุ่ม โดยผู้เรียนจะต้องเรียนรู้จากกลุ่มให้มากที่สุด มีความร่วมมือทั้งด้านความคิด การทำงาน และความรับผิดชอบร่วมกันจนสามารถบรรลุเป้าหมายได้ การที่จะช่วยให้การดำเนินงานของกลุ่ม เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายนั้น กลุ่มจะต้องมีหัวหน้าที่ดี สมาชิกดีและกระบวนการทำงานดี นั่นคือมีการเข้าใจในเป้าหมายการทำงานร่วมกัน

นอกจากนี้ทฤษฎีนี้มีแนวคิดว่าการทำงานของสมองมีความคล้ายคลึงกับการทำงานของ เครื่องคอมพิวเตอร์คลอสเมียร์ (Klausmeier, 1985: 108) ได้อธิบายการเรียนรู้ของมนุษย์ โดยเปรียบเทียบการทำงานของคอมพิวเตอร์กับการ ทำงานของสมอง ซึ่งมีการทำงานเป็นขั้นตอน ดังนี้ คือ

1. การรับข้อมูล (Input) โดยผ่านทางอุปกรณ์หรือเครื่องรับข้อมูล
2. การเข้ารหัส (Encoding) โดยอาศัยชุดคำสั่งหรือซอฟต์แวร์ (Software)
3. การส่งข้อมูลออก (Output) โดยผ่านทางอุปกรณ์

คลอสเมียร์ (Klausmeier, 1985: 105) ได้อธิบายการประมวลผลข้อมูลโดยเริ่มต้นจากการที่มนุษย์รับสิ่งเร้าเข้ามาทางประสาทสัมผัสทั้ง 5 สิ่งเร้าที่เข้ามาจะได้รับการบันทึกไว้ในความจำระยะสั้น ซึ่งการบันทึกนี้จะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ 2 ประการ คือ การรู้จัก (Recognition) และความสนใจ (Attention) ของบุคคลที่รับสิ่งเร้า บุคคลจะเลือกรับสิ่งเร้าที่ตนรู้จักหรือมีความสนใจ สิ่งเร้านั้นจะได้รับการบันทึกลงในความจำระยะสั้น (Short-Term Memory) ซึ่งดำรงคงอยู่ในระยะเวลาที่จำกัดมาก แต่แต่ละบุคคล มีความสามารถในการจำระยะสั้นที่จำกัดในการทำงานที่จำเป็นต้องเก็บข้อมูลไว้ใช้ชั่วคราว อาจจำเป็นต้องใช้เทคนิคต่างๆ ในการจำช่วย เช่น การจัดกลุ่มคำหรือการท่องซ้ำๆ ซึ่งจะสามารถช่วยให้จดจำไว้ใช้งานได้ การเก็บข้อมูลไว้ในภายหลังสามารถทำได้โดยข้อมูลนั้นจำเป็นต้องได้รับการประมวลและเปลี่ยนรูปโดยการเข้ารหัส (Encoding) เพื่อนำไปเก็บไว้ในความจำระยะยาว (Long Term Memory) ซึ่งอาจต้องใช้เทคนิคต่างๆ เช่น การท่องซ้ำหลายๆ ครั้ง หรือการทำข้อมูลให้มีความหมายกับตนเอง โดยการสัมพันธ์สิ่งที่เรียนรู้สิ่งใหม่กับสิ่งเก่าที่เคยเรียนรู้มาก่อน ซึ่งเรียกว่าเป็นกระบวนการ ขยายความคิด (Elaborative Operations Process) ความจำระยะยาวนี้มี 2 ชนิด คือความจำที่เกี่ยวกับภาษา (Semantic) และความจำที่เกี่ยวกับเหตุการณ์ (Affective Memory) เมื่อข้อมูลข่าวสารได้รับการบันทึกไว้ในความจำระยะยาวแล้วบุคคลจะสามารถเรียกข้อมูลต่างๆ ออกมาใช้ได้ซึ่งในการเรียกข้อมูลออกมาใช้ บุคคลจำเป็นต้องถอดรหัสข้อมูล (Decoding) จากความจำระยะยาวและส่งต่อไปสู่ตัวก่อกำเนิดพฤติกรรมตอบสนอง ซึ่งจะเป็นแรงขับหรือกระตุ้นให้บุคคลมีการเคลื่อนไหว หรือการพูดสนองตอบ ต่อสิ่งแวดล้อมต่างๆ กระบวนการของการประมวลผลข้อมูลของมนุษย์

กระบวนการสมองในการประมวลผลข้อมูล หากเปรียบเทียบกับคอมพิวเตอร์แล้ว ก็คือโปรแกรมสั่งงาน หรือ “Software” การบริหารควบคุมการประมวลผลของสมองคือการทำงานที่บุคคลรู้ถึงความคิด ของตนและสามารถควบคุมการคิดของตนให้เป็นไปในทางที่ตนต้องการ การรู้ เรียกว่า “Metacognition” หรือ “การรู้คิด” หมายถึง การตระหนักรู้ (Awareness) เกี่ยวกับความรู้ และความสามารถของตน และใช้ความเข้าใจในการรู้การจัดการควบคุมกระบวนการคิด ด้วยวิธีต่างๆ

ช่วยให้การเรียนรู้และงานที่ทำประสบผลสำเร็จตามที่ต้องการ องค์ประกอบสำคัญของการรู้คิดที่ใช้ในการบริหารควบคุมกระบวนการประมวลข้อมูล ประกอบด้วยแรงจูงใจความตั้งใจและความมุ่งมั่นต่างๆ รวมทั้งเทคนิคและกลวิธีต่างๆ กระบวนการรู้คิด ประกอบด้วยความใส่ใจ (Attention) การรับรู้ (Perception) กลวิธีต่างๆ (Strategies) เช่น รู้ว่าตนเองไม่สามารถ จดจำสิ่งที่ครูสอนได้เราคิดหา กลวิธีต่างๆ ที่จะมาช่วยให้จดจำสิ่งที่เรียนได้มากขึ้นอาจใช้วิธีการท่อง การจดบันทึก การท่องจำเป็นกลอน การท่องตัวอย่าง การทำรหัส การเชื่อมโยงในสิ่งที่สัมพันธ์กัน เป็นต้น

การประยุกต์ใช้ทฤษฎีในการจัดการเรียนการสอน

1. **การรู้จัก** มีผลต่อการรับรู้สิ่งใดสิ่งหนึ่ง หากเรารู้จักสิ่งนั้นมาก่อนเราก็มักจะเลือกรับรู้อะไรนั้นและนำไปเก็บไว้ในหน่วยความจำต่อไป ดังนั้นการนำเสนอสิ่งเร้าที่ผู้เรียนรู้จักหรือมีข้อมูลอยู่แล้วจะสามารถช่วยให้ผู้เรียนหันมาใส่ใจและรับรู้สิ่งนั้นซึ่งผู้สอนสามารถเชื่อมโยงไปถึงสิ่งใหม่ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งนั้นได้

2. **ความใส่ใจ** เป็นองค์ประกอบสำคัญ ต่อการรับข้อมูลเข้ามาไว้ในความจำระยะสั้น ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนจึงควรจัดสิ่งเร้าในการเรียนรู้ให้ตรงกับความสนใจของผู้เรียน เพราะจะช่วยให้ผู้เรียนใส่ใจและรับรู้สิ่งนั้นและนำไปเก็บบันทึกไว้ในความจำระยะสั้นต่อไป

3. **หากต้องการจะให้ผู้เรียนจดจำเนื้อหาสาระใดๆ ได้เป็นเวลานาน** สาระนั้นจะต้องได้รับการเข้ารหัสเพื่อนำไปเข้าหน่วยความจำระยะยาว วิธีการเข้ารหัสสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การท่องจำซ้ำๆ การทบทวน หรือการใช้กระบวนการขยายความคิด ได้แก่ การเรียบเรียง ผสมผสาน ขยายความ และการสัมพันธ์ความรู้ใหม่กับความรู้เดิม

4. **ข้อมูลที่ถูกนำไปเก็บไว้ในหน่วยความจำ ระยะสั้นหรือระยะยาวแล้วสามารถเรียกออกมา** ใช้งานได้โดยผ่าน “Effector” ซึ่งเป็นตัวกระตุ้นพฤติกรรมทางวาจาหรือการกระทำ (Vocal and Motor Response Generator) ซึ่งทำให้บุคคลแสดงความคิดภายในออกเป็นพฤติกรรมที่สังเกตเห็นได้ การที่บุคคลไม่สามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่เก็บไว้ได้อาจจะเป็นเพราะไม่สามารถเรียกข้อมูล ให้ขึ้นถึงระดับจิตสำนึกได้ (Conscious Level) หรือเกิดการลืมขึ้น

5. **การที่ผู้เรียนรู้ตัวและรู้จักการบริหารควบคุมกระบวนการทางปัญญา** หรือกระบวนการคิด ของตนเองก็จะสามารถทำให้บุคคลนั้น สามารถสั่งงานให้สมองกระทำการต่างๆ อันจะทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ได้

สรุปได้ว่า ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน เป็นทฤษฎีที่ทำให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ โดยเชื่อว่าการเรียนรู้ที่ดีจะเกิดจากการสร้างพลังความรู้ในตัวเอง เมื่อผู้เรียนได้สร้างความคิดและนำความคิดของตนไปสร้างสรรค์ชิ้นงานโดยอาศัยสื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสม จะทำให้ความคิดของนักเรียนนั้นเป็นรูปธรรมมากขึ้น หลักในการจัดการเรียนการสอน ครูจะต้องทำหน้าที่ ให้คำชี้แนะ ให้คำปรึกษากับนักเรียน เกื้อหนุนความรู้ของผู้เรียน และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ ด้วยตนเอง สำหรับทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) และทฤษฎีการสร้างความรู้ ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน (Constructionism) ทั้ง 2 ทฤษฎีมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีพัฒนาการทางเขาวัวปัญญาของเพียเจต์ ซึ่งอธิบายกระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์ว่าเป็นประสบการณ์เฉพาะของตน และเป็นประสบการณ์ที่ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้จัดกระทำ (acting on) กับข้อมูลทั้งหลาย ที่รับเข้ามา มิใช่เป็นเพียงผู้รับข้อมูล (taking in) เท่านั้น โดยให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้าง

(Construct) ความรู้จากความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่พบเห็นกับความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่เดิม โดยใช้กระบวนการทางปัญญา (cognitive apparatus) ของตน ประเด็นสำคัญประการที่สองของทฤษฎีคือ การเรียนรู้ตามแนวสร้างองค์ความรู้ คือ โครงสร้างทางปัญญาเป็นผลของความพยายามทางความคิด ผู้เรียน สร้างเสริมความรู้ผ่านกระบวนการทางจิตวิทยาด้วยตนเอง ผู้สอนไม่สามารถปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางปัญญาของผู้เรียนได้ แต่ผู้สอนสามารถช่วยผู้เรียนปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางปัญญาได้ โดยจัดสภาพการณ์ที่ทำให้เกิดภาวะไม่สมดุลขึ้น

2.2 แนวคิดการออกแบบและการจัดการเรียนรู้

1) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้เป็นหัวใจสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ ดังนั้นผู้สอนควรมีความรู้ความเข้าใจในความหมาย กระบวนการของการออกแบบและการจัดการเรียนรู้ ทฤษฎี การเรียนรู้และการสอน การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 สภาพปัจจุบัน และปัญหาเกี่ยวกับการเรียนรู้ในประเทศไทย การวิเคราะห์ผู้เรียนและวิธีที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี การกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

กระทรวงศึกษาธิการ (2551) ให้ความหมายของกิจกรรมการเรียนรู้ว่า กิจกรรมการเรียนรู้หมายถึง การดำเนินการต่างๆ ในโรงเรียน ทั้งโดยครูและนักเรียน เช่น การสอนให้นักเรียนค้นคว้า อภิปราย การบรรยาย การอบรม การสาธิต การปฏิบัติงาน การจัดนิทรรศการและการศึกษานอกสถานที่

การจัดการเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ การบูรณาการเนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลตามสภาพจริงและเทคนิควิทยาการจัดการเรียนรู้ การจัดทำแผนการเรียนรู้ระดับต่างๆ ทั้งนี้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพของแต่ละคน และสามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้ การออกแบบเป็นการถ่ายทอดจากรูปแบบจากความคิดออกมาเป็นผลงาน ที่ผู้อื่นสามารถมองเห็น รับรู้ หรือสัมผัสได้ การออกแบบต้องใช้ศาสตร์แห่งความคิดและศิลป์ร่วมกัน เพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ หรือปรับปรุงพัฒนาสิ่งเดิมให้ดีขึ้น การออกแบบการเรียนการสอน (Instructional Design) จึงเป็นกระบวนการวางแผนการเรียนการสอนอย่างมีระบบ โดยมีการวิเคราะห์องค์ประกอบ การเรียนรู้ ทฤษฎีการเรียนการสอน สื่อกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ รวมถึงการประเมินผล เพื่อให้ผู้สอนสามารถถ่ายทอดความรู้สู่ผู้เรียนผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ขอบฟ้า จันทรเจริณ, 2562)

การออกแบบการเรียนการสอนจะช่วยให้ผู้สอนวางแผนการสอนอย่างมีระบบ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุจุดมุ่งหมายและประสบความสำเร็จ ผู้สอนต้องพิจารณาหลักการในการออกแบบการเรียนการสอน คือ

1. การออกแบบและพัฒนาการเรียนการสอนนี้เพื่อใคร ใครเป็นผู้เรียนหรือกลุ่มเป้าหมาย ผู้ออกแบบควรมีความเข้าใจและรู้จักลักษณะของกลุ่มผู้เรียนที่เป็นเป้าหมายในการเรียนอีเลิร์นนิ่ง
2. ต้องการให้ผู้เรียนเรียนอะไร มีความรู้ความเข้าใจ และ/หรือ มีความสามารถอะไร ผู้สอนจึงต้องกำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนให้ชัดเจน

3. ผู้เรียนจะเรียนรู้เนื้อหาวิชานั้น ๆ ได้ดีที่สุดในอย่างไร ควรใช้วิธีการและกิจกรรมการเรียนรู้ อะไร ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ และมีสิ่งใดที่ต้องคำนึงถึงบ้าง

4. เมื่อผู้เรียนเข้าสู่กระบวนการเรียน จะทราบได้อย่างไรว่าผู้เรียนมีการเรียนรู้เกิดขึ้น และ ประสพผลสำเร็จในการเรียนรู้ จะใช้วิธีใดประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

วราภรณ์ ศรีวิโรจน์ (2560) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นบทบาท สำคัญของครูทุกคน เริ่ม จากการศึกษาวิเคราะห์หลักสูตร เอกสารที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์ผู้เรียน นำมาวางแผน ออกแบบ กิจกรรมการเรียนรู้ การจัดหาหรือเลือกใช้สื่อ/แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล แล้วดำเนินการ จัดการเรียนรู้และจัดการชั้นเรียน ให้สอดคล้องตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ดังต่อไปนี้ มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักที่ว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และ พัฒนาการตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้ สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ดังนี้

1. จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดย คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

2. ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้ เพื่อป้องกัน และแก้ไขปัญหา

3. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้คิดได้ คิดเป็น ทำ เป็น รักการ อ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

4. จัดการเรียนการสอน โดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝัง คุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

5. ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนอำนวยความสะดวก เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัย เป็นส่วนหนึ่งของ กระบวนการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้ครูและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกัน จากสื่อการเรียนการสอนและ แหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ

6. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับ บิดา มารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

สรุปได้ว่าการจัดกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมายดังกล่าว หน้าที่หลักของครูในการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้นจึงควรทำความเข้าใจประเด็นที่เกี่ยวข้อง เช่น ความหมาย ความสำคัญ หลักการ กระบวนการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ บทบาทของครู เทคนิคและวิธีการจัดการ เรียนรู้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ หรือการจัดกิจกรรมต่อไป

ความสำคัญของกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอน เป็นองค์ประกอบ สำคัญของการเรียนการสอน (วาริ ธีระจิตร, 2526) อ่างใน (กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ, 2545) ได้กล่าวถึงความสำคัญของกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีต่อการเรียนรู้ไว้ 15 อย่าง ดังต่อไปนี้

1. กิจกรรมช่วยสร้างความสนใจของเด็ก

2. กิจกรรมจะเปิดโอกาสให้นักเรียนประสบความสำเร็จ

3. กิจกรรมจะช่วยปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตย

4. กิจกรรมจะช่วยปลูกฝังความรับผิดชอบ
5. กิจกรรมจะช่วยปลูกฝังและส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
6. กิจกรรมจะช่วยให้นักเรียนได้มีการเคลื่อนไหว
7. กิจกรรมจะช่วยให้นักเรียนได้รู้สึกสนุกสนาน
8. กิจกรรมช่วยให้เห็นความแตกต่างระหว่างบุคคล
9. กิจกรรมช่วยขยายความรู้และประสบการณ์ของเด็กให้กว้างขวาง
10. กิจกรรมจะช่วยส่งเสริมความงอกงามและพัฒนาการของเด็ก
11. กิจกรรมจะช่วยส่งเสริมทักษะ
12. กิจกรรมจะช่วยปลูกฝังเจตคติที่ดี
13. กิจกรรมจะช่วยส่งเสริมให้เด็กรู้จักทำงานเป็นหมู่
14. กิจกรรมจะช่วยให้เด็กเกิดความเข้าใจในบทเรียน
15. กิจกรรมจะช่วยส่งเสริมให้เด็กเกิดความซาบซึ้ง ความงามในเรื่องต่างๆ

สรุป ผู้สอนไม่ควรละเลยที่จะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่น่าสนใจ ให้สอดคล้องกับวัย สติปัญญา ความสามารถของผู้เรียน และเนื้อหาของบทเรียนนั้น โดยต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอน อย่างมีจุดมุ่งหมาย ให้มีประสิทธิภาพ

2) การจัดกิจกรรมการสอนโดยใช้การฝึกและปฏิบัติ

ราชบัณฑิตยสถาน (2550) ความหมาย คำว่า “ฝึก” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542 หมายถึง ทำ (เช่น บอก แสดง หรือปฏิบัติ เป็นต้น) เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ จนเป็นหรือมีความชำนาญ ส่วนคำว่า “ปฏิบัติ” หมายถึง ดำเนินการตามระเบียบแบบแผน และคำว่า “ปฏิบัติการ” หมายถึง ฝึกงานเพื่อให้เกิดความชำนาญ

วีระ ไทยพานิช (2551) กล่าวว่า การฝึก (Drill) หมายถึง การกระทำซ้ำหรือการทำแบบฝึกหัดเพื่อพัฒนาทักษะ (Skill) และการปฏิบัติ (Practice) คือการปฏิบัติจริงในสิ่งที่เรียนมาซึ่ง การปฏิบัติย่อยๆ ก็จะเป็นการกระทำซ้ำๆ จุดมุ่งหมายสำคัญของการฝึกปฏิบัติซ้ำๆ เพื่อลงมือกระทำจริงและเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง

การให้ฝึกและปฏิบัติ (Drill and Practice) Lim, Tang, & Kor (2012) กล่าวว่า Drill คือ การกระทำซ้ำหรือแบบฝึกหัดเพื่อพัฒนาทักษะ (skill) ส่วน Practice คือ การปฏิบัติจริงที่ได้เรียนมา ซึ่งการปฏิบัติย่อยๆ ก็จะเป็นการปฏิบัติซ้ำๆ

1. จุดมุ่งหมายของการให้ฝึกและปฏิบัติ
  - 1.1 เพื่อให้เห็นความสำคัญของการปฏิบัติงาน
  - 1.2 เพื่อให้ลงมือกระทำจริง
  - 1.3 เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง
2. บทบาทของครู
  - 2.1 วิเคราะห์สิ่งที่ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเกิดทักษะในสิ่งนั้นว่าจะต้องฝึกทักษะส่วนไหนบ้างและต่อเนื่องกันอย่างไร
  - 2.2 ทำการวัดพฤติกรรมก่อนการเรียนทักษะนั้น ๆ ว่าผู้เรียนมีทักษะพื้นฐานเพียงพอหรือยัง

2.3 จักขั้นตอนการฝึกทักษะให้เป็นไปตามลำดับขั้นจากง่ายไปหายากหรือพื้นฐานไปสู่
สลับซับซ้อน

2.4 อธิบายและสาธิตการปฏิบัติงานในการฝึกทักษะต่างๆ ให้ผู้เรียนได้ดู

2.5 ให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง โดยฝึกหัดอย่างต่อเนื่องพร้อมๆ กับให้รู้ผลสำเร็จของการ
ฝึกหัดด้วย

2.6 พยายามกระตุ้นและส่งเสริมให้กำลังใจในการฝึกปฏิบัติของผู้เรียนให้มากๆ

2.7 พยายามใช้กระบวนการกลุ่มของผู้เรียนให้มากๆ

2.8 จัดทำใบความรู้-ใบงานในเรื่องที่นักเรียนจะต้องฝึกและปฏิบัติ

2.9 จัดทำเครื่องมือวัดและประเมินผลการฝึกและการปฏิบัติงาน

3. ขั้นตอนในการสอน

3.1 ชี้นำให้เกิดความเข้าใจและแรงจูงใจ เป็นการให้ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการเรียน
ทางด้านทักษะนั้นๆ ครูเสนอแนะสิ่งที่จะต้องฝึกและปฏิบัติ อธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจในวิธีการฝึกและ
ปฏิบัติจากใบความรู้

3.2 ขั้นฝึกและปฏิบัติ เป็นขั้นของการฝึกหัดเพื่อให้เกิดทักษะ หรือเพื่อลดความผิดพลาด
ในการทำงานให้น้อยลง จนกระทั่งหมดไปในที่สุด โดยฝึกและปฏิบัติจากใบความรู้ใบงาน

3.3 ชี้นำไปใช้ เป็นขั้นของการเกิดทักษะ ซึ่งสามารถทำสิ่งนั้นๆ ได้อย่างอัตโนมัติจาก
การฝึกและปฏิบัติมาแล้ว

3.4 ขั้นประเมินผล เป็นขั้นตอนที่ต้องการทราบความก้าวหน้าของการฝึกและปฏิบัติใบ
งานหรือทักษะนั้นๆ ตลอดจนความรู้ทางวิชาการ เจตคติและคุณลักษณะส่วนตัวของผู้เรียน

4. ข้อดีของการให้ฝึกและปฏิบัติ

4.1 ผู้เรียนเห็นคุณค่าของสิ่งที่เรียน

4.2 การเรียนรู้เกิดขึ้นจากการทำจริงและประสบการณ์ตรง

4.3 เรียนรู้และจดจำสิ่งที่เรียนได้ดี

4.4 สามารถถ่ายทอดการเรียนรู้ไปใช้สถานการณ์เช่นเดียวกันได้ดี

4.5 ดีมากสำหรับการพัฒนาด้านทักษะ

4.6 ผู้เรียนมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน

4.7 การทำกิจกรรมการเรียนรู้โดยการฝึกและปฏิบัติอาจดำเนินโดยผู้เรียนเป็นรายบุคคล
หรือเป็นกลุ่มเล็กๆ ก็ได้

4.8 ผู้สอนมีเวลาที่จะให้ความช่วยเหลือและการสอนแก่ผู้เรียนที่ต้องการความช่วยเหลือ
ผู้เรียนอาจศึกษากิจกรรม วิธีปฏิบัติจากสื่อที่สามารถเรียนด้วยตนเองได้

5. ข้อจำกัดของการให้ฝึกและปฏิบัติ

5.1 ใช้เวลามาก

5.2 นำไปสู่ความน่าเบื่อ นอกจากจะมีแรงจูงใจสูงและมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน

5.3 ไม่ช่วยเหลือให้นักเรียนเข้าใจจุดมุ่งหมายใหม่ ๆ

5.4 ผู้เขียนบางคนเรียนเพียง Drill แต่ไม่เรียนรู้ถึงคุณค่า

5.5 การทำซ้ำ ๆ อย่างไม่มีความหมาย อาจเป็นอุปสรรคที่จะทำให้เกิดความเข้าใจ

5.6 กรณีที่ให้ปฏิบัติงานเป็นกลุ่ม ๆ สมาชิกบางคนอาจหลีกเลี่ยงการปฏิบัติงาน
วิระ ไทยพานิช (2551: 15-16) แนะนำเกี่ยวกับการฝึกและปฏิบัติ ดังนี้

1. ครูต้องให้คำแนะนำ นำเสนอข้อมูลและวัสดุเท่าที่นักเรียนต้องการอย่างชัดเจน
2. การฝึกควรเว้นระยะเวลา ไม่ทำซ้ำๆ มากจนนักเรียนเกิดการเบื่อ
3. การนำเกมหรือสถานการณ์จำลองมาใช้เป็นเครื่องช่วยสร้างแรงจูงใจอย่างดีในการฝึก
4. บอกให้นักเรียนรู้ถึงความก้าวหน้าของเขา

สุปราณี จิราธรรงค์ (2551: 103-104) กล่าวว่า หลังจากสอนจบนักเรียนจะต้องมีงานทำ เช่น
แบบฝึกหัด ใบงาน การบ้าน รายงานเดี่ยว กลุ่ม โครงการ เป็นต้น ซึ่งครูจะต้องอธิบายให้นักเรียน
เข้าใจตรงกันทั้งห้องในสิ่งที่ครูมอบหมายให้ทำ

1. แบบฝึกหัด เป็นงานที่นักเรียนต้องรับผิดชอบทำหลังจากจบบทเรียนที่ ในระดับชั้น
เล็กๆ เช่น ระดับอนุบาลถึงระดับชั้นประถมศึกษา ช่วงชั้นที่ 1 นักเรียนยังเล็กบางคนไม่สามารถ
ทำงาน ด้วยตนเองจนสำเร็จได้ ครูควรให้ความช่วยเหลือโดยการทำให้แบบฝึกหัดไปพร้อมๆ กันทั้งห้อง
โดยครู ให้นักเรียนทั้งห้องช่วยกันคิด ช่วยกันตอบ ทำไปพร้อมๆ กัน แล้วครูเขียนสรุปเป็นคำตอบบน
กระดาน ซึ่งจะเป็ผลดีที่ช่วยให้นักเรียนเข้าใจเพิ่มขึ้นหลังสรุปบทเรียนแล้ว

2. การให้ทำงานกลุ่ม และโครงการต่างๆ ครูควรให้เวลาที่พอเหมาะและมีการติดตาม
การทำงานของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ พร้อมให้ความช่วยเหลือในเรื่องคำแนะนำ การแก้ปัญหาต่างๆ
เป็นต้น ปัญหาต่างๆอาจเกิดจากการหาแหล่งข้อมูลไม่ได้ ไม่รู้วิธีการทำ ซึ่งครูจะต้องเป็นผู้แนะนำชี้ทาง
ให้นักเรียนสามารถทำงานได้อย่างถูกต้อง

ออร์สทินและลาสเลย์ (Ornstein & Lasley II, 2000: 190) ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการฝึก
และปฏิบัติ ได้ข้อสรุปเป็นคำแนะนำในการปรับปรุงการใช้การฝึกและปฏิบัติให้ดียิ่งขึ้น ดังนี้

1. ต้องมีกฎระเบียบที่ชัดเจนสำหรับพฤติกรรมต่างๆ ไปของนักเรียน กฎระเบียบเหล่านี้
ช่วยให้นักเรียนจัดการกับความต้องการของตนเองได้ เช่น การขออนุญาตไปห้องน้ำ หรือแนวทาง การ
ปฏิบัติงานที่ต้องทำเป็นประจำโดยที่ไม่รบกวนเพื่อนร่วมชั้น เช่น การเหลาดินสอ เป็นต้น

2. ครูควรเดินไปรอบๆ ห้องเพื่อดูแลและให้คำปรึกษานักเรียนขณะที่นักเรียนกำลังทำงาน
ที่ได้รับมอบหมาย ให้นักเรียนรู้สึกว่าคุณกำลังสังเกตพฤติกรรมของตนเองและในขณะเดียวกันครูก็
พร้อม ที่ช่วยเหลือนักเรียนหากมีปัญหาเกิดขึ้น

3. ให้คำแนะนำ คำอธิบายและผลป้อนกลับแก่นักเรียน ยิ่งครูให้ความสนใจนักเรียนมาก
เท่าไร นักเรียนก็ยิ่งสนใจในการทำงานที่ครูมอบหมาย และครูต้องคอยสังเกตนักเรียน หากนักเรียน
เกิดความ ไม่เข้าใจหรือสับสนเกี่ยวกับงานที่ทำให้ครูดำเนินการช่วยเหลืออย่างรวดเร็ว

4. ใช้เวลาสำหรับการสอนและการสอนซ้ำเกี่ยวกับทักษะพื้นฐานเพิ่มมากขึ้น นักเรียนใน
ระดับประถมศึกษาและนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำควรได้รับการฝึกฝนเกี่ยวกับทักษะการ
เรียน อย่างเต็มที่

5. ให้นักเรียนได้ฝึกและปฏิบัติทั้งในช่วงระหว่างและหลังจากเกิดการเรียนรู้อแล้ว

6. จัดให้มีการฝึกและการปฏิบัติที่มีความท้าทายและหลากหลาย การฝึก ปฏิบัติอาจเป็น
เรื่องที่ทำให้นักเรียนเป็นทุกข์หรือเกิดการเบื่อหน่ายได้ ถ้าการฝึกปฏิบัติที่ง่ายหรือยากเกินไปหรือให้
ทำ สิ่งเดียวตลอด

7. ให้นักเรียนตื่นตัวตลอดเวลาและมีใจจดจ่ออยู่กับงาน ครูต้องถามคำถามนักเรียน เป็นครั้งคราว โดยเรียกทั้งนักเรียนที่อาสาและไม่อาสาที่จะตอบ และครูต้องอธิบายเพิ่มเติมให้แก่ นักเรียน ในข้อที่นักเรียนตอบผิด

8. ครูต้องใช้กิริยาท่าทางที่มีความตื่นตัวตลอดเวลา เพื่อการจัดการชั้นที่ตีขณะที่นักเรียนฝึกและปฏิบัติ

สรุปได้ว่า ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนได้ฝึกและปฏิบัตินั้น ครูต้องใช้กลวิธีต่างๆ เพื่อให้การฝึกและปฏิบัติเกิดผลมากที่สุด เทคนิคที่สำคัญ ได้แก่ ครูต้องคอยให้สังเกตการฝึก และปฏิบัติของนักเรียนและพร้อมที่จะช่วยเหลือทันทีที่นักเรียนมีปัญหาหรือเกิดข้อสงสัย รวมทั้งให้คำแนะนำ คำอธิบายหรือผลป้อนกลับเกี่ยวกับผลการฝึกและปฏิบัติของนักเรียน นอกจากนี้ กิจกรรม ที่ครูฝึกต้องเป็นกิจกรรมที่ทำหลายและหลากหลายและครูต้องใช้คำถามกระตุ้นอย่างสม่ำเสมอ การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ผู้เรียนจะปะทะสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม การเรียนรู้ของแต่ละบุคคล จะมีระดับแตกต่างกันไป เรียกได้ว่าสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลมากขึ้นเป็นลำดับและผู้เรียน จะควบคุม การเรียนรู้ด้วยตนเอง ทฤษฎีสร้างความรู้ใหม่ โดยผู้เรียนเองมีหลักการว่า การเรียนรู้ คือ การแก้ปัญหา ซึ่งขึ้นอยู่กับ การค้นพบ ของแต่ละบุคคล และผู้เรียนจะมีแรงจูงใจจากภายใน ผู้เรียนจะเป็นผู้กระตือรือร้น มีการควบคุมตนเองและเป็นผู้ที่มีการตอบสนองด้วยจุดมุ่งหมายของการสอน จะมีการยืดหยุ่น โดยยึดหลักว่า ไม่มีวิธีการสอนใดที่ดีที่สุด ดังนั้นเป้าหมายของการออกแบบการสอนก็ควรจะต้องพิจารณาเกี่ยวกับการสร้างความคิดหรือปัญญาให้เป็นเครื่องมือ สำหรับนำเอาสิ่งแวดล้อมของการเรียน ที่มีประโยชน์มาช่วยให้เกิดการสร้างความรู้ให้แก่ผู้เรียน การนำเอาทฤษฎีการเรียนรู้การสร้างความรู้ใหม่โดยผู้เรียนเองมาใช้ จะต้องคำนึงถึงเครื่องมืออุปกรณ์การสอนด้วยการเรียนรู้แบบสร้างความรู้ใหม่ โดยผู้เรียนเองนี้ จะไม่เน้นการให้เนื้อหาที่ผู้เรียนจะต้องเรียนแต่เน้นที่ตัวผู้เรียนและประสบการณ์ ของผู้เรียน ก็คือการที่ผู้เรียนไม่รับเอาหรือเก็บเอาไว้แต่เฉพาะข้อมูล ที่ได้รับแต่ต้องแปลความ ของข้อมูลเหล่านั้น โดยประสบการณ์และเสริมขยาย ตลอดจนทดสอบการแปลความนั้นด้วย

2.3 แนวคิดและหลักธรรมาภิบาล

หลักการต่างๆ ที่อธิบายการมีธรรมาภิบาลและการนำไปประยุกต์ใช้ ธรรมาภิบาลอาจประกอบ ไปด้วยหลักการต่างๆ มากมายแล้วแต่ผู้ที่จะนำเรื่องของธรรมาภิบาลไปใช้ และจะให้ความสำคัญ กับเรื่องใดมากกว่ากัน และในบริบทของประเทศ บริบทของหน่วยงาน หลักการใดจึงจะเหมาะสมที่สุด สำหรับประเทศไทยแล้ว เนื่องจากได้มีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ที่ให้ความสำคัญกับหลักการสำคัญ 6 หลักการดังกล่าวแล้ว ในที่นี้จึงขอ นำเสนอรายละเอียด ของการพัฒนาดัชนีวัดธรรมาภิบาลบนพื้นฐานของหลักการทั้ง 6 หลักการของสถาบันพระปกเกล้า (ถวิลวดี บุรีกุลและคณะ, 2545) ดังต่อไปนี้

1. ด้านหลักนิติธรรม Rule of Laws

หลักการสำคัญอันเป็นสาระสำคัญของ “หลักนิติธรรม” ประกอบด้วย 7 หลักการ คือ หลักการแบ่งแยกอำนาจ หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ หลักความชอบด้วยกฎหมายของฝ่ายตุลาการและฝ่ายปกครอง หลักความชอบด้วยกฎหมายในทางเนื้อหา หลักความเป็นอิสระของผู้พิพากษา

หลัก “ไม่มีความผิด และไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย” และหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ

1) หลักการแบ่งแยกอำนาจเป็นพื้นฐานที่สำคัญของหลักนิติธรรม เพราะหลักการแบ่งแยกอำนาจเป็นหลักที่แสดงให้เห็นถึงการอยู่ร่วมกันของการแบ่งแยกอำนาจการตรวจสอบอำนาจ และการถ่วงดุลอำนาจ

2) หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ หลักนิติธรรมมีความเกี่ยวพันกันกับสิทธิในเสรีภาพของบุคคลและสิทธิในความเสมอภาค สิทธิทั้งสองประการดังกล่าวข้างต้นถือว่าเป็นพื้นฐานของ “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” อันเป็นหลักการสำคัญตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

3) หลักความชอบด้วยกฎหมายของฝ่ายตุลาการและฝ่ายปกครอง การใช้กฎหมาย ของฝ่ายตุลาการ หรือฝ่ายปกครองที่เป็นการจำกัดสิทธิของประชาชนมีผลมาจากกฎหมายที่ได้รับ ความเห็นชอบจากตัวแทนของประชาชน โดยฝ่ายตุลาการจะต้องไม่พิจารณาพิพากษาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ให้แตกต่างไปจากบทบัญญัติของกฎหมาย ฝ่ายตุลาการมีความผูกพันที่จะต้องใช้อกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน ฝ่ายตุลาการมีความผูกพันที่จะต้องใช้ดุลพินิจโดยปราศจากข้อบกพร่อง

4) หลักความชอบด้วยกฎหมายในทางเนื้อหา เป็นหลักที่เรียกร้องให้ฝ่ายนิติบัญญัติหรือฝ่ายปกครองที่ออกกฎหมายลำดับรอง กำหนดหลักเกณฑ์ในทางกฎหมายให้เป็นตามหลักความแน่นอน ของกฎหมายหลัก ห้ามมิให้กฎหมายมีผลย้อนหลังและหลักความพอสมควรแก่เหตุ

5) หลักความอิสระของผู้พิพากษา ผู้พิพากษาสามารถทำภาระหน้าที่ในทางตุลาการได้ โดยปราศจากการแทรกแซงใดๆ โดยผู้พิพากษาที่มีความผูกพันเฉพาะต่อกฎหมายและทำการพิจารณาพิพากษาภายใต้มนธรรมของตนเท่านั้น โดยวางอยู่บนพื้นฐานของความอิสระจาก 3 ประการ กล่าวคือ ความอิสระจากคู่ความ ความอิสระจากรัฐและความอิสระจากสังคม

6) หลัก “ไม่มีความผิด และไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย” เมื่อไม่มีข้อบัญญัติทางกฎหมาย ให้เป็นความผิดแล้วจะเอาผิดกับบุคคลนั้นๆ มิได้

7) หลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ หมายความว่า รัฐธรรมนูญได้รับการยอมรับให้เป็นกฎหมายที่อยู่ในลำดับที่สูงสุดในระบบกฎหมายของรัฐนั้น และหากกฎหมายที่อยู่ในลำดับที่ต่ำกว่าขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญกฎหมายดังกล่าวย่อมไม่มีผลบังคับ

2. หลักด้านหลักคุณธรรม Ethics

ประกอบด้วยหลักการสำคัญ 3 หลักการคือหน่วยงานปลอดการทุจริต หน่วยงานปลอดจากการทำผิดวินัย และหน่วยงานปลอดจากการทำผิดมาตรฐานวิชาชีพนิยมและจรรยาบรรณองค์ประกอบของคุณธรรมหรือพฤติกรรมที่พึงประสงค์ที่ปลอดจากคอร์รัปชันหรือมีคอร์รัปชันน้อยลง คอร์รัปชัน การฉ้อราษฎร์บังหลวง หรือ corruption โดยรวมหมายถึง การทำให้เสียหาย การทำลาย หรือการละเมิดจริยธรรม ธรรมเนียมปฏิบัติและกฎหมาย สำหรับพิชภัยของคอร์รัปชันได้สร้างความเสียหายและความเดือดร้อน และเป็นพฤติกรรม ที่ส่งผลในทางลบต่อคุณธรรมของการบริหารจัดการอย่างร้ายแรง เมื่อพิจารณาเรื่องของคุณธรรมจึงควรพิจารณาเรื่องต่อไปนี้

1) องค์กรประกอบคุณธรรมหรือพฤติกรรมที่พึงประสงค์ที่ปลอดจากการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างโจ่งแจ้งหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายน้อยลง

2) องค์กรประกอบคุณธรรมหรือพฤติกรรมที่พึงประสงค์ที่ปลอดจากการปฏิบัติที่น้อยกว่าหรือไม่ดีเท่าที่กฎหมายกำหนดหรือปฏิบัติเช่นนั้นน้อยลง

3) องค์กรประกอบคุณธรรมหรือพฤติกรรมที่พึงประสงค์ที่ปลอดจากการปฏิบัติที่มากกว่า ที่กฎหมายกำหนดหรือปฏิบัติเช่นนั้นน้อยลง

4) องค์กรประกอบคุณธรรมหรือพฤติกรรมที่พึงประสงค์ที่ปลอดจากการปฏิบัติตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย แต่ใช้วิธีการที่ผิดกฎหมายหรือปฏิบัติเช่นนั้นน้อยลง

สำหรับการที่หน่วยงานปลอดจากการทำผิดมาตรฐานวิชาชีพนิยมและจรรยาบรรณนั้น เป็นการกระทำผิดวิชาชีพนิยม ได้แก่ พฤติกรรมที่สวนทางหรือขัดแย้งกับองค์ประกอบของวิชาชีพนิยม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นของการมีจรรยาบรรณวิชาชีพและการประพฤติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ

3. ด้านความโปร่งใส Transparency

ประกอบไปด้วยหลักการย่อย 4 หลักการคือ หน่วยงานมีความโปร่งใสด้านโครงสร้าง หน่วยงานมีความโปร่งใสด้านการให้คุณ หน่วยงานมีความโปร่งใสด้านการให้โทษ หน่วยงานมีความโปร่งใส ด้านการเปิดเผยข้อมูล

1) ความโปร่งใสด้านโครงสร้าง ประกอบด้วยพฤติกรรม ต่อไปนี้

1.1) มีการตรวจสอบภายในที่เข้มแข็ง เช่น มีคณะกรรมการตรวจสอบ คณะกรรมการสอบสวน เป็นต้น

1.2) โปร่งใส เห็นระบบงานทั้งหมดได้อย่างชัดเจน

1.3) ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม รับรู้การทำงาน

1.4) มีเจ้าหน้าที่มาด้วยระบบคุณธรรมมีความสามารถสูงมาอยู่ใหม่มากขึ้น

1.5) มีการตั้งกรรมการหรือหน่วยงานตรวจสอบขึ้นมาใหม่

1.6) มีฝ่ายบัญชีที่เข้มแข็ง

2) ความโปร่งใสด้านให้คุณ ประกอบด้วยพฤติกรรม ต่อไปนี้

2.1) มีค่าตอบแทนพิเศษในการปฏิบัติงานเป็นผลสำเร็จ

2.2) มีค่าตอบแทนเพิ่มสำหรับการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ

2.3) มีค่าตอบแทนพิเศษให้กับเจ้าหน้าที่ที่ซื่อสัตย์

2.4) มีมาตรฐานเงินเดือนสูงพอเพียงกับค่าใช้จ่าย

3) ความโปร่งใสด้านการให้โทษ ประกอบด้วยพฤติกรรม ต่อไปนี้

3.1) มีระบบการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ

3.2) มีวิธีการพิจารณาลงโทษผู้ทำผิดอย่างยุติธรรม

3.3) มีการลงโทษจริงจัง หนักเบาตามเหตุแห่งการกระทำผิด

3.4) มีระบบการฟ้องร้องผู้กระทำผิดที่มีประสิทธิภาพ

3.5) หัวหน้างานลงโทษผู้ทุจริตอย่างจริงจัง

3.6) มีการปรามผู้ส่อทุจริตให้เลิกความพยายามทุจริต

3.7) มีกระบวนการยุติธรรมที่รวดเร็ว

- 4) ความโปร่งใสด้านการเปิดเผย ประกอบด้วยพฤติกรรมต่อไปนี้
  - 4.1) ประชาชนได้เข้ามามีรับรู้ การทำงานของคณะกรรมการตรวจสอบ
  - 4.2) ประชาชนและสื่อมวลชนมีส่วนร่วมในการจัดซื้อจัดหา การให้สัมปทานการออกกฎระเบียบ และข้อบังคับต่างๆ
  - 4.3) ประชาชน สื่อมวลชน และองค์กรพัฒนาเอกชน ได้มีโอกาสควบคุมฝ่ายบริหาร โดยวิธีการต่างๆ มากขึ้น
  - 4.4) มีการใช้กลุ่มวิชาชีพภายนอก เข้ามาร่วมตรวจสอบ

4. หลักการมีส่วนร่วม Participation

การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการซึ่งประชาชน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะ และเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่มีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน รวมทั้งมีการนำความคิดเห็นดังกล่าวไปประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายและการตัดสินใจของรัฐ การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการสื่อสารในระบบเปิด กล่าวคือ เป็นการสื่อสารสองทาง ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งประกอบไปด้วยการแบ่งสรรข้อมูลร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และเป็นการเสริมสร้าง ความสามัคคีในสังคมระดับการให้ข้อมูล เป็นระดับต่ำสุดและเป็นวิธีการที่ง่ายที่สุดของการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้วางแผนโครงการกับประชาชน เพื่อให้ข้อมูลแก่ประชาชนเกี่ยวกับการตัดสินใจของผู้วางแผนโครงการ และยังเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นหรือเข้ามาเกี่ยวข้องใดๆ เช่น การแถลงข่าว การแจกข่าว การแสดงนิทรรศการ และการทำหนังสือพิมพ์ให้ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ หลักการมีส่วนร่วมประกอบไปด้วยหลักการสำคัญ 4 หลักการคือ

1) ระดับการให้ข้อมูล เป็นระดับต่ำสุดและเป็นวิธีการที่ง่ายที่สุดของการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้วางแผนโครงการกับประชาชน เพื่อให้ข้อมูลแก่ประชาชนเกี่ยวกับการตัดสินใจของผู้วางแผนโครงการ และยังเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นหรือเข้ามาเกี่ยวข้องใดๆ เช่น การแถลงข่าว การแสดงนิทรรศการ และการทำหนังสือพิมพ์ให้ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ

2) ระดับการเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน เป็นระดับขั้นที่สูงกว่าระดับแรก กล่าวคือผู้วางแผนโครงการเชิญชวนให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นเพื่อให้ได้ข้อมูลมากขึ้น และประเด็น ในการประเมินข้อดีข้อเสียชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการริเริ่มโครงการต่างๆ และการบรรยายให้ประชาชนฟังเกี่ยวกับโครงการต่างๆ แล้วขอความคิดเห็นจากผู้ฟัง รวมไปถึงการร่วมปรึกษาหารือ เป็นต้น

3) ระดับการวางแผนร่วมกันและการตัดสินใจ เป็นระดับขั้นที่สูงกว่าการปรึกษาหารือ กล่าวคือ เป็นเรื่องการมีส่วนร่วมที่มีขอบเขตกว้างมากขึ้น มีความรับผิดชอบร่วมกันในการตัดสินใจ และวางแผนเตรียมโครงการ และเตรียมรับผลที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ ระดับนี้มักใช้ในกรณี ที่เป็นเรื่องซับซ้อนและมีข้อโต้แย้งมาก เช่น การใช้กลุ่มที่ปรึกษาซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง การใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการแก้ปัญหาข้อขัดแย้ง และการเจรจาเพื่อหาทางประนีประนอมกัน เป็นต้น

4) ระดับการพัฒนาศักยภาพในการมีส่วนร่วม สร้างความเข้าใจให้กับสาธารณชน เป็นระดับขั้นที่สูงที่สุดของการมีส่วนร่วม คือเป็นระดับที่ผู้รับผิดชอบโครงการได้ตระหนักถึงความสำคัญ และประโยชน์ที่จะได้รับจากการมีส่วนร่วมของประชาชนและได้มีการพัฒนาสมรรถนะ หรือขีด

ความสามารถในการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากขึ้นจนอยู่ในระดับที่สามารถมีส่วนร่วม ได้อย่างเต็มที่และเกิดประโยชน์สูงสุด

5. หลักสำนึกรับผิดชอบ Accountability

มีความหมายกว้างกว่าความสามารถในการตอบคำถามหรืออธิบายเกี่ยวกับพฤติกรรมได้เท่านั้น ยังรวมถึงความรับผิดชอบในผลงาน หรือปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ รวมทั้ง การตอบสนองต่อความคาดหวังของสาธารณะ เป็นเรื่องของความพร้อมที่จะรับผิดชอบ ความพร้อม ที่จะถูกตรวจสอบได้ โดยในแง่มุมมองของการปฏิบัติถือว่า สำนึกรับผิดชอบเป็นคุณสมบัติหรือทักษะที่บุคคลพึงแสดงออกเพื่อเป็นเครื่องชี้ว่าได้ยอมรับในภารกิจที่ได้รับมอบหมายและนำไปปฏิบัติด้วยความรับผิดชอบ ประกอบด้วยหลักการย่อยดังนี้

1) การมีเป้าหมายที่ชัดเจนการมีเป้าหมายชัดเจนเป็นสิ่งสำคัญสิ่งแรกของระบบ สำนึกรับผิดชอบ กล่าวคือ องค์กรจะต้องทำการกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ของการปฏิบัติ การสร้างวัฒนธรรมใหม่ให้ชัดเจนว่าต้องการบรรลุอะไรและเมื่อไรที่ต้องการเห็นผลลัพธ์นั้น

2) ทุกคนเป็นเจ้าของร่วมกันจากเป้าหมายที่ได้กำหนดเอาไว้ ต้องประกาศให้ทุกคนได้รับรู้ และเกิดความเข้าใจถึงสิ่งที่ต้องการบรรลุ และเงื่อนไขเวลาที่ต้องการให้เห็นผลงาน เปิดโอกาสให้ทุกคน ได้เป็นเจ้าของโครงการสร้างวัฒนธรรมนี้ร่วมกัน เพื่อให้เกิดการประสานกำลังคนร่วมใจกันทำงาน เพื่อผลิตภาพโดยรวมขององค์กร

3) การปฏิบัติกรอย่างมีประสิทธิภาพความสำเร็จของการสร้างวัฒนธรรมสำนึกรับผิดชอบ อยู่ที่ความสามารถของหน่วยงานในการสื่อสารสร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้นในองค์กร ผู้บริหารให้ความสนับสนุน แนะนำ ทำการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพและมีการประสานงานร่วมมือกันทำงาน ระหว่างหน่วยงานต่างๆ ในองค์กร

4) การจัดการพฤติกรรมที่ไม่เอื้อการทำงานอย่างไม่หยุดยั้ง ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงนับว่าเป็นเรื่องปกติ และทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนแปลงมักจะมีการต่อต้านการเปลี่ยนแปลงเสมอ หน่วยงาน ต้องมีมาตรการในการจัดการกับพฤติกรรม การต่อต้านการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเพื่อให้ทุกคน เกิดการยอมรับแนวความคิดและเทคโนโลยีใหม่ๆ

5) การมีแผนการสำรองส่วนประกอบสำคัญขององค์กรที่มีลักษณะวัฒนธรรมสำนึกรับผิดชอบ ต้องมีการวางแผนฟื้นฟู ที่สามารถสื่อสารให้ทุกคนในองค์กรได้ทราบและเข้าใจถึงแผน และนโยบายของ องค์กรและที่สำคัญคือ ต้องมีการกระจายข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องสมบูรณ์ อย่างเปิดเผย

6) การติดตามและประเมินผลการทำงาน องค์กรจำเป็นต้องมีการติดตามและประเมินผลการทำงานเป็นระยะๆ อย่างสม่ำเสมอ เพื่อตรวจสอบดูว่าผลงานนั้นเป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพงาน ที่กำหนดไว้หรือไม่ ผลงานที่พบว่ายังไม่เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดต้องมีการดำเนินการแก้ไขทันที ขณะที่ผลงานที่ได้มาตรฐานต้องได้รับการยอมรับยกย่องในองค์กร

6. หลักความคุ้มค่า Value for Money

หลักการนี้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวมในการบริหารการจัดการและการใช้ทรัพยากร ที่มีอยู่อย่างจำกัด สิ่งเหล่านี้เป็นผลในการปฏิบัติอันเกิดจากการใช้หลักธรรมาภิบาลนั่นเอง ประกอบด้วย

- 1) การประหยัด หมายถึง
  - 1.1) การทำงานและผลตอบแทนบุคลากรเป็นไปอย่างเหมาะสม
  - 1.2) การไม่มีความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์
  - 1.3) การมีผลผลิตหรือบริการได้มาตรฐาน
  - 1.4) การมีการตรวจสอบภายในและการจัดทำรายงานการเงิน
  - 1.5) การมีการใช้เงินอย่างมีประสิทธิภาพ
- 2) การใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด หมายถึง
  - 2.1) มีการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ
  - 2.2) มีการพัฒนาทรัพยากรบุคคล
  - 2.3) มีการใช้ผลตอบแทนตามผลงาน
- 3) ความสามารถในการแข่งขัน หมายถึง
  - 3.1) การมีนโยบาย แผน วิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมาย
  - 3.2) การมีการเน้นผลงานด้านบริการ
  - 3.3) การมีการประเมินผลการทำงาน
  - 3.4) ผู้บริหารระดับสูงมีสถานะผู้นำ

สรุปได้ว่าเมื่อมีหลักการที่เป็นแนวทางในการสร้างธรรมาภิบาลแล้ว หน่วยงานที่ต้องการ ใช้หลักการบริหารแนวใหม่ที่มุ่งสร้างธรรมาภิบาลสามารถประยุกต์ใช้ได้และวัดระดับการมีธรรมาภิบาลของหน่วยงานตนได้ เพราะโลกปัจจุบันได้หันไปให้ความสนใจกับเรื่องของโลกาภิวัตน์และธรรมาภิบาลหรือการบริหารจัดการที่ดีมากขึ้น แทนการสนใจเรื่องการพัฒนาอุตสาหกรรมดังแต่ก่อน เพราะกระแส การพัฒนาเศรษฐกิจมีความสำคัญกระทบถึงกัน การติดต่อสื่อสาร การดำเนินกิจกรรมในที่หนึ่ง มีผลกระทบต่ออีกที่หนึ่ง การพัฒนาเรื่องของการเมืองการปกครองได้มุ่งให้ประชาชนเป็นศูนย์กลาง มากขึ้น หากจะให้ประเทศมีการเจริญเติบโตอย่างยั่งยืน การมุ่งดำเนินธุรกิจ หรือปฏิบัติราชการต่างๆ โดยไม่ให้ความสนใจถึงเรื่องของสังคม ประชาชนและสิ่งแวดล้อมจึงเป็นไปได้อีกต่อไป การมีการบริหารจัดการที่ดีจึงเข้ามาเป็นเรื่องที่ทุกภาคส่วนให้ความสำคัญและเริ่มมีการนำไปปฏิบัติในการบริหารจัดการ ที่ดี เป็นประเด็นที่อยู่ในความสนใจของประชาชน โดยเฉพาะข้าราชการ และพนักงานบริษัทเอกชน เพราะธรรมาภิบาลเป็นการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตั้งมั่นอยู่บนหลักการบริหารงานที่เที่ยงธรรม สุจริต โปร่งใส ตรวจสอบได้ ในส่วนของเอกชนก็มีการมีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ ซึ่งมีการเรียกว่า เป็น Corporate Governance เป็นการสร้าง หลักของการเติบโตของบริษัท เพื่อความอยู่รอดในโลกของการแข่งขัน ซึ่งต้องมีแนวปฏิบัติสำหรับบุคลากร เช่น ความโปร่งใส ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ และแข่งขันได้ การดำเนินการไปด้วย หลักธรรมที่ถูกต้อง เพื่อเสริมศักยภาพในการแข่งขันและเพิ่มประสิทธิภาพ การมีการจัดการที่ดี ช่วย ให้ระบบถ่วงดุลที่เกิดขึ้น ในองค์การดีขึ้น ระบบตรวจสอบจะทำได้ดีด้วย เป็นการนำหลักการอยู่ร่วมกันอย่างสมดุล ให้สิ่งที่ไม่ดี ถูกขจัด คงไว้แต่สิ่งที่ดีตามหลักธรรมะของพระพุทธเจ้าคือ “มัชฌิมาปฏิปทา” ซึ่งการมีจิตสำนึก ในการทำงาน มีความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ได้กระทำ พร้อมตอบ คำถามหรือตอบสนองต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและพร้อมรับผิดชอบ มีศีลธรรม จริยธรรมในการทำงาน การคำนึงถึงการมีส่วนร่วมในการรับรู้ ตัดสินใจ ดำเนินการและประเมินผล ตลอดจนร่วมรับผลจากการ

ตัดสินใจร่วมกัน มีการส่งเสริมสถานภาพหญิงชาย และการให้ความสำคัญกับกลุ่มต่างๆ รวมทั้งคนด้อยโอกาส ตลอดจนการสร้างความเท่าเทียมกันทางสังคมในการรับโอกาสต่างๆ ที่ประชาชนพึงจะได้รับจากรัฐอีกด้วย ธรรมนูญเป็นทั้งหลักการ กระบวนการและเป็นเป้าหมายไปในตัว การมีธรรมนูญอาจนำมาสู่การมีประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ได้ในที่สุด และการมีประชาธิปไตยก็นำมาสู่การมีผลทางสังคมคือการมีการพัฒนาประเทศไปในทางที่สร้างความสงบสุขอย่างต่อเนื่องและสภาพตลอดจนนำมาสู่การแก้ปัญหาความขัดแย้งต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นได้โดยสันติวิธี

2.4 แนวคิดเรื่องธรรมาภิบาลและการจัดการภาครัฐ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติยังคงให้ความสำคัญอย่างต่อเนื่องกับการสร้างระบบบริหารจัดการที่ดี โดยได้ขยายกรอบการดำเนินงานให้ครอบคลุมทุกภาคส่วนของสังคม ได้แก่ การสร้างระบบบริหารจัดการที่ดีในภาคธุรกิจเอกชน การส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของกลไกตรวจสอบ ทั้งที่จัดตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และกลไกตรวจสอบสาธารณะในภาคประชาชน รวมทั้ง การปลูกจิตสำนึกของประชาชนในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม ความพอดี เพื่อเป็นรากฐานสำคัญของการสร้างระบบบริหารจัดการที่ดีในสังคมไทย ผลการดำเนินงานในช่วงที่ผ่านมาของหน่วยงานราชการจัดว่ามีความสอดคล้องกับทิศทางของแผนพัฒนาฯ ในหลายส่วน โดยเฉพาะเรื่องการปฏิรูประบบราชการที่ได้มีการจัดทำแผนปฏิรูประบบบริหารภาครัฐ รวมทั้งระบบงบประมาณและระบบกฎหมาย ให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้ และเป็นเครื่องมือสนับสนุน การพัฒนาประเทศอย่างแท้จริง และมีการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนและท้องถิ่นตามแนวทาง การกระจายอำนาจ แต่ยังไม่สามารถบอกได้อย่างชัดเจนถึงประเด็นสำคัญในเรื่องของการบริหารจัดการที่ดี แต่ได้มีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ที่ได้ระบุแนวทาง ในการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีไว้ 6 ประการ คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 และ 9 และใช้เป็นหลักการในการดำเนินการให้มีผลในทางการสร้าง การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

คำว่า ธรรมาภิบาล เกิดจากคำว่า “ธรรม” บวกกับ “อภิบาล” (การรักษายิ่งธรรม) มาจากคำภาษาอังกฤษว่า Good Governance โดยคำว่า Governance (การอภิบาล) คือ วิธีการใช้อำนาจเพื่อการบริหารทรัพยากรขององค์กร Good Governance (ธรรม + อภิบาล = ธรรมาภิบาล) จึงเป็นวิธีการที่ดีในการอำนาจ เพื่อบริหารจัดการทรัพยากรขององค์กร (โดย ศาสตราจารย์บวรศักดิ์ อุวรรณโณ ได้ทำการให้คำจำกัดความสั้นๆ นี้ไว้ในการบรรยายนักศึกษาที่สถาบันพระปกเกล้า) อย่างไรก็ตาม คำว่า Good Governance นี้คณะกรรมการบัญญัติศัพท์รัฐศาสตร์ของราชบัณฑิตยสถาน ได้บัญญัติว่า “วิธีการปกครองที่ดี” แต่นักวิชาการบางท่านใช้คำว่า “ธรรมรัฐแห่งชาติ” (Boonmi, 2002) ซึ่งไม่ตรงกับ ความหมายในภาษาอังกฤษ เพราะ “ธรรมรัฐ” แปลว่า “รัฐที่มีธรรม” แต่มีการให้ความหมาย โดยทางกรมการข้าราชการพลเรือนว่า “สุประศาสนการ” ซึ่งต่อมาศาสตราจารย์บวรศักดิ์ อุวรรณโณ ได้นำเสนอคำว่า “ธรรมาภิบาล” (จำนงค์ ทองประเสริฐ, 2545) และทางสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้ใช้คำว่า “การบริการกิจการและสังคมที่ดี” ขณะที่ ทางคณะกรรมการพัฒนาระบบงานใช้คำว่า “การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี” ดังปรากฏในพระราช

กฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2546) อย่างไรก็ตามในที่นี้จะขอใช้คำว่า “ธรรมาภิบาล” เพราะมีการนำมาใช้ กันอย่างแพร่หลาย กระชับและเข้าใจกันอยู่มากแล้ว

ธรรมาภิบาลไม่ใช่เรื่องใหม่แต่มีสอนอยู่ในหลักศาสนาต่างๆ อยู่แล้ว แต่มิได้เรียกอย่างที่เราเรียกกันในปัจจุบันนี้ ในพุทธศาสนามีการสอนเรื่องธรรมาภิบาลหรือการบริหารจัดการที่ดีกันมาตั้งแต่พุทธกาล โดยหากเราพิจารณาคำสอนของพระพุทธเจ้า จะเห็นว่าเป็นหลักธรรมที่สอดคล้องกับเรื่องของการบริหารรัฐกิจแนวใหม่และมีการนำมาใช้ในการบริหารงานอย่างต่อเนื่อง แม้กระทั่งในศาสนาอื่นๆ ก็คิดว่า มิได้แตกต่างกันมากนัก มีคำสอนมากมายที่ระบุชัดเจนถึงหลักการธรรมาภิบาลหรือการบริหารจัดการที่ดี อาทิการเป็นคนสมบูรณ์แบบ หรือ ideal person นั้น จะนำหมู่ชนและสังคมไปสู่สันติสุขและสวัสดิ์ โดยประกอบไปด้วยคุณสมบัติ 7 ประการ (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) , 2541) ตามหลักสัปปริสธรรม ซึ่งเป็นธรรมของคนดี การรู้หลักและรู้จักเหตุ เป็นการรู้กฎเกณฑ์ของสิ่งทั้งหลาย รู้หน้าที่ของตนเอง อันจะทำให้ปฏิบัติงานตรงตามหน้าที่ มีความสำนึกรับผิดชอบ ความมุ่งหมายและรู้จักผล เข้าใจวัตถุประสงค์ของงานที่ทำ ทำให้ทำงานแล้วเกิดผลสัมฤทธิ์ ก่อให้เกิดประสิทธิผล รู้ตน รู้จักตนเอง ว่าโดยฐานะ เพศ กำลัง ความรู้ ความสามารถเป็นอย่างไร และทำการต่างๆ ให้สอดคล้อง รู้ประมาณ รู้จักพอดี รู้กาล รู้กาลเวลาที่เหมาะสม ระยะเวลาที่พึงใช้ในการประกอบกิจการที่ทรงงาน รู้ว่าเวลาไหนควรทำอะไร อย่างไร วางแผนการใช้เวลาเป็นการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั่นเอง รู้ชุมชน รู้จักถิ่น ที่ชุมชน ชุมชน การอันควรประพฤติในที่ชุมชน รู้ระเบียบวินัย ประเพณี วัฒนธรรม ทำให้ประพฤติตัวถูกหลักนิติธรรม คุณธรรม จริยธรรมของท้องถิ่นนั้น รู้บุคคล รู้จักและเข้าใจ ความแตกต่างแห่งบุคคล เป็นการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสันติสุขและเกิดสัมฤทธิ์ผลของงานได้ในที่สุด นอกจากนี้ยังมีหลักธรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องอีกมากมาย จึงอาจกล่าวได้ว่า ธรรมาภิบาลสำหรับคนไทยแล้วมิใช่เรื่องใหม่แต่อย่างไร เพียงแต่มีได้นำมาปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรมแนวคิดเรื่องการบริหารจัดการที่ดีได้เผยแพร่สู่สังคมไทย โดยองค์กรพัฒนาในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งนักวิชาการที่ตระหนัก ถึงความสำคัญของการบริหารจัดการที่ดีในการสนับสนุนการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยได้หยิบยกปัญหา ที่เป็นผลกระทบจากการมีระบบบริหารจัดการที่ไม่ดีและแนวทางสร้างระบบที่ดีขึ้นมาเป็นประเด็น ในการสร้างความเข้าใจและระดมความเห็นจากประชาชนในภาคส่วนต่างๆ ของสังคม เป็นผลให้ ภาคประชาชน ภาคประชาสังคมเกิดการตื่นตัวในเรื่องดังกล่าวอย่างกว้างขวาง องค์กรต่างประเทศ ที่ให้เงินกู้และเงินช่วยเหลือ เช่น ธนาคารโลกและกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ได้นำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ เพื่อให้ประเทศกำลังพัฒนาเป็นแนวปฏิบัติ เพื่อการนำเงินไปใช้อย่างโปร่งใส มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล โดยมีหลักการของการมีธรรมาภิบาลหลายหลักการแตกต่างกันออกไป แต่ก็มักมีหลักการพื้นฐานคล้ายกัน หลักการพื้นฐานที่สำคัญ คือ หลักการมีส่วนร่วม หลักความโปร่งใส สำนึกรับผิดชอบ และประสิทธิภาพประสิทธิผล

สรุปได้ว่า การส่งเสริมให้เกิดการสร้างธรรมาภิบาลนั้น มาจากความร่วมมือของทั้งสถาบัน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาสังคม บทบาทของรัฐต่างๆ การปฏิรูประบบราชการ เพื่อปรับปรุงระบบการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ และรับผิดชอบต่อภายใต้กรอบของกฎหมาย ซึ่งจุดมุ่งหมายในการสร้างธรรมาภิบาลของภาครัฐนั้น จะต้องพยายามปฏิรูปการบริหารจัดการ ให้ถูกต้อง ตามหลักเหตุผลและหน้าที่ มีระบบความรับผิดชอบต่อด้านการเงินที่มีประสิทธิภาพมาใช้ ความโปร่งใส ในการ

ปฏิบัติงาน องค์การภาคเอกชนและบทบาทของประชาสังคมที่มีต่อการสร้างธรรมาภิบาล คือ การรวมตัวกันของสาธารณชนในการต่อต้านการทุจริตและการประพฤติมิชอบ โดยรัฐควรมีการหามาตรการที่ตระหนักถึงการทำผิดจรรยาบรรณ เป็นต้น หลักธรรมาภิบาล (Good Governance) เป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคมรัฐ ภาคธุรกิจเอกชนและภาคประชาชน ซึ่งครอบคลุมถึงฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายราชการ และฝ่ายธุรกิจ สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความรู้สึกสามัคคี และร่วมกันเป็นพลัง ก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนและเป็นส่วนเสริมความเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศ เพื่อบรรเทาป้องกันหรือแก้ไขเยียวยาภาวะวิกฤติภัยอันตรายที่รู้สึกถึงความยุติธรรม ความโปร่งใสและความมีส่วนร่วม อันเป็นคุณลักษณะสำคัญความเป็นมนุษย์เพื่อปรับปรุงระบบ การบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพและรับผิดชอบภายใต้กรอบของกฎหมาย ซึ่งจุดมุ่งหมายในการสร้างธรรมาภิบาลของภาครัฐนั้น จะต้องพยายามปฏิรูปการบริหารจัดการให้ถูกต้องตามหลักเหตุผลและหน้าที่ มีระบบความรับผิดชอบต่อด้านการเงินที่มีประสิทธิภาพมาใช้ในการปฏิบัติงาน ยกย่องความชำนาญ ของภาครัฐให้มีความทันสมัย

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันและต่อต้านการทุจริต

การป้องกันการทุจริตเป็นมาตรการที่สำคัญเพื่อมิให้เกิดการทุจริตขึ้น โดยกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ได้กำหนดภารกิจการป้องกันดังนี้ ภารกิจที่หนึ่ง กำกับดูแล คุณธรรม จริยธรรม ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ภารกิจที่สอง เสนอมาตรการ ความเห็น และข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรี รัฐสภา ศาลหรือคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินเพื่อปรับปรุง การปฏิบัติราชการหรือวางแผนโครงการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานของรัฐ เพื่อป้องกัน และปราบปรามการทุจริต เช่น มาตรการป้องกันและปราบปรามการทุจริตที่เกี่ยวกับพืชเกษตร เป็นต้น ภารกิจที่สาม ดำเนินการส่งเรื่องให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ศาลมีคำสั่งหรือคำพิพากษาให้ยกเลิก หรือเพิกถอนสิทธิหรือเอกสารสิทธิที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้อนุมัติหรืออนุญาตให้สิทธิประโยชน์ หรือออก เอกสารสิทธิแก่บุคคลใดไปโดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือระเบียบของทางราชการอันเป็นเหตุ ให้เสียหายแก่ราชการ ภารกิจที่สี่ เสริมสร้างทัศนคติและค่านิยม ในความ ซื่อสัตย์สุจริต ภารกิจที่ห้า ดำเนินการให้ประชาชนหรือกลุ่มบุคคลมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ภารกิจที่หก ดำเนินการเกี่ยวกับการต่างประเทศโดยเป็นศูนย์กลางความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อประโยชน์ ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามพันธกรณีและข้อตกลงระหว่าง ประเทศ ในการต่อต้านการทุจริต ภารกิจที่เจ็ด ดำเนินการวิจัย เจริญ เจริญก้าวหน้า (2550: 41-42) กล่าวไว้ว่า การป้องกันการทุจริต หมายถึง การดูแล รักษาทรัพย์สินเงินทองให้มีความปลอดภัยจาก การถูกทุจริตฉ้อโกงทางการเงินจากทุจริตคนชั่ว โดยกลวิธีการต่างๆ นั้น ผู้รับผิดชอบควรสร้างแนว ป้องกันตัวทรัพย์สินไว้ อย่างไรก็ตาม ในการป้องกันการทุจริตนั้น ย่อมมีต้นทุนค่าใช้จ่าย (Cost) เสมอ หลักการป้องกันที่ดี จึงต้องมีการเปรียบเทียบระหว่างต้นทุนที่ต้องจ่ายในการป้องกันการทุจริตแต่ละ เรื่องเพื่อเป็นศูนย์กลางการวิจัยและแหล่งวิชาการป้องกันและปราบปรามการทุจริต รวมทั้งการให้ทุน ในการวิจัยแก่บุคคลหรือคณะบุคคล โดยให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประจำ จังหวัดมีอำนาจหน้าที่ ในเขตจังหวัดดังนี้ อำนาจหน้าที่ที่หนึ่ง ส่งเสริม การป้องกันและปราบปราม การทุจริต โดยประสานความร่วมมือกับประชาชนและส่วนราชการ เพื่อเผยแพร่ความรู้ให้ประชาชน

ในทุกระดับ ได้ตระหนัก ถึงผลกระทบจากการทุจริต โดยดำเนินการเพื่อป้องกันการทุจริตและเสริมสร้างทัศนคติและค่านิยมเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต อำนาจหน้าที่ที่สอง พิจารณาเสนอมาตรการ ความเห็นหรือข้อเสนอแนะ ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต อำนาจหน้าที่ที่สาม ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

การป้องกันการทุจริตตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกัน และปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 ได้บัญญัติอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ด้านการป้องกันเป็น 2 ด้าน คือ ด้านที่หนึ่ง ด้านตัวระบบ มีอำนาจหน้าที่ เสนอมาตรการ ความเห็นและข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรี รัฐสภา ศาล หรือคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินเพื่อให้มีการปรับปรุงการปฏิบัติราชการหรือวางแผน โครงการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริต ด้านที่สอง ด้านตัวบุคคล มีอำนาจหน้าที่ ดำเนินการเพื่อเสริมสร้างทัศนคติและค่านิยมเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต รวมทั้งดำเนินการให้ประชาชน มีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2558)

ความหมายของการทุจริตนั้นมีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ ดังต่อไปนี้

คำว่า “ทุจริต” พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542) ให้ความหมายของคำว่า “ทุจริต” หมายถึง ความประพฤติชั่ว คดโกง ฉ้อโกง เป็นต้น

จากรุวรรณ สุขุมาลพงษ์ (2556) กล่าวว่า การทุจริตคอร์รัปชัน เป็นการฉ้อราษฎร์บังหลวง คดโกง ทุจริตอย่าง กว้างขวาง ส่วนมากใช้ในเรื่องทุจริตและการไม่ซื่อตรงต่อหน้าที่ในวงราชการ

ผาสุก พงษ์ไพจิตร และ สังคีต พิริยะรังสรรค์ (2549) ให้ความหมายว่า การคอร์รัปชัน เป็นการใช้อำนาจเพื่อให้ได้มาซึ่งผลกำไร ตำแหน่ง ชื่อเสียง เกียรติยศหรือผลประโยชน์เฉพาะกลุ่ม โดยการฝ่าฝืนกฎหมายหรือมาตรฐานทางศีลธรรม รวมถึงพฤติกรรมเบี่ยงเบนของผู้มีตำแหน่งในราชการ เพื่อให้ได้ผลประโยชน์เข้าตนและพวกพ้อง ทั้งในด้านสังคม การเงินและตำแหน่ง

ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์ (2551) ได้กล่าวถึงความหมายของคำว่า “ทุจริต” หรือ “คอร์รัปชัน” ว่า “คอร์รัปชัน” มาจากคำว่า Corrupt ที่แปลว่า คดโกง กินสินบน ต่ำช้า ชั่ว ไม่บริสุทธิ์ ดังนั้นในการวินิจฉัยว่าการกระทำเป็นการทุจริตหรือไม่ หรือการกระทำใดเป็นการทุจริตของเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือข้าราชการและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือไม่นั้น จะต้องพิจารณาจากองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

1. ผู้กระทำได้รับประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง ไม่ว่าจะเงินหรือไม่ก็ตาม รวมถึงการรับสินบนด้วย
2. ผู้กระทำไม่มีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายที่กระทำการตามข้อ 1
3. การได้รับประโยชน์เป็นผลเสียหายแก่ส่วนได้เสียของสาธารณะหรือประชาชนเป็นส่วนใหญ่
4. ผู้กระทำมีตำแหน่งฐานะในหน้าที่ราชการ และได้กระทำภายใต้ตำแหน่งหน้าที่ราชการของตน
5. การกระทำของบุคคลนั้นเป็นการฝ่าฝืน หรือละเมิดต่อกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่กำหนดไว้ สำหรับการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยทำให้ระบบราชการเสียหาย

ขวัญฤทัย ใจทัน (2554 : 60) การบริหารจัดการขององค์กรในการป้องกันการทุจริตด้วยการมีระบบการบริหารงานที่ชัดเจน โปร่งใส เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล โดยหน่วยงานต้องมีมาตรการหรือแผนการดำเนินงานเพื่อป้องกันการทุจริต เช่น การรักษาภาวะเยียบ การปฏิบัติให้ถูกต้อง ตามกฎหมาย ระเบียบและวินัย

จากความหมายของ คำว่า “ทุจริต” หรือ “Corrupt” ที่กล่าวมาข้างต้น เป็นความหมายเนื่องมาจากระเบียบทางสังคม วัฒนธรรมและค่านิยมในสังคมของประเทศนั้นๆ ที่แตกต่างกันคือ สังคมตะวันตก การให้สินจ้างรางวัลในการปฏิบัติหน้าที่ที่มีความละเอียดอ่อนกว่า กล่าวคือ ถึงแม้ว่าจะไม่ผิดทางราชการ แต่ก็ถือว่าเป็นการคอร์รัปชันได้ ส่วนในแถบประเทศตะวันตก เช่น อินเดีย จีน และไทย กลับมองว่าเป็นค่าธรรมเนียมที่ทุกสังคมจะขาดเสียมิได้ เพราะถือว่าเป็นการแสดงน้ำใจไมตรี ดังนั้นจึงเป็นปัญหาให้นักรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ ร่วมกันคิดว่าจะถือปทัสถานของสังคมเป็นหลัก ในการวินิจฉัยว่าการกระทำเป็นคอร์รัปชันหรือไม่ โดยเฉพาะในปัจจุบันการคมนาคมมีความเจริญมากขึ้น การไปมาระหว่างประเทศนั้นมีมากขึ้น ปัญหาความขัดกันทางปทัสถานจึงมีความสับสนกัน (พรชัย เลื่อนฉวี, 2554)

รูปแบบของการทุจริตคอร์รัปชันที่เกิดขึ้นในประเทศต่างๆ ที่ปรากฏอยู่ทั่วโลกมีหลายรูปแบบ อาจมีความเหมือนหรือแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับบริบทสภาพแวดล้อมของระบบการเมืองการปกครอง ระบบเศรษฐกิจ สังคมของประเทศนั้นๆ รวมถึงโอกาสและสถานการณ์ของการทุจริตนั้นๆ การเข้าถึงข้อมูลและการตระหนักถึงการควบคุมการทุจริต คอร์รัปชันของประชาชนในประเทศนั้นๆ ด้วยสามารถจำแนกรูปแบบการทุจริตคอร์รัปชันอย่างกว้างๆ ได้ดังนี้ (ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์, 2553: 137) 1) การคอร์รัปชันขนาดใหญ่ (Grand Corruption) หมายถึง การคอร์รัปชันที่ตัวมีขนาดของวงเงินจำนวนมาก 2) การคอร์รัปชันขนาดเล็ก (Petty Corruption) หมายถึง การคอร์รัปชันที่มีขนาดของเงินเล็กน้อย หรือมีวงเงินรวมน้อย 3) การคอร์รัปชันเชิงนโยบาย (Policy Corruption) หมายถึง การคอร์รัปชันที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบต่างๆ ในเชิงโครงสร้างทั้งทางด้านนโยบาย การดำเนินการ หรือการบริหารงาน โดยมีการใช้ข้อกำหนดของกฎหมาย 4) การคอร์รัปชันในเชิงการบริหารหรือการปฏิบัติการ (Administrative Corruption) หมายถึง การคอร์รัปชันที่เกิดจากลักษณะของการปฏิบัติการบังคับใช้ระเบียบการปฏิบัติงานอื่นๆ โดยทั่วไป

สังคิต พิริยะรังสรรค์ (2549) ได้นำเสนอรูปแบบของการทุจริตคอร์รัปชันของในสังคมไทยในปัจจุบัน ประกอบไปด้วย 15 ลักษณะ ดังนี้คือ

- 1) การแสวงหาค่าเช่าทางเศรษฐกิจ เช่น การผูกขาด การให้สัมปทาน และการ เรียกเก็บส่วนแบ่งอย่างผิดกฎหมาย โดยการสร้างความขาดแคลนเทียม เช่น ปัญหาการขาดแคลนน้ตาล
- 2) เคลปโต เครซี (Kleptocracy) เป็นการนำทรัพยากรของรัฐมาเป็นของครอบครัว และอาจกระทำโดยการแปรรัฐวิสาหกิจ
- 3) การมีผลประโยชน์ทับซ้อน หมายถึง สถานการณ์ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐมีผลได้รับผลเสียส่วนตัว และผลดังกล่าวมี อิทธิพลต่อการตัดสินใจ หรือการกระทำหน้าที่โดยขาดความเที่ยงธรรม
- 4) การใช้อิทธิพลทางการเมืองหาผลประโยชน์ จากตลาดหลักทรัพย์ (ปั่นราคาหุ้นของตัวเอง)
- 5) ปกปิดการบริหารงานที่ไม่ถูกต้อง การปิดบังและให้การเท็จ
- 6) การใช้นโยบาย กฎหมาย กฎเกณฑ์ ข้อบังคับต่างๆ อย่างมีอคติและลำเอียง

7) การใช้สิทธิพลทางการค้า แสดง บทบาทเป็นนายหน้าหรือมีผลประโยชน์ทับซ้อน จากการค้าขายต่างๆ ตอบแทน การแลกเปลี่ยนสินค้าเกษตรกับประเทศคู่ค้า

8) การใช้ทรัพยากรของรัฐในทางมิชอบ การปลอมแปลงเอกสาร การฉ้อฉล การใช้กองทุนของรัฐ เพื่อหาประโยชน์ทางการเมือง

9) ไม่กระทำการตามหน้าที่ แต่ใช้สิทธิพรรคพวกแทน เช่น การฮั้วประมูล

10) การให้และการรับสินบน การชู้เชี่ยบังคับและการให้สิ่งล่อใจ

11) การยอมรับของขวัญที่ไม่ถูกต้อง เช่น เชื้อของของขวัญและสินบน มูลค่าสูง

12) ผู้บริหารประเทศทำตัวเป็นผู้อุปถัมภ์รายใหญ่ของประเทศ โดยใช้นโยบายประชานิยม

13)ใช้อำนาจของตำรวจ ทหารและข้าราชการในทางที่ผิด

14) ทุจริตการเลือกตั้ง ทั้งการซื้อเสียงและการทุจริตด้วย วิธีต่างๆ

15) การบริจาคว่าช่วยเหลือการรณรงค์ที่ผิดกฎหมาย เช่น การบริจาคให้แก่นักการเมือง และ พรรคการเมืองรัฐบาล เพื่อที่จะมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐบาล

สาเหตุและปัจจัยที่ก่อให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชัน ฦภัทร เตโช และคณะ (2560) ได้กล่าวถึงสาเหตุของการทุจริตที่พบในสังคมไทย มีทั้งหมด 4 ด้าน คือ

1) ด้านเศรษฐกิจและการครองชีพ ได้แก่ งบประมาณรายจ่ายของรัฐเป็นสิ่งล่อใจ ประชาชนซื้อความสะดวกจากเจ้าหน้าที่ของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐมีรายได้ไม่เพียงพอเมื่อเทียบกับรายจ่าย

2) ด้านระบบบริหารราชการ ได้แก่ ผู้บังคับบัญชาบกพร่อง ไม่กำกับดูแลให้เป็นไปตามระเบียบจนทำให้เกิดการทุจริต และขาดดุลแห่งอำนาจในการบริหารราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ทำให้การควบคุมดูแลไม่ทั่วถึงจึงเกิดการทุจริตในวงราชการได้ง่าย รวมถึงความเกรงใจและเกรงกลัวผู้บังคับบัญชา ใช้อำนาจหน้าที่แสวงหาประโยชน์ ไม่ศึกษาและปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ

3) ด้านสังคม วัฒนธรรมและศีลธรรม ได้แก่ การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐขาดคุณธรรม การประพฤติตัวเป็นแบบอย่างไม่ดีของเจ้าหน้าที่ของรัฐชั้นผู้ใหญ่ ที่ทุจริตคอร์รัปชันแล้วไม่ถูกจับ จึงเป็นตัวอย่งให้เจ้าหน้าที่ของรัฐในระดับชั้นผู้น้อยทำตาม สังคมไทยที่เน้นวัตถุนิยมมากกว่าความดีงามและศีลธรรม เงิน คือ สิ่งที่มีคุณค่าของสังคม เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้จ่ายฟุ่มเฟือยทางด้านอุปโภคบริโภค จึงต้องดิ้นรน ด้วยการทุจริตคอร์รัปชัน

4) ด้านกฎหมายและวิธีการ ได้แก่ การลงโทษทางวินัย ที่มีความยุ่งยากในการหาพยานหลักฐาน เพราะมีระเบียบขั้นตอนมากในการสอบสวน การพิสูจน์พฤติกรรมการทุจริตคอร์รัปชันและประพฤติมิชอบ จะต้องมีหลักฐานชัดเจนจึงยากแก่การพิสูจน์ กล่าวโดยสรุป สาเหตุจูงใจที่ทำให้การทุจริต ได้แก่ การบังคับใช้กฎหมายไม่มีประสิทธิภาพ เจ้าหน้าที่รัฐมีรายได้น้อยแต่มีสนิยมสูง กระแสวัตถุนิยมมีการใช้จ่ายฟุ่มเฟือย เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน มีโอกาสที่จะกระทำการทุจริต รัฐบาลอ่อนแอ และวัฒนธรรม แบบเจ้าขุนมูลนาย ดังนั้นการทุจริตจะเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวันตลอดเวลา เช่น โครงการก่อสร้างสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน เช่น ถนน ท่าอากาศยาน เขื่อน ทางรถไฟ ระบบคมนาคมหรือการขนส่งต่างๆ

สรุปได้ว่า การป้องกันการทุจริตเป็นมาตรการที่สำคัญเพื่อมิให้เกิดการทุจริตขึ้น โดยกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ซึ่งต้องกำหนดให้เป็นภารกิจการป้องกัน กำกับ

ดูแล คุณธรรม จริยธรรม ของผู้ดำรงตำแหน่งที่มีอำนาจในการใช้จ่ายเงิน และเพื่อเป็นการปรับปรุง การปฏิบัติราชการ หรือวางแผนโครงการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานของรัฐหรือเอกชน เพื่อป้องกัน และปราบปรามการทุจริต ต้องร่วมมือการออกมาตรการป้องกันและปราบปรามการ ทุจริต เสริมสร้างทัศนคติและค่านิยม ในความซื่อสัตย์สุจริต ดำเนินการให้ประชาชนหรือกลุ่มบุคคลมี ส่วนร่วม ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เป็นศูนย์กลางความร่วมมือเพื่อประโยชน์ในการ ป้องกัน และปราบปรามการทุจริต โดยประสานความร่วมมือกับประชาชนและส่วนราชการเพื่อ เผยแพร่ความรู้ ให้ประชาชนในทุกระดับได้ตระหนักถึงผลกระทบจากการทุจริต

2.6 แนวคิดของการทุจริตคอร์รัปชันในหน่วยงานภาครัฐ

สาระสำคัญของการทุจริตของภาครัฐอาจพิจารณาผลของการทุจริตได้หลายมิติ ในที่นี้ จะ พิจารณา 3 มิติ ด้วยกัน ได้แก่ 1) กลไกและรูปแบบของการทุจริต 2) ปัจจัยของการทุจริต และ 3) ผล ของการทุจริต

1. กลไกและรูปแบบของการทุจริต กลไกที่ทำให้เกิดการทุจริต คือ กลไกการใช้อำนาจ “Power Corruption” อำนาจเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้ความต้องการของมนุษย์สำเร็จตามที่กำหนดไว้ ดังนั้น นักการเมืองข้าราชการ จึงยอม ลงทุนซื้อเสียงหรือซื้อตำแหน่งเพื่อให้ได้มาเพื่อแสวง ผลประโยชน์ทั้งเป็นตัวเงินหรือเป็นทรัพย์สินที่อยู่ในรูปแบบต่างๆ สร้างความร่ำรวยให้กับตัวเองและ ครอบครัว โดยเฉพาะประเทศที่ด้อยพัฒนาหรือกำลังพัฒนา

2. ปัจจัยของการทุจริต การเมืองเป็นปัจจัยสำคัญที่ได้มาซึ่งอำนาจที่ถูกต้องตามกฎหมาย และเชื่อมโยงไปสู่ ระบบการพัฒนาเชิงอุปถัมภ์นำไปสู่การทุจริตในรูปแบบกลุ่มประโยชน์ 3 ฝ่าย คือ นักการเมือง ข้าราชการ และนัก ธุรกิจผู้รับเหมา

3. ผลของการทุจริต ผลของการทุจริตที่อยู่ในรูปแบบ “การฉ้อราษฎร์บังหลวง” เปรียบเสมือนปล้นเงินของแผ่นดิน คนปล้นร่ำรวยแต่ทำให้ชาติเสียหายใหญ่หลวง ทำให้คนในชาติ ยากจน ทำให้ครอบครัวพินาศ การฉ้อราษฎร์ บังหลวงมีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยมาจนถึงปัจจุบันขยายไปยัง ภาคธุรกิจต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ซึ่งหากยังไม่มีมาตรการแก้ไขอย่างจริงจัง ต่อไปก็จะเกิดการ วิฤตเศรษฐกิจเกิดขึ้นสุดท้ายเศรษฐกิจก็ตกต่ำอย่างเห็นได้ในปัจจุบัน (โกวิท พวงงาม, 2549)

แนวทางการป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชัน

โดยทั่วไปในภาพรวมเป็นผลลัพธ์ของปัจจัยอันเป็นที่มาของความรุนแรงของการทุจริต กับ ด้านที่เป็นการต่อต้าน การทุจริตหรือลดปัญหาให้น้อยลงให้หมดไปก็คือการป้องกันและปราบปราม นั้นเอง ด้วยความพยายามวางแผนจัด ระเบียบอย่างเคร่งครัดอย่างจริงจัง (อานันท์ ปันยารชุน, 2543) ทำให้ประเทศปลอดการทุจริตอยู่แนวหน้าของโลกในปัจจุบัน ดังนั้นแนวคิดในการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริต จึงเป็นส่วนสะท้อนในการจัดทำตัวชี้วัดด้านการทุจริตที่ สำคัญอีกประการหนึ่ง เสนอแนวทางการบริหารจัดการ ได้แก่

1. **แนวทางการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล (Good Governance)** เป็นหลักในการ บริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี เหมาะสำหรับประเทศไทยเพราะสามารถตรวจสอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม เพื่อเข้ามามีบทบาทตรวจสอบได้ ประกอบไปด้วย 6 ประการ คือ

1.1 หลักนิติธรรม เป็นการปฏิบัติเกี่ยวกับกฎหมาย กฎ ข้อบังคับที่เป็นธรรม เมื่อมีกฎหมายแล้วจะต้อง ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบและให้ถูกต้องตามบทบัญญัติ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม

1.2 หลักคุณธรรม เป็นการปฏิบัติงานที่ยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม เสริมสร้างความซื่อสัตย์สุจริต จริ่งใจ มีระเบียบวินัยและเป็นตัวอย่างได้

1.3 หลักความโปร่งใส เน้นความโปร่งใสในวิธีทำงาน ตรงไปตรงมา สามารถตรวจสอบได้

1.4 หลักการมีส่วนร่วม เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน และความร่วมมือเชิงเครือข่ายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และตัดสินใจแก้ปัญหาาร่วมกัน

1.5 หลักความรับผิดชอบต่อ เน้นการปฏิบัติต่อประชาชน มีความเอาใจใส่ต่อปัญหา และมีความกระตือรือร้น ในการแก้ปัญหาให้บรรลุผลโดยไม่เลือกที่จะปฏิบัติ

1.6 หลักความคุ้มค่า เน้นประสิทธิภาพในการบริหารงานโดยใช้ทรัพยากรงบประมาณที่เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน โดยการวางแผนทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่นให้สมบูรณ์และยั่งยืน กล่าวโดยสรุป หลักธรรมาภิบาล หมายถึง หลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี ที่ใช้ในการปฏิบัติงานสามารถตรวจสอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. แนวทางตามหลักคุณธรรมและจริยธรรม คำว่า “คุณธรรมจริยธรรม” มักจะกล่าวควบคู่กันเสมอที่พบเห็นก่อนบ่อยๆ ตามสถานศึกษา โรงเรียน มหาวิทยาลัย สถานที่ราชการ ใช้เป็นคำปลุกฝังบรรดาเยาวชนเด็กนักเรียน นักศึกษา ข้าราชการและนักการเมือง ให้ดำรงตนอยู่ในสองคำนี้ คำสองคำนี้แตกต่างกัน คือ คุณธรรม คือ รากฐาน ของจิตใจ ส่วนจริยธรรม คือ รากฐานของการปฏิบัตินั้นหมายความว่า การที่เรามีคุณธรรมอยู่ภายใต้รากฐานของจิต ก็จะประพฤติตน ครองตนอยู่ในความดีงาม มีธรรมะภายในจิตใจตนเองตลอดเวลา ส่งผลให้บุคคลนั้นมีการปฏิบัติดี อย่างมีจริยธรรมเพื่อคุณงามความดี ความผาสุกมาสู่ตนเอง สังคมและประเทศชาติ

กล่าวโดยสรุป ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชันในหน่วยงานภาครัฐประกอบไปด้วย กลไกการใช้อำนาจที่เป็นกลไกสำคัญที่ทำให้ความต้องการของมนุษย์บรรลุสำเร็จตามที่กำหนดไว้ ประกอบด้วย 3 ฝ่าย คือ นักการเมือง ข้าราชการและนักธุรกิจหรือผู้รับเหมา ซึ่งจะอยู่ในรูปแบบ “การฉ้อราษฎร์บังหลวง” ในเชิงนโยบายสาธารณะ ส่งผลในการพัฒนาประเทศ ทำให้เศรษฐกิจตกต่ำ ประชาชนยากจนอย่างที่พบเห็นอยู่ในปัจจุบัน

ความหมายของคุณธรรม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2545) ให้ความหมายว่า “คุณธรรม หมายถึง สภาพคุณงามความดี” พร้อมด้วยพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) (2541) ได้กล่าวว่า คุณธรรมเป็นภาพ ของจิตใจ คือ เป็นคุณสมบัติที่เสริมสร้างจิตใจให้ดีงาม ให้เป็นจิตใจที่สูง ประณีตและประเสริฐ เช่น พรหมวิหาร 4 เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา

วศิน อินทสระ (2541) กล่าวไว้ว่า คุณธรรม คือ อุปนิสัยอันดีงาม ซึ่งสั่งสมอยู่ในดวงจิต อุปนิสัยอันนี้ ได้มาจากความพยายามและความประพฤติติดต่อกันมาเป็นเวลานาน ดังนั้น คุณธรรมเป็นอุปนิสัยอันดีงามที่สะสมอยู่ในจิตสำนึกอันเป็นคุณสมบัติที่ดีของจิตใจ ให้เป็นคนที่มีจิตที่สูง ประณีตและประเสริฐ ซึ่งพฤติกรรมนี้สั่งสมติดต่อกันมาเป็นระยะเวลาอันนานให้มีความคิดดี มีประโยชน์

ต่อตนเองและผู้อื่น เช่น ผู้ที่มีสติปัญญาดี รู้ผิด ชอบ ชั่ว ดี มีความรู้สึกรู้จักคิดที่ดี ความหมายของ จริยธรรม

พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมมจิตโต, 2541) กล่าวว่า จริยธรรม คือ หลักแห่งความประพฤติปฏิบัติหรือแนวทางการปฏิบัติให้เป็นคนดีเพื่อประโยชน์สุขของตนเองและส่วนรวม พระพุทธทาสภิกขุ (2533, 19) กล่าวว่า จริยธรรม คือ ระเบียบปฏิบัติที่มุ่งปฏิบัติเพื่อให้เกิดความผาสุก ในสังคมเป็นสิ่งที่มนุษย์ทำขึ้น แต่ตั้งขึ้นตามเหตุผลของมนุษย์เองหรือตามความต้องการของมนุษย์เอง

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต, 2541) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง การประพฤติปฏิบัติ ที่แสดงออกทางกาย วาจา คือ ทำแต่สิ่งดีมีประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น รวมทั้งสังคม ประเทศชาติ เรียกว่า “ทำดี พูดดี” ดังนั้น จริยธรรม หมายถึง เครื่องหมายแห่งความประพฤติปฏิบัติที่ดีมีธรรมะ ที่แสดงออกทางกาย วาจา เพื่อประโยชน์สุขของตนเองและผู้อื่น รวมทั้งสังคม ประเทศชาติ

สรุปได้ว่าหลักสุจริตธรรมนั้นจัดได้ว่าเป็นรากฐานความดีทุกประการ เพราะหากบุคคลใด มีหลักสุจริตธรรมภายในจิตใจ จะกลายเป็นบุคคลที่มีชีวิตที่สะอาด ทั้งทางจิตใจ ทางกาย และทางวาจา ซึ่งความสะอาดของชีวิตทั้งสามด้านนั้น จะส่งผลต่อการเป็นอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขภายในครอบครัว ชุมชน องค์กร สังคมและประเทศชาติ รวมถึงก้าวไปสู่การสร้างความสะดวกในระดับโลก ด้วย จะเห็นว่า ความสะอาดในสังคมหรือระดับประเทศนั้น จึงมีรากฐานสำคัญมากจากความสะอาดในเชิงปัจเจก ของประชาชนในครอบครัว ด้วยเหตุนี้ การพัฒนาความสะดวกจึงจำเป็นต้องเริ่มต้นมาจากฐานราก ของชุมชนคือทุกชีวิตที่อาศัยอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัว ด้วยเหตุผลดังกล่าว พระพุทธเจ้า จึงตรัสว่า จงตั้งมั่นอยู่ในคุณธรรมความดี โดยการประพฤติดุจธรรมให้สุจริต อย่าประพฤติดุจธรรมให้ทุจริต เพราะสิ่งที่จะรักษามนุษย์และสังคมให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข คือ สุจริตธรรม การที่จะส่งเสริม และพัฒนาความสุจริต ได้อย่างครอบคลุมได้นั้น ควรที่จะนำหลักทริโศตปปะ คือ ความละเอียดรอบาปหรือความทุจริต และความเกรงกลัวต่อผลของบาปคือการทุจริต อีกทั้งนำหลักสัมมาอาชีวะ หรือสัมมาชีพเข้ามาช่วยกระตุ้นเตือน เพราะสัมมาชีพหรือการทำมาหาเลี้ยงชีพนั้น ควรอยู่บนครรลองของความสุจริต ไม่แสวงหาช่องทาง หรือบิดเบือนเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งทีในช่องทางที่ก่อให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชัน อันจะส่งผลเสีย ในภาพรวมต่อการพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศชาติ

2.7 ยุทธศาสตร์แผนกปลัดประชารัฐ ขับเคลื่อนธรรมาภิบาล ต่อต้านการทุจริต พ.ศ.2560 – 2564

หลักการบริหารราชการแผ่นดินให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล จำเป็นที่จะต้องใช้ระบบการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม กล่าวคือ เปิดโอกาสให้ประชาชนหรือผู้เกี่ยวข้อง ได้เข้ามามีส่วนร่วม ในการตัดสินใจทางการบริหารและการดำเนินงานของรัฐ ทั้งทางตรงหรือทางอ้อม เพื่อที่รัฐจะได้ยึดเอาประชาชนเป็นศูนย์กลางในการดำเนินการ และจะได้ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งหลักการดังกล่าวเป็นหลักสากล และได้มีการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญตั้งแต่รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2550 ตลอดจนถึงร่างรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน นอกจากนี้ ในปัจจุบัน ประเทศไทยได้มีการตรากฎหมายที่เกี่ยวข้องและให้อำนาจประชาชนมีส่วนร่วม ในการดำเนินการ ร่วมกับรัฐหรือตรวจสอบการดำเนินงานของรัฐอีกหลายฉบับ อาทิ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 พระราชบัญญัติ หลักเกณฑ์และวิธีการบริหาร

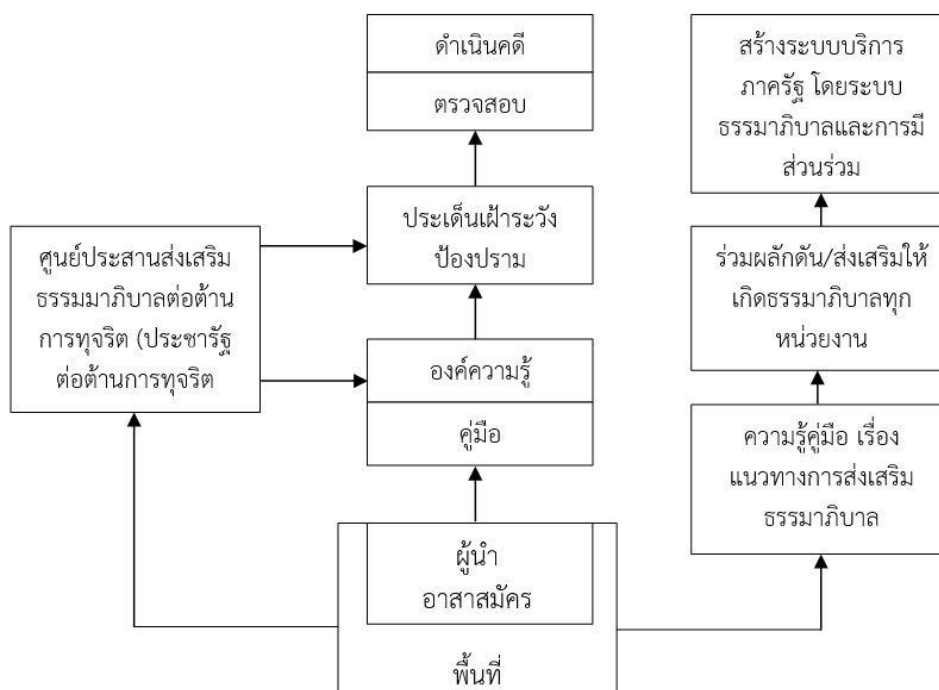
กิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 และพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. 2558 เป็นต้น

ซึ่งที่ผ่านมาแม้ว่าหลายหน่วยงานจะพยายามแสวงหาการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ภาคประชาชน แต่การดำเนินการของหลายหน่วยงาน หลายองค์กร กลับดำเนินการในลักษณะ ของการเข้าไปจัดตั้ง สร้างเครือข่ายภาคประชาชนที่ภาครัฐกำกับให้เข้ามาร่วมปฏิบัติงานกับภาครัฐ อย่างไรก็ตามการดำเนินการดังกล่าว อาจจะสามารถสร้างภาคีเครือข่ายจำนวนมากได้ แต่ก็ขาดพลังผลักดัน และความเข้มแข็งในการดำเนินการ และไม่สอดคล้องกับหลักการดำเนินงานที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ พระราชทานไว้ในเรื่องของการพัฒนาคน “ต้องระเบิดจากข้างใน” นั้นหมายความว่า ต้องมุ่งพัฒนาเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้คนและครอบครัวในชุมชนที่เข้าไปพัฒนาให้มีสภาพพร้อม ที่จะรับการพัฒนาเสียก่อน แล้วจึงค่อยออกมาสู่สังคมภายนอก มิใช่การนำเอาความเจริญจากสังคมภายนอกเข้าไปหาชุมชนและหมู่บ้าน ซึ่งหลายชุมชนยังไม่ทันได้มีโอกาสเตรียมตัวหรือตั้งตัว จึงไม่สามารถปรับตัวได้ทันกับกระแสการเปลี่ยนแปลงและนำไปสู่ความล่มสลายได้ ปัญหาการทุจริตในสังคมไทย ได้ทวีความรุนแรงมากขึ้น แต่ประชาชนไทยส่วนใหญ่ในสังคมยังไม่ทราบถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นกับตนเองโดยตรงและเห็นว่าเป็นเรื่องไกลตัว หรือในบางส่วนเห็นว่าการทุจริตสามารถทำได้ ถ้าตัวเองได้ประโยชน์ด้วย ซึ่งทัศนคติเหล่านี้เป็นผลมาจากกระบวนการที่ผ่านมา ยังไม่ได้ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการต่อต้านการทุจริตอย่างแท้จริงซึ่งในปัจจุบันร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2559 ที่ได้ชื่อว่าเป็นฉบับปราบปรามโกง ได้กำหนดในหมวด 5 หน้าที่ของรัฐ มาตรา 63 “รัฐต้องส่งเสริม สนับสนุน และให้ความรู้แก่ประชาชนถึงอันตรายที่เกิดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบทั้งในภาครัฐ และภาคเอกชน และจัดให้มีมาตรการและกลไกที่มีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันและขจัดการทุจริต และประพฤติมิชอบดังกล่าวอย่างเข้มงวด รวมทั้งกลไกในการส่งเสริมให้ประชาชนรวมตัวกัน เพื่อมีส่วนร่วมในการรณรงค์ให้ความรู้ ต่อต้านหรือชี้เบาะแส โดยได้รับความคุ้มครองจากรัฐ ตามที่กฎหมายบัญญัติ” ดังนั้น ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงนำมาสู่แนวคิดในการจัดทำยุทธศาสตร์เสริมสร้างความเข้มแข็งภาคีเครือข่ายภาคประชาสังคมต่อต้านการทุจริต เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง ปลุกจิตสำนึก ทัศนคติต่อต้านการทุจริตประพฤติมิชอบของภาคีเครือข่ายภาคประชาชน ส่งเสริม สนับสนุนการเข้าร่วม ผนึกพลัง และตรวจสอบการทุจริตอย่างจริงจังจึงมีประสิทธิภาพด้วยการน้อมนำหลักการตามแนว พระราชดำรัส มาเป็นหลักคิดในการดำเนินการกำหนดยุทธศาสตร์ที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม ในการดำเนินการอย่างแท้จริง

สถานการณ์การทุจริตของประเทศไทยที่ผ่านมาสถานการณ์การทุจริตของประเทศไทยเป็นปัญหาที่หยั่งรากฝังลึกในสังคมไทยมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน ซึ่งสะท้อนให้เห็นจากดัชนีชี้วัดการรับรู้การทุจริต (Corruption Perception Index : CPI) โดยองค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International) ซึ่งประเทศไทยได้คะแนนอยู่ในระดับต่ำ มาโดยตลอดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 โดยเหตุผลสำคัญของระดับผลคะแนนดังกล่าว เนื่องจากมาจากสังคมไทยยังยึดติดกับสังคมในระบบอุปถัมภ์ หรือที่เรียกในภาษาอังกฤษว่า The patron-client system เป็นระบบที่อยู่ในสังคมจารีตนิยม เกิดจากความเหลื่อมล้ำของมนุษย์ในแง่ทรัพย์สิน สถานะ และอำนาจ (wealth, status and power) แต่ยังมีอีกส่วนหนึ่งซึ่งได้แก่ จิตใจ ศีลธรรมและจริยธรรม ผู้อุปถัมภ์ (Patron) จะเป็นผู้ที่อยู่ในฐานะเอื้ออำนาจประโยชน์ ได้ทั้งในอำนาจทางการเมือง ตำแหน่งหน้าที่ราชการ ผลประโยชน์ทาง

เศรษฐกิจ สถานะทางสังคม และสำหรับบางกรณีผู้อุปถัมภ์คือ บุคคลเป็นที่เคารพนับถือในคุณความดี สามารถ ให้ความรู้สึกที่ดีกับผู้อยู่ใต้อุปถัมภ์ ลักษณะคล้ายเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ ส่วนผู้อยู่ใต้อุปถัมภ์คือ บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ต้องอาศัยผู้อุปถัมภ์เพื่อผลประโยชน์ดังกล่าว รวมทั้งส่วนที่เป็นบวกในทางจิตใจ เป็นทั้งที่พึ่งในทางวัตถุและในทางจิตใจ ซึ่ง ศ.ดร.ลิขิต ธีรเวคิน ยังได้กล่าวถึงระบบอุปถัมภ์ที่อยู่ในระบบราชการไทยว่า “ระบบอุปถัมภ์ที่ส่งผล โดยตรงในสังคมไทยในอดีต คือ ระบบการบริหารราชการแผ่นดิน เนื่องจากสังคมในสมัยก่อนการเปลี่ยนแปลง การปกครองนั้นเป็นสังคมเกษตร ทั้งหมดขึ้นอยู่กับผู้มีอำนาจที่สามารถให้คุณให้โทษได้ ระบบที่จะให้ความสมบูรณ์พูนสุขดีที่สุดในอดีตคือ ระบบราชการ ผู้ที่รับราชการ เป็นขุนนางย่อมจะมีทั้งอำนาจ สถานะทางสังคม และบ่อยครั้งก็จะเป็นกลุ่มชนชั้นนำทางสังคม (Social elite) ซึ่งจะเป็นแบบอย่างของการพูดจา การแต่งเนื้อแต่งตัว หรือกล่าวง่าย ๆ คือ เป็นแบบอย่างในการดำรงชีวิตให้กับผู้อื่นในทางสังคม” ซึ่งจากระบบอุปถัมภ์นี้เอง กลายเป็นรากเหง้าทางความคิด จิตสำนึก และพฤติกรรมของคนในสังคมไทยที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตคอร์รัปชันโดยเห็นว่าเป็นเรื่องธรรมดา ใครจะโกงก็ได้ขอให้ให้มีผลประโยชน์ตกมาถึงตัวเองบ้างก็พอ อย่างไรก็ตามสถานการณ์ดังกล่าว เหมือนจะดีขึ้นในสังคมไทยปัจจุบัน เพราะจากผลการสำรวจสถานการณ์การทุจริตของมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ในปี พ.ศ.2558 ปรากฏว่า ทศคนคิดและจิตสำนึกของประชาชนต่อการทุจริตคอร์รัปชันดีขึ้น ค่าเฉลี่ยความรู้สึกของประชาชนที่จะไม่ทนทนกับการทุจริตคอร์รัปชัน ดีขึ้น (ร้อยละ 2.41) ประชาชน เห็นว่าการทุจริตคอร์รัปชันเป็นเรื่องไกลตัวมากขึ้น (ร้อยละ 94 ไม่เห็นด้วย) กับการที่การทุจริตคอร์รัปชันเป็นเรื่องไกลตัวไม่ได้เกี่ยวข้องกับตัวเองโดยตรง) ไม่ยอมรับรัฐบาลที่แก่งแย่ง มากขึ้น (ร้อยละ 93 ไม่เห็นด้วยกับการที่รัฐบาลทุจริตคอร์รัปชัน แต่มีผลงานและทำประโยชน์ให้สังคม เป็นเรื่องที่รับได้) ไม่เห็นด้วยกับการให้สินน้ำใจ เล็กๆ น้อยๆ แก่เจ้าหน้าที่มากขึ้น (ร้อยละ 93 ไม่เห็นด้วยกับ การให้สินน้ำใจ (เงินพิเศษ) เล็กๆ น้อย ๆ แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นเรื่องไม่เสียหาย) ซึ่งจากผลการสำรวจดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าในปัจจุบันประชาชนส่วนใหญ่ได้เกิดความตระหนักรู้ ตื่นตัวและพร้อมที่จะเข้าร่วมต่อสู้ การดำเนินการเพื่อต่อต้านการทุจริตในทุกรูปแบบแล้ว นอกจากนี้ผลการสำรวจความเสียหาย ของการทุจริตที่ประเมินจากงบประมาณประเภทจัดซื้อจัดจ้าง ของหน่วยราชการ พบว่า ผู้ตอบส่วนใหญ่ 46% ระบุไม่จ่ายเงินเพิ่มพิเศษแก่ข้าราชการ/นักการเมืองที่ทุจริต เพื่อให้ได้สัญญาอีก 45% ตอบไม่ทราบ ส่วนอีก 9 % ตอบจ่าย โดยจำนวนเงินที่จ่ายลดลงเหลือเพียง 1-15% ของรายรับ จากการสำรวจครั้งแรกปี 2553-2556 ที่จ่ายมากถึง 25-35% เดือนมิถุนายน 2557 จ่ายที่ 15-25% และเดือนธันวาคม 2557 จ่ายที่ 5-15% ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงด้านงบประมาณรายจ่ายค่าครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง รวมถึง งบลงทุนรัฐวิสาหกิจปี 2558 ที่ 1.074 ล้านล้านบาท ถ้าจ่ายเงินพิเศษ 1-5% จะมีมูลค่าความเสียหายจากคอร์รัปชันที่ 53,715-161,145 ล้านบาท คิดเป็น 0.39-1.18% ของผลิตภัณฑ์ มวลรวมในประเทศ (จีดีพี) จากปี 2557 ที่จ่ายเงินใต้โต๊ะ 15-25% หรือราว 150,763-251,272 ล้านบาท หรือ 1.15-1.91% ของจีดีพี อย่างไรก็ตาม การจ่ายเงินสินบน เงินใต้โต๊ะลดลงทุก 1% จะทำให้เงินจากการคอร์รัปชันลดลง 10,000 ล้านบาท

กรอบแนวคิดทางการขับเคลื่อนการดำเนินงานสร้างความเข้มแข็งภาคประชาสังคม

ภาพที่ 2.1 ยุทธศาสตร์สำนักปลัดประจำรัฐ ขับเคลื่อนธรรมาภิบาลต่อต้านการทุจริต พ.ศ. 2560 – 2564

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ท.) การศึกษาปัจจัยแวดล้อมและบริบทการเปลี่ยนแปลงของเครือข่ายภาคประชาสังคมต่อต้านการทุจริต

1. นโยบาย ยุทธศาสตร์ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการต่อต้าน การทุจริต ได้ถูกกำหนดไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญและนโยบาย ยุทธศาสตร์ ที่สำคัญของประเทศดังนี้

1.1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ .ศ. 2559 กำหนดอยู่ในหมวดที่ 4 หน้าที่ ของปวงชนชาวไทยว่า “บุคคลมีหน้าที่ให้ร่วมมือหรือสนับสนุนการทุจริตและประพฤติมิชอบทุกรูปแบบ ” และ หมวดที่ 5 หน้าที่ของรัฐว่า “รัฐต้องส่งเสริม สนับสนุน และให้ความรู้แก่ประชาชนถึงอันตรายที่เกิดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน และจัดให้มีมาตรการและกลไก ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันและขจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบดังกล่าวอย่างเข้มงวด รวมทั้งกลไกในการส่งเสริมให้ประชาชนรวมตัวกัน เพื่อมีส่วนร่วมในการรณรงค์ ให้ความรู้ต่อต้านการทุจริต หรือชี้เบาะแส โดยได้รับความคุ้มครองจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ”

1.2) ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี กำหนดในยุทธศาสตร์ที่ 6 ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุล และพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ในเรื่องการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ มี

การส่งเสริม สนับสนุนให้ภาคีองค์กรภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ชุมชนและประชาชน ตลอดจนเครือข่ายต่างๆ ช่วยกันสอดส่อง เฝ้าระวังตรวจสอบหรือต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบของบุคลากรภาครัฐ

1.3) ร่างยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560-2564) กำหนดในยุทธศาสตร์ที่ “สร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต” ซึ่งมุ่งเน้นให้ความสำคัญ ในกระบวนการการปรับสภาพสังคมให้เกิดภาวะ “ที่ไม่ทนต่อการทุจริต” โดยเริ่มตั้งแต่กระบวนการกล่อมเกลாதงสังคมในทุกช่วงวัย ตั้งแต่ปฐมวัยเพื่อปลูกฝังวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริต ความมีวินัย ซื่อสัตย์ สุจริต ให้มีความเป็นพลเมืองที่ดี มีจิตสาธารณะ จิตอาสาและความเสียสละเพื่อส่วนรวม รวมทั้งเสริมสร้างให้ทุกภาคส่วน มีพฤติกรรมที่ไม่ยอมรับและต่อต้านการทุจริตในทุกรูปแบบ ผ่านการพัฒนาวัฒนธรรมและการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ อันจะนำมาสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ตลอดจนส่งเสริม และเสริมสร้างบทบาทของสื่อมวลชน กลุ่มทางสังคมและองค์กรวิชาชีพในการสร้างสังคมโปรงใส

1.4) ร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) กำหนดในยุทธศาสตร์ที่ 6 การบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบ และธรรมาภิบาลในสังคมไทย ซึ่งมีแนวทางการพัฒนาการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ เพื่อให้สังคมไทยมีวินัย โปรงใสและยุติธรรม รวมทั้งสร้างความเข้มแข็ง เป็นภูมิคุ้มกันของสังคมไทยให้ครอบคลุม ภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน พร้อมทั้งเพื่อสร้างพลังการขับเคลื่อนค่านิยมต่อต้านการทุจริต โดยมี 2 แนวทางหลักที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการผ่านภาคประชาสังคม คือ

(1) การปลูกฝังให้คนไทยไม่โกง โดยส่งเสริม สนับสนุนให้ทุกภาคส่วนมุ่งสร้างจิตสำนึก และทัศนคติเชิงบวก และรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชน ภาคเอกชน และสื่อมวลชนมีส่วนร่วม ในการเฝ้าระวังพฤติกรรมของข้าราชการ รวมทั้งพัฒนาและสร้างเครือข่าย คุ้มครองการแจ้งเบาะแส การทุจริตและประพฤติมิชอบในกลุ่มประชาชน และผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในการใช้ตำแหน่งหน้าที่ในทางมิชอบ

(2) ป้องกันการทุจริต โดยมีแนวทางการสนับสนุนการสร้างกิจกรรมการป้องกัน การทุจริตของภาคประชาชนอย่างต่อเนื่อง

1.5) นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ.2558-2564) กำหนดในนโยบายความมั่นคงแห่งชาติทั่วไป นโยบายที่ 9 เสริมสร้างความมั่นคงของชาติจากภัยการทุจริตคอร์รัปชัน โดยจัดการทุจริตคอร์รัปชัน และเงื่อนไขต่างๆ ที่เกิดจากเจ้าหน้าที่รัฐ และสร้างความตระหนักให้ทุกภาคส่วนร่วมมืออย่างจริงจัง และสนับสนุนการดำเนินการป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยเฉพาะการให้ความสำคัญ กับระบบการขับเคลื่อน คือ การประสานความร่วมมือ การพัฒนาระบบการบริหารจัดการ การสร้างมาตรฐาน การติดตาม ประเมินผล รวมถึงการสร้างภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาสังคมในการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน

1.6) แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย พ.ศ.2556-2561 กำหนดในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 5 การส่งเสริมระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองแบบร่วมมือกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน ส่งเสริมให้หน่วยงานราชการทบทวนบทบาทและภารกิจของตนให้มีความเหมาะสม โดยให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน มุ่งเน้นการพัฒนารูปแบบ

ความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐ กับภาคส่วนอื่น การถ่ายโอนภารกิจบางอย่างที่ภาครัฐไม่จำเป็นต้องดำเนินงานเองให้ภาคส่วนอื่น รวมทั้งการสร้างความร่วมมือหรือความเป็นภาคีหุ้นส่วน (Partnership) ระหว่างภาครัฐและภาคส่วนอื่น และยุทธศาสตร์ที่ 6 การยกระดับความโปร่งใสและสร้างความเชื่อมั่น ศรัทธาในการบริหารราชการแผ่นดิน ส่งเสริมและวางกลไก ให้ส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐ เปิดเผยข้อมูลข่าวสารและสร้าง ความโปร่งใสในการปฏิบัติราชการ รวมทั้งส่งเสริมให้ภาคประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบ การทำงาน ของทางราชการ ตลอดจนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ และมาตรการในการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน ให้บรรลุผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรม

1.7) นโยบายและข้อสั่งการของคณะกรรมการต่อต้านการทุจริตแห่งชาติที่ผ่านมา หัวหน้า คณะรักษาความสงบแห่งชาติในฐานะประธานคณะกรรมการต่อต้านการทุจริต คตช. ได้มีข้อสั่งการ ที่ เกี่ยวข้องกับการดำเนินการเสริมสร้างความเข้มแข็ง และการมีส่วนร่วมกับภาคประชาชนในการ ต่อต้านการ ทุจริตอย่างต่อเนื่อง ดังเช่น

(1) ให้วางระบบบริหารจัดการเครือข่ายที่จัดตั้งขึ้นให้มียุทธศาสตร์ประกอบในการบริหาร ทั้ง 3 กลไก คือ การจัดตั้ง - การควบคุม - การใช้งาน

(2) ให้เร่งรัดจัดทำหลักสูตรปลูกจิตสำนึกและสร้าง Content

(3) เร่งรัด ผลักดันการใช้มาตรการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ และการใช้ พ.ร.บ.การอำนวยความสะดวก ในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. 2558 ให้ ชัดเจน เพื่อให้สั่งการส่วนราชการได้อย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ

(4) ให้สื่อทำความเข้าใจ หน่วยงานตรวจสอบการทุจริต ควรเปิดโอกาสให้ภาคประชา สังคมสามารถเข้าร่วมตรวจสอบ โดยต้องมีความเข้าใจในขั้นตอน วิธีการ ตรวจสอบเพื่อไม่ให้เกิดความ ลำบาก ในการปฏิบัติงานประจำ

(5) ให้จัดตั้งกองทุน “กองทุนส่งเสริมธรรมาภิบาลและขจัดการทุจริต”

(6) สร้างการรับรู้ด้านกฎหมายกับประชาชน/สังคม เพื่อสร้างความเท่าเทียม และลด ความเหลื่อมล้ำ ขับเคลื่อนมาตรการ สร้างองค์ความรู้การป้องกันการทุจริต และปลูกจิตสำนึก ข้าราชการ ให้รู้คุณค่าและศักดิ์ศรีของข้าราชการ

(7) ให้สร้างเครือข่ายและวิทยากรกระบวนการ เผยแพร่วิธีการทำงาน การบริหาร ราชการ เครื่องมือการสร้าง ความโปร่งใส การกระจายอำนาจ

(8) ให้แจ้งทุกส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐ เปิดเผยข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้าง/ ที่ตั้งโครงการ/สถานที่ดำเนินงาน ด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการ ตรวจสอบ ติดตามได้ เป็นต้น

กรอบทิศทางอนาคต กรอบทิศทางการ ผนึกพลังประชารัฐ ขับเคลื่อนธรรมาภิบาล ต่อต้าน การทุจริตในอนาคตจะเป็นการประเมินความเป็นไปได้ของสถานการณ์ในอนาคตของประเทศไทยที่ เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งภาคีเครือข่ายภาคประชาสังคมต่อต้านการทุจริต เพื่อให้เห็น ภาพในมิติด้านต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดยุทธศาสตร์ ผนึกพลังประชารัฐ ขับเคลื่อนธรร มาภิบาลต่อต้านการทุจริต (พ.ศ.2560 - 2564) ให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ ของประเทศไทย ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ดังนี้

1) ภาพอนาคตจิตสำนึกและทัศนคติของประชาชนในการต่อต้านการทุจริต ประชาชนและสังคมมีการตื่นตัวต่อการทุจริตมากขึ้น ให้ความสนใจข่าวสารและตระหนักถึงผลกระทบของการทุจริตต่อประเทศมากขึ้น จนเกิดกระแสสังคมต่อต้านการกระทำการทุจริตที่เป็นวงกว้าง

2) ภาพอนาคต กระบวนการภาคประชาสังคมที่มีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน เกิดกลไกที่ส่งเสริม ให้ภาคประชาชนได้มีการรวมกลุ่มกันอย่างเข้มแข็ง เพื่อดำเนินการต่อต้านการทุจริตทุกรูปแบบ สามารถเข้าถึงการตรวจสอบข้อมูลข่าวสารของทางราชการได้อย่างรวดเร็ว เข้าถึงง่าย

3) ภาพอนาคตกระบวนการปฏิบัติงานร่วมระหว่างรัฐกับประชาชน การปฏิบัติราชการ ให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมกับภาคประชาชนในทุกขั้นตอนการปฏิบัติงาน ทำให้เกิดกลไกความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐกับประชาชนที่เข้มแข็ง ขณะเดียวกันประชาชนก็มีองค์ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของรัฐเพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดประสิทธิภาพการปฏิบัติราชการที่มีธรรมาภิบาล และเกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการขับเคลื่อนประเทศ

4) ภาพอนาคตการพัฒนากระบวนการเฝ้าระวังและอาสาสมัครในการเฝ้าระวังตรวจสอบการทุจริตประพฤติมิชอบทุกหน่วยงานราชการมีการกระบวนการวิเคราะห์ประเมินความเสี่ยงในการเกิดการทุจริต และหาแนวทางการแก้ไข โดยกำหนดแผนการปฏิบัติงานที่เป็นรูปธรรม มีระยะเวลา มีแนวทาง การปฏิบัติงานที่ชัดเจน มีกลไกการปฏิบัติงานการเฝ้าระวังเพื่อแจ้งเตือนปัญหาการทุจริตที่เกิดขึ้น ของหน่วยงาน และมีอาสาสมัครที่เข้มแข็งในการเป็นสายลับชี้ช่องทางเบาะแสการทุจริตในทุกหน่วยงานราชการที่มีประสิทธิภาพ เข้มแข็งและปลอดภัย

สรุปได้ว่าภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ มีเป้าหมายหลัก เพื่อให้ภาครัฐมีความโปร่งใส ปลอดภัยการทุจริตและประพฤติมิชอบ ผ่านการพัฒนาคนและการพัฒนาระบบ เพื่อป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ โดยให้ความสำคัญกับการปรับและหล่อหลอมพฤติกรรม “คน” ทุกกลุ่ม ในสังคมให้มีจิตสำนึกและพฤติกรรมยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริต และการส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมในการต่อต้านการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐที่เหมาะสมกับบริบท สภาพปัญหา และพลวัต การทุจริตของแต่ละหน่วยงาน รวมทั้งการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของกระบวนการและกลไก ที่เกี่ยวข้องในการปราบปราม การทุจริต แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ ที่มุ่งการพัฒนาคนและการพัฒนาระบบ ในส่วนการพัฒนาคน เน้นการปรับพฤติกรรม “คน” ทุกกลุ่มในสังคม โดยกลุ่มเด็กและเยาวชน เน้นการปลูกฝัง และหล่อหลอมให้มีจิตสำนึกและพฤติกรรมยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริตผ่านหลักสูตรการศึกษาภาคบังคับ ทั้งทฤษฎีและปฏิบัติตั้งแต่ปฐมวัยจนถึงอุดมศึกษา กลุ่มประชาชนทั่วไป เน้นการสร้างวัฒนธรรมและพฤติกรรมสุจริต ควบคู่กับส่งเสริมการมีส่วนร่วมต่อต้านการทุจริต และประพฤติมิชอบ กลุ่มข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ส่งเสริมการสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารงาน รู้จักแยกแยะเรื่องส่วนตัวออกจากหน้าที่การงาน พร้อมกับสร้างจิตสำนึกและค่านิยมของบุคลากร ในการต่อต้านการทุจริต สนับสนุนการมีส่วนร่วมเป็นเครือข่ายเฝ้าระวัง สอดส่อง และแจ้งเบาะแส การทุจริต พร้อมทั้งจัดให้มีมาตรการสนับสนุนและคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแส กลุ่มนักการเมือง ให้ความสำคัญกับการพัฒนาและยกระดับการมีจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ทั้งระดับประเทศและท้องถิ่นให้มีเจตนาธรรมที่แน่วแน่ ในการทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม รวมทั้งส่งเสริมให้มีการกำกับ

จริยธรรมภายในพรรคการเมืองอย่างเข้มข้น ในส่วนของการพัฒนา “ระบบ” จะให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมในการต่อต้าน การทุจริตในหน่วยงานภาครัฐที่เหมาะสมกับบริบทสภาพปัญหา และพลวัตการทุจริตของแต่ละหน่วยงาน พร้อมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้มีการใช้เครื่องมือและมาตรการเพื่อสร้างความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และปิดโอกาสในการกระทำการทุจริต ทำให้การทุจริตคอร์รัปชันทำได้ยากและมีโอกาสสูงที่จะถูกตรวจพบ และลงโทษ พร้อมทั้งการสร้างควมไว้วางใจของประชาชนต่อภาครัฐ โดยการเพิ่มโทษให้หนักและการตัดสินคดีที่มีความรวดเร็ว เด็ดขาด เพื่อให้การกระทำการทุจริตเป็นสิ่งที่ “ได้” ไม่คุ้ม “เสีย” ทั้งนี้ในการดำเนินการ ตามแนวทางของแผนย่อยการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบมีเป้าหมายสำคัญ คือการมีส่วนร่วมของประชาชนคนไทยที่จะช่วยกันสร้างวัฒนธรรมและพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริต และคดีทุจริตให้ลดลงทั้งในส่วนคดีของหน่วยงาน และคดีของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง โดยมีโครงการสำคัญที่ทุกหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องต้องร่วมกันขับเคลื่อน คือ โครงการปลูกฝังวิธีคิด สร้างจิตสำนึกในความซื่อสัตย์สุจริต และการแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตัว และผลประโยชน์ส่วนรวม และโครงการสร้างนวัตกรรมในการต่อต้านการทุจริตอย่างมีส่วนร่วม มุ่งเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของกระบวนการและกลไก ที่เกี่ยวข้องในการปราบปรามการทุจริต ทั้งในขั้นตอนการสืบสวน/ตรวจสอบเบื้องต้น การดำเนินการทางคดี การยึด/อายัดทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด การตัดสินลงโทษผู้กระทำความผิด ทั้งทางวินัยและอาญา ให้มีความรวดเร็ว การปรับปรุงกฎหมายและตรากฎหมายใหม่เพื่อสนับสนุนให้การบังคับใช้กฎหมาย มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การปรับกระบวนการทำงานด้านการปราบปรามการทุจริตเข้าสู่ระบบดิจิทัลการพัฒนา ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและฐานข้อมูลที่สนับสนุนการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ซึ่งรวมถึงการเชื่อมโยงระบบข้อมูลเรื่องร้องเรียนระหว่างหน่วยงาน การบูรณาการงานคดีการพัฒนาและเชื่อมโยงฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้อง การตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินที่ทันสมัย การจัดทำระบบฐานข้อมูลองค์ความรู้ด้านการปราบปรามการทุจริต การพัฒนาสมรรถนะและองค์ความรู้เชิงสหวิทยาการของเจ้าหน้าที่ ในกระบวนการปราบปรามการทุจริต และการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงาน/องค์กรต่อต้าน การทุจริต และองค์กรเอกชนในระดับนานาชาติ การดำเนินการตามแผนย่อยการปราบปรามการทุจริตต้องการบรรลุเป้าหมายสำคัญ คือ การดำเนินคดีทุจริตมีความรวดเร็ว เป็นธรรม โปร่งใส ไม่เลือกปฏิบัติ สนับสนุนการขับเคลื่อน การสร้างนวัตกรรมการปราบปรามการทุจริตเชิงรุกให้หมดไปจากประเทศไทย

2.8 แนวทางต่อต้านการทุจริตตามหลักธรรมทางพุทธศาสนา

การส่งเสริม กระตุ้น ป้อนปรามต่อการทุจริตคอร์รัปชัน ได้กำหนด ยุทธศาสตร์ที่ 1 คือ “ปลูกจิตสำนึก ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม และสร้างวินัยแก่ทุกภาคส่วน” ใน แนวคิดนี้ ป.ป.ช. ได้ร่วมมือกับองค์กรศาสนา องค์กรภาครัฐและเอกชนเข้ามามีส่วนในการขับเคลื่อน และกระตุ้น เตือนร่วมกับองค์กรอื่น ที่จะช่วยกัน สร้างเครื่องมือ หรือกลไกป้องกันกลโกง ไม่ให้เกิดขึ้นในสังคม หรือรณรงค์การ “โกง” ในศาสนิกผู้นับถือศาสนานั้นๆ โดยอาศัยหลักคิดอุดมคติทางศาสนา เป็นเครื่องมือหรือกลไกในการรณรงค์และช่วยให้เกิดในสังคมไทยให้น้อยที่สุด โดยหลักการในทางพระพุทธศาสนา พบว่าในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนามีข้อมูลหลาย แหล่งที่แสดงโทษของการ “โกง” หรือการเบียดบังทรัพย์สิน หรือสิ่งของอันไม่พึงประสงค์ หรือการได้มาโดยไม่สุจริต แม้แต่เพียงแค่เฉียดถลักกรายยังต้องโทษ เกือบ

ประหารชีวิต การ “เบียดบัง” ทรัพยากรในทุกกรณีเป็นเหตุนำไปสู่ความเสื่อมหรืออันตรายต่อชีวิตได้ ทั้งสิ้น (ม.ม. (ไทย) 13/446/558/, บงกช สุทัศน์ ณ อยุธยา, 2557) หลักปฏิบัติในเรื่องศีล 5 เป็นบัญญัติ พื้นฐานในเชิงสังคม (สุวัฒน์ อินทรประไพ, 2557) ซึ่งเราจะเห็นว่า ศีลโดยเฉพาะ ข้อ อทินนาทาน มีแนวคิดเรื่องสัมมาอาชีวะ ที่เป็นเครื่องการันตีว่า พระพุทธศาสนา ไม่สนับสนุน หรือส่งเสริมการ “เบียดบัง” ทั้งทรัพย์สินของบุคคล บังเอิญ หมู่คณะ ส่วนรวม และสาธารณะประโยชน์ หรือของภาครัฐ อันมีความหมายถึงการฉ้อโกงทุกกรณี ดังนั้นหลักการทางพระพุทธศาสนา สามารถนำมาอธิบายประยุกต์ใช้ป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันได้ คือธรรมคัมภีร์ครองโลก 2 ประการคือ หิริโอตตัปปะ ปกครองควบคุมจิตใจมนุษย์ไว้ให้อยู่ในความดี มิให้ละเมิดศีลธรรม และให้อยู่กันด้วยความเรียบร้อย สงบสุข ไม่เดือดร้อนและสับสนวุ่นวาย มี 2 คือ หิริ ความละอายแก่ใจในการทำบาป โอตตัปปะ ความสะดุ้งกลัวต่อผลแห่งบาป

ธรรมทั้งสองประการนี้ทรงแสดงว่า เป็นโลกपालธรรม คือธรรมที่รักษาคุ้มครองโลก คือหมู่สัตว์ให้อยู่ร่วมกันอย่างปกติสุขตามสมควร นอกจากจะเรียกว่าเป็นโลกपालธรรมแล้ว ยังถือว่าเป็นเทวธรรม คือ ธรรมที่จะสร้างคนให้เป็นเทพบุตรเทพธิดาด้วยร่างกายที่เป็นมนุษย์นี้เอง หากเราสังเกตให้ดีจะพบว่า หิริโอตตัปปะ เป็นธรรมที่เกิดขึ้นภายในใจของคนทุกคน ในลักษณะที่ค่อยเกิดขึ้นมาตามลำดับท่านจึงเรียกธรรมสองประการนี้ว่า มโนธรรม คือธรรมที่เกิดมีอยู่ภายในจิต หิริโอตตัปปะ เป็นมโนธรรมนี้เองที่แยกให้แตกต่างจากสัตว์ ในด้านพฤติกรรมที่ปรากฏออกมาด้านกาย วาจา เพราะใจประกอบด้วยความสำนึก อันมีหิริโอตตัปปะเป็นหลักยึดเหนี่ยวพฤติกรรมต่างๆ ของบุคคลในสังคม จะยึดหลักการไม่เบียดเบียนตนเอง คนอื่นให้เดือดร้อน เพราะพฤติกรรมต่างๆ จะอยู่ภายใต้การควบคุมของหิริโอตตัปปะ ให้สังเกตว่า หิริโอตตัปปะ เป็นความสำนึกที่เกิดขึ้นจากการยอมรับความสำคัญของตนเอง สังคม เงื่อนไขทางสังคม และศาสนา เป็นต้น เช่น การพิจารณาถึงชาติตระกูล อายุ จิตใจที่เข้มแข็ง การศึกษา เสียสละจากคนอื่น ความรู้สึกตำหนิตนเอง โทษทางบ้านเมือง การตกนรก หลังจากตาย เป็นต้น ความรู้สึกสำนึกเหล่านี้จะค่อยๆ เกิดขึ้น เมื่อคนสำนึกเห็นถึงคุณค่า ความมั่งคั่งอันเกิดขึ้นจากการมีความละอายแก่ใจ และความสะดุ้งกลัวต่อบาปและผลบาป (พระครูโสภณคณาภรณ์ (ระแบบ จิตญาโณ), 2530)

ฝ่ายกฎหมายนั้น บัญญัติขึ้นเพื่อควบคุมความประพฤติผิด ทางกาย กับวาจาเท่านั้น หาได้ไปควบคุมถึงใจ ซึ่งเป็นตัวควบคุมกายกับวาจาไม่อีกประการหนึ่งความผิดทางกฎหมายจะเกิดขึ้นตามเงื่อนไขของกฎหมายได้ ก็ต่อเมื่อการกระทำผิดเช่นนั้นจะต้องฟังให้ได้ว่าเป็นความผิดตามกฎหมาย มีประจักษ์ พยานหลักฐานมากพอที่จะถือว่าเป็นความผิดได้จึงตัดสินได้ว่าเป็นความผิดหากว่าความสำนึกผิด ว่าอะไรผิด อะไรถูก เกิดจากหิริโอตตัปปะแล้ว ไม่จำเป็นจะต้องมีคนเห็นหรือไม่เห็น ใครจะทักท้วงหรือไม่ ก็ตาม คนที่มีหิริโอตตัปปะจะสำนึกได้ด้วยตัวเองว่าอะไรควรเว้นอะไรควรกระทำในด้านการสร้างความดี ก็เช่นกัน ผู้ที่มีหิริโอตตัปปะ พร้อมทั้งจะทำความดี โดยไม่จำเป็นว่าใครจะเห็นหรือไม่ก็ตาม เมื่อเป็นความดี ก็พร้อมที่จะกระทำอย่างที่พูดกันว่า “ปิดทองหลังองค์พระปฐมมา” ความป้นป่วน สับสนในปัจจุบัน จนส่วนย่อยถึงสังคมโลก จะพบว่าการกระทำในลักษณะที่ขาดความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ได้เกิดจำนวนขึ้นมาก จนสร้างความหวั่นไหวได้เกิดขึ้นแก่คนทั่วไปทั้งสถานการณ์ของสังคมประเทศ และโลก โลกपालธรรมทั้งสองประการยังมีความจำเป็นมากขึ้นที่คนจะต้องสร้างให้บังเกิดขึ้นในจิตใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนที่ทำงานเกี่ยวข้องกับ อำนาจ เงิน สังคม ราชการ ยิ่งขาดหิริ

โอดัปะไม่ได้เลยทีเดียว หากต้องการความเจริญในชีวิตที่มีความเจริญทางด้านวัตถุและจิตใจสัมพันธ์กัน ข้อที่อ้างว่า “เพราะทุกประเทศมีกฎหมายคุ้มครองแล้ว” หากจะพูดกันในทำนองนั้น ทำไมไม่พูดในลักษณะ ตรงกันข้ามว่า “หากคนในสังคมมีหิริโอดัปะเป็นหลักใจแล้ว กฎหมายต่างๆ ไม่มีความหมายอะไรเลย เพราะการละเมิดสิ่งที่กฎหมายกำหนดว่าผิดกฎหมายจะไม่เกิดขึ้น โดยเขาไม่จำเป็นต้องรู้ว่ากฎหมายห้ามไว้อย่างไรหรือไม่ก็ตาม อย่าลืมว่าความจริงที่ปรากฏในสังคมนั้นมีคนรู้กฎหมายไม่กี่คนหรอก แต่ที่เขาสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้โดยไม่กระทำผิดกฎหมายนั้น ไข่อธิพลของมโนธรรมภายในใจของคน ในสังคม หรือแต่เพราะมาตรฐานทางมโนธรรมของคนไม่เสมอกัน โลกจึงจำเป็นต้องมีกฎหมาย และหิริโอดัปะควบคู่กันไป เพื่อจะสนับสนุนกัน หากขาดทั้งสองอย่างหรือขาดหิริโอดัปะแล้ว อย่าหวังว่าจะอยู่กัน ด้วยความสุขได้เลย”

ต้นเหตุแห่งการทุจริตคอร์รัปชันแท้จริง คือ กิเลส ความโลภ ก็เป็นสิ่งสำคัญ ส่วนแนวทางแก้ปัญหาต้องแก้ที่ต้นเหตุ คือเอาธรรมะเข้าดับไฟกิเลส คือ ธรรมะ มงคลชีวิต ข้อที่ 24 “มีความสันโดษ” สันโดษ มาจากภาษาบาลีว่า สันโตสะ สัน แปลว่า ตน โตสะ แปลว่า ยินดี สันโดษ จึงแปลว่า ยินดี ชอบใจ พอใจ อิ่มใจ จุใจ สุขใจ กับของของตน หมายความว่าโดยย่อคือ ให้รู้จักพอ รู้จักประมาณ ลักษณะ ของความสันโดษ

1. สแกน สันโดษ ยินดีกับของของตน หมายถึง ยินดีกับสิ่งที่ตนมีอยู่แล้ว
2. สันเตนสันโดษ ยินดีกับสิ่งที่ได้มา หมายถึง ยินดีกับของส่วนที่ตนได้มา
3. สเมนสันโดษ ยินดีโดยมีใจสม่ำเสมอ หมายถึง ไม่รู้สึกดีใจจนเกินไปเมื่อได้พบสิ่งที่ถูกใจ และไม่เสียใจจนเกินไป เมื่อต้องประสบกับสิ่งที่ไม่ถูกใจ สิ่งที่คนทั่วไปไม่รู้จักพอ

หลักการหาเลี้ยงชีพอย่างมีสันโดษ

ในการดำรงชีพ พระพุทธศาสนามุ่งให้ทุกคนหาปัจจัย 4 หล่อเลี้ยงร่างกาย พอเพียงเพื่อให้สังขารสามารถดำรงอยู่ได้ตามอัตรภาพ จากนั้นก็ใช้ร่างกายนี้สร้างคุณความดีต่างๆ ให้เต็มที่ทุกรูปแบบทุกโอกาส มิได้มุ่งหมายให้คนเราดิ้นรนไขว่คว้าทะเลาะทะยานจนเกินเหตุ เพื่อให้มีวัตถุต่างๆ พรุ้งพร้อมบริบูรณ์ ไว้บำรุงบำเรอตน เพราะฉะนั้นความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ มิใช่วัดด้วยการมีทรัพย์สินเต็มท้องพระคลังหรือเต็มล้นอยู่ ณ ที่ใดที่หนึ่ง แต่อยู่ที่ไม่มีคนอดอยากยากไร้และอยู่ที่คุณภาพชีวิต ของประชาชนต่างหาก หลักปฏิบัติเกี่ยวกับทรัพย์สิน

1. การแสวงหา ต้องหามาโดยชอบธรรม ไม่ข่มเหงรังแกใคร ไม่ทำผิดกฎหมาย ผิดประเพณี ผิดศีล ผิดธรรม
2. การใช้ไม่เป็นคนตระหนี่และไม่ฟุ่มเฟือย ให้รู้จักใช้ทรัพย์สินเลี้ยงตนและคนเกี่ยวข้องให้เป็นสุข รู้จักทำทาน เมื่อแผ่ แบ่งปัน ใช้ทรัพย์สินทำสิ่งที่ดีงามเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
3. ทักษะคติเกี่ยวกับทรัพย์สิน ไม่ถือว่าทรัพย์สินเงินทองเป็นพระเจ้า แต่ให้ถือว่าเป็นเพียงอุปกรณ์ อย่างหนึ่งในการดำเนินชีวิตเท่านั้น

สุจริต 3 คือ ประพฤติดี ประพฤติชอบ ประกอบด้วย 1) กายสุจริต ความประพฤติชอบด้วยกาย คือ งดเว้นตรงข้ามกับปาณาติบาต อทินนาทานและกาเมสุมิฉฉาจาร 2) วจีสสุจริตความประพฤติชอบด้วยวาจา คือ ประพฤติตรงข้ามกับมุสาวาทา ปิสุนาวาจา ผรุสวาจา และสัมผัปปลาปะ และ 3) มโนสุจริต ความประพฤติชอบด้วยใจ คือ ประพฤติอ่อนภิขมา อพยาบาทและสัมมาทิฎฐิ (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

หลักธรรมอื่นที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้เคยแสดงไว้อยู่เสมอให้สังคมปฏิบัติ เพื่อไม่ให้มีการเบียดเบียนด้วยกาย วาจา ใจซึ่งกันและกัน เช่น

- 1) ความมีสติ คือ ตั้งอยู่ในความไม่ประมาท รู้เท่าทันเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน
- 2) การรู้จักทำแต่กรรมดี ประกอบแต่กุศลกรรมอยู่เป็นประจำ
- 3) การมีปัญญาใคร่ครวญในสิ่งที่ชอบ คบแต่เพื่อนดี คอยช่วยเหลือและให้กำลังใจต่อกัน เป็นต้น

สรุปได้ว่าการใช้หลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา ในส่วนของทริโอดัปปะ และความสันโดษ ดังกล่าว จึงเป็นหลักธรรมในเบื้องต้น ที่ทุกคนควรหมั่นศึกษาและเข้าถึงธรรมโดยปลูกฝังตั้งแต่เด็ก ถ้าจะป้องกันกันจริงๆ ต้องเริ่มจากเด็ก ไม่ใช่การเรียนแบบท่องจำ แต่ต้องสอนให้รู้จักวิถีคิด ให้รู้จักวัฒนธรรมวิถีคิดที่ดีเป็นอย่างไร ที่จะให้เห็นว่าสิ่งที่กำลังทำอยู่ถูกต้องหรือไม่ ทำโดยอัตโนมัติ อยู่ในจิตสำนึก วิถีคิดเป็นไปอย่างนั้นแล้ว แต่ถ้าไม่ดูแลวิถีคิดของเขา แล้ววิถีของเขาผิดมาตั้งแต่แรก เขาก็จะทำอะไรผิดตั้งแต่ 7-8 ขวบ จนกระทั่งเขาดายก็ไม่ว่า รู้ถึงรู้เขาก็ไม่ยอมรับอีกทั้ง สถาบันครอบครัว โรงเรียน วัด ก็มีผลสำคัญในการวางรากฐานด้านคุณธรรม จริยธรรม ให้แก่คนไทยเพื่อจะได้เป็นพลเมืองที่ดีไม่ก่อปัญหาให้แก่สังคมและช่วยจรรโลง สถาบันชาติศาสนา พระมหากษัตริย์ อันเป็นวิธีการป้องกัน มิให้เกิดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทยได้ก่อนที่จะสายเกินไป และเป็นการยากที่จะแก้ปัญหาดังกล่าวให้ได้ผลสัมฤทธิ์

2.9 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Waziri (2011) ศึกษาความเข้มแข็งของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ในประเทศไนจีเรีย (Strengthening of Anti Corruption Commissions and Laws in Nigeria) พบว่า การ บังคับใช้กฎหมายโดยหน่วยงานต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน ให้มีพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร ทำให้บทบาทของกฎหมายการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารเพื่อความโปร่งใสสามารถป้องกันการทุจริตได้

Ainsworth (2011) ศึกษาเทคโนโลยีสามารถแก้ไขการทุจริต (Technology Can Solve MTIC Fraud – VLN, RTvat, D-VAT certification) พบว่า เทคโนโลยีสามารถแก้ปัญหาการทุจริตเกี่ยวกับการใช้โทรศัพท์มือถืออย่างมีประสิทธิภาพ

Richins (2014) ศึกษาการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน (Preventing Corporate Fraud) พบว่าการป้องกันการทุจริตในบางกรณีต้องมีการเพิ่มบทลงโทษให้หนักขึ้นและบุคลากรต้องมีจริยธรรม จึงจะทำให้การป้องกันการทุจริตมีประสิทธิภาพมากขึ้น

Amare (2014) ศึกษาความท้าทายและการปฏิบัติการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในภาครัฐ: หลักฐานจากสำนักงานรัฐของภูมิภาคที่ได้รับคัดเลือกในเขตภูมิภาค Tigray ประเทศเอธิโอเปีย (Human Resource Development Practices and Challenges in Public Sector: Evidence from Selected Regional Public Sector Bureaus in Tigray Regional State, Ethiopia) พบว่า พนักงานมีความตระหนักที่ดีต่อแนวคิด การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และพนักงานเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องในการฝึกอบรม การฝึกปฏิบัติงาน และการพัฒนา การพัฒนาอาชีพ การพัฒนาองค์กรและการประเมินผล การปฏิบัติงานตามแนวความคิดของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยใช้เกณฑ์การ

ปฏิบัติงาน และการให้การสนับสนุน ทางด้านเทคนิค และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่จำเป็นเพื่อให้กระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างยั่งยืน มากขึ้น

กรองกาญจน์ วิวัฒน์วิศวกร (2554) ศึกษาระยะเวลาห่างระหว่างโต๊ะสอบ เพื่อป้องกันการทุจริต โดยใช้การแลกเปลี่ยนระหว่างความเร็วกับความแม่นยำ พบว่าปัจจัยระยะห่างกระดาดขาตอบ และเวลาในการมองข้อสอบมีผลต่อความผิดพลาดในการลอกข้อสอบอย่างมีนัยสำคัญ และความสัมพันธ์ระหว่างความผิดพลาดในการลอกข้อสอบกับดัชนีความยากของงาน สามารถอธิบายถึงความสามารถ ในการลอกข้อสอบ ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ประกอบการวางแผนโต๊ะสอบหรือกำหนดจำนวนผู้คุมสอบ

กิตติมา บุษชา (2554) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลต่อการบริหารงาน ของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) พบว่า ปัจจัยต่างๆ ในองค์กรที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลในการดำเนินงานของสำนักงาน ป.ป.ช. ประกอบด้วยปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ปัจจัยด้านวัฒนธรรม ปัจจัยด้านแผนยุทธศาสตร์ ปัจจัยด้านทรัพยากรบุคคล ปัจจัยด้านโครงสร้างและปัจจัยด้านการควบคุมองค์กร โดยปัจจัยด้านภาวะผู้นำและด้านทรัพยากรบุคคลและปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม

จินตนา พลอยภัทรภิญโญ (2554) ศึกษาปัจจัยเอื้อที่ทำให้เกิดการทุจริตต่อหน้าที่ของบุคลากร สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ พบว่า การบริหารจัดการขององค์กรในการป้องกันการทุจริต ด้วยการมีระบบการบริหารงานที่ชัดเจน โปร่งใส เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลโดยหน่วยงานต้องมีมาตรการหรือแผน การดำเนินงานเพื่อป้องกันการทุจริต เช่น การรักษากฎระเบียบ การปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบและวินัย

ญาดา กาศยพนันท์ (2554) ศึกษาการกำหนดมาตรการทางกฎหมายในการตรวจสอบความ เคลื่อนไหวทางการเงินของบุคคลที่มีสถานภาพทางการเมืองเพื่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของไทย พบว่า ประเทศไทยจะประสบความสำเร็จในการกำหนดมาตรการทางกฎหมาย เพื่อตรวจสอบความเคลื่อนไหวทางการเงินของบุคคลที่มีสถานภาพทางการเมืองไทยจะทำให้เห็นผลลัพธ์ ที่สำคัญอันเป็นประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เช่น หน่วยข่าวกรองทางการเงินของรัฐในประเทศไทย คือสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จะสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ที่มีประสิทธิภาพในการตรวจสอบเส้นทางทำธุรกรรมอันเป็นการโยกย้าย โอนถ่ายเงินหรือทรัพย์สิน ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดจนทราบถึงเครือข่ายทั้งหมดของกลุ่มผู้ทุจริต และทราบถึงจุดหมายปลายทางของเงินและทรัพย์สินดังกล่าว ซึ่งจะทำให้รัฐสามารถติดตามจับทรัพย์สินดังกล่าวและนำกลับคืนสู่แผ่นดินได้

ภัชราพร มีรสสม (2555) ศึกษาการบริหารจัดการการศึกษานอกระบบที่มีคุณภาพในประเทศไทย พบว่า ทรัพยากรบุคคลเป็นสิ่งสำคัญที่สุดของการบริหารจัดการการศึกษานอกระบบ โดยทรัพยากรบุคคลจะต้องเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ มีความรู้ มีความเข้าใจในการทำงาน มีคุณธรรมและมีความตั้งใจในการทำงานอย่างเสียสละ ซึ่งทางองค์กรจะต้องจัดสวัสดิการให้บุคลากรเหล่านี้อย่างเหมาะสม รวมถึงการสร้างขวัญและกำลังใจ ต้องให้บุคลากรทุกคนต้องการขวัญและกำลังใจที่ดี มีการให้รางวัล แก่ผู้ที่ทำงานได้ประสบความสำเร็จอย่างดีเยี่ยมจากการแข่งขันกันทำงาน

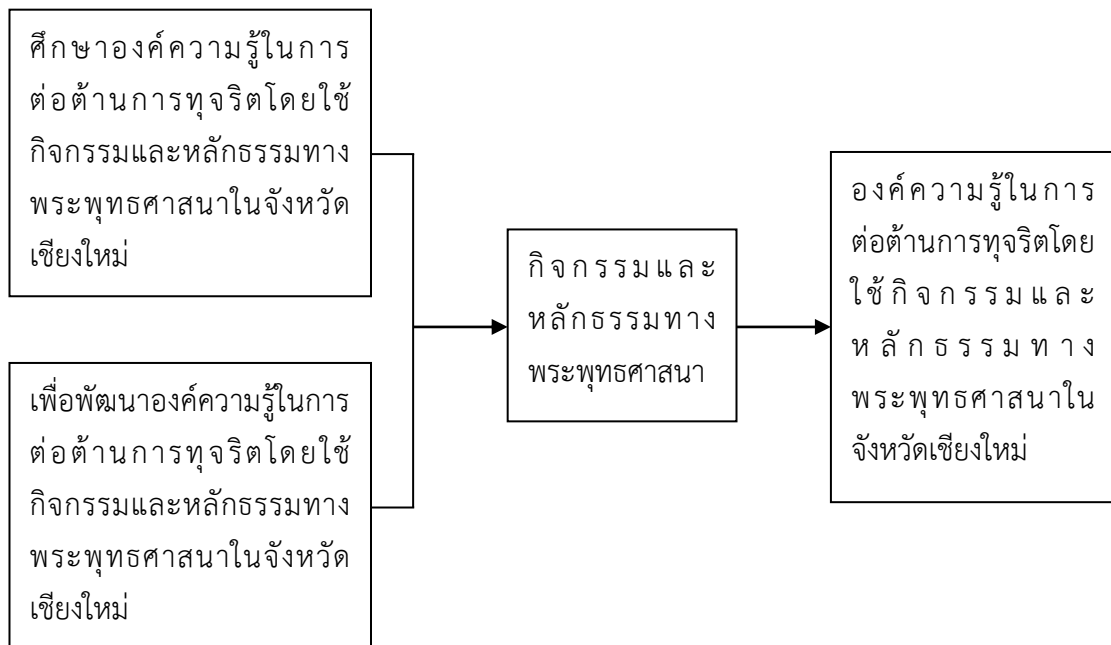

บทสรุปจากการศึกษาแนวคิด หลักการ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องและงานวิจัยจึงสรุปได้ว่า การป้องกันและปราบปรามการทุจริตในมิติด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันการทุจริต และประเพณีมิชอบต้องตั้งอยู่บนแนวคิดพื้นฐานของความร่วมมือของภาคประชาชนและสังคม ในการตื่นตัวต่อการทุจริต ให้ความสนใจข่าวสารและตระหนักถึงผลกระทบของการทุจริตต่อประเทศ มีการแสดงออกซึ่งการต่อต้านการทุจริตทั้งในชีวิตประจำวันและการแสดงออกผ่านสื่อต่างๆ ประชาชน ในแต่ละช่วงวัยจะได้รับกระบวนการกล่อมเกลாத่างสังคมว่า การทุจริตถือเป็นพฤติกรรมที่นอกจากจะผิดกฎหมายและทำให้เกิดความเสียหายต่อประเทศแล้ว ยังเป็นพฤติกรรมที่ไม่ได้รับการยอมรับทางสังคม ประชาชนจะมีวิถีคิดที่ทำให้สามารถแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวมได้ วัฒนธรรม ทางสังคมจะหล่อหลอมให้ประชาชนจะไม่กระทำการทุจริต เนื่องจากมีความละเอียดอ่อนต่อตนเอง และสังคมและไม่ยอมให้ผู้อื่นกระทำการทุจริต อันส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อสังคมส่วนรวมด้วย และจะเกิดการรวมกลุ่มกันทางสังคม เพื่อก่อให้เกิดสภาวะการลงโทษทางสังคมต่อการกระทำ รวมทั้งประชาชนคนไทยทุกคนจะแสดงเจตจำนงต่อต้านการทุจริตอย่างเข้มข้น ผ่านกระบวนการ ของตัวแทนของประชาชนทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ประชาชนจะให้ความสนใจในการตรวจสอบ ภาครัฐบาล ภาคเอกชน หรือภาคส่วนอื่นๆ ในการดำเนินให้มากขึ้น สร้างแรงกดดันในเรื่องสุจริต และโปร่งใส มีกลไกการตรวจสอบการดำเนินเชิงนโยบาย รวมทั้งใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย ของสังคมโลก และพลวัตของการทุจริตที่ผู้กระทำการทุจริตหาช่องทางทุจริตที่ยากแก่การตรวจสอบ มากยิ่งขึ้น สังคมที่ตื่นตัวต่อต้านและตรวจสอบการทุจริตมากยิ่งขึ้น จึงอาจจะทำให้แนวโน้มการทุจริต ลดลง ส่งผลให้กระบวนการป้องกันการทุจริตยิ่งทวีความสำคัญ โดยต้องพัฒนากระบวนการและ รูปแบบของการป้องกันการทุจริตให้เท่าทันต่อพลวัตของการทุจริต เพื่อให้สามารถระงับยับยั้งการ ทุจริต ได้อย่างเท่าทัน ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อประเทศมุ่งเน้นการพัฒนากลไกและกระบวนการ ป้องกัน การทุจริตให้มีความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพในทุกหน่วยของสังคม ทั้งระดับบุคคลและ ระดับองค์กร โดยสร้างจิตสำนึกและค่านิยมให้ทุกภาคส่วนตื่นตัวและละเอียดต่อการทุจริตและ ประเพณีมิชอบทุกรูปแบบ ส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีองค์กร ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ชุมชนและ ประชาชน และเครือข่ายต่างๆ สอดส่องเฝ้าระวัง ให้ข้อมูลและร่วมตรวจสอบการดำเนินการของ หน่วยงานภาครัฐตามความเหมาะสม โดยมีการวางมาตรการคุ้มครองพยานและผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็น การสร้างภูมิคุ้มกันต่อปัญหาการทุจริต และสร้างพลังร่วมในการแก้ไขปัญหาการทุจริตและประเพณี มิชอบพร้อมทั้งสร้างวัฒนธรรมต่อต้าน การทุจริตและประเพณีมิชอบของบุคลากรภาครัฐ และกำหนด มาตรการให้หน่วยงานภาครัฐและทุกภาคส่วนดำเนินงานอย่างโปร่งใส เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม ความ สุจริตและความซื่อสัตย์ความโปร่งใส และเป็นธรรม นอกจากนี้ต้องกำหนดให้มีการลงโทษผู้กระทำผิด กรณีทุจริตและประเพณีมิชอบ อย่างจริงจัง

2.10 สรุปกรอบแนวความคิด

การวิจัยเรื่องการศึกษาองค์ความรู้ในการต่อต้านทุจริตโดยใช้กิจกรรมและหลักธรรม ทาง พระพุทธศาสนาในจังหวัดเชียงใหม่ มีกรอบแนวคิดของ Nadler และ Wiggs (1989) ในการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์เป็นกระบวนการวางแผนอย่างเป็นระบบเพื่อพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงาน ของ พนักงานและปรับปรุงประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานขององค์กรให้สูงขึ้น โดยวิธีการฝึกอบรม หลัก

ธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Government Framework) และหลักธรรมทางพุทธศาสนาซึ่งใช้หลักสุจริต 3 คือ ประพฤติดี ประพฤติชอบ ภายสุจริต วจีสุจริต มโนสุจริต รวมทั้งความสันโดษ คือยินดี ชอบใจ พอใจ อิ่มใจ จุใจ สุขใจ กับของของตนจึงนำมาเป็นกรอบในการวิจัยครั้งนี้ตามกรอบการวิจัย

ภาพที่ 2.2 สรุปกรอบแนวความคิดการวิจัยเรื่อง การศึกษาองค์ความรู้ในการต่อต้านทุจริตโดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดเชียงใหม่

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินงานวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินงานวิจัยที่สำคัญโดยสรุปแผนการดำเนินงาน ภารกิจกรรมและระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยดังต่อไปนี้

1. รูปแบบการวิจัย
2. พื้นที่ในการวิจัย
3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
5. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
6. ขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัย
7. แผนการดำเนินงานแผนงานวิจัย
8. แผนการดำเนินงานวิจัย
9. สถิติเพื่อการวิจัย

3.1 รูปแบบการวิจัย

รูปแบบการวิจัยนี้ เป็นแบบผสมผสานวิธี (Mixed-method Research: MMR) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การวิเคราะห์ สังเคราะห์เนื้อหาจากเอกสาร งานวิจัย การสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ สรุปและเขียนบรรยายเชิงพรรณนา และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้แบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์

3.2 พื้นที่ในการวิจัย

1) พื้นที่วิจัย จังหวัดเชียงใหม่ ผ่านเครือข่ายวิจัยในสถาบันการศึกษา 4 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน โรงเรียนเมตตาศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

2) พื้นที่ขยายผลและใช้ประโยชน์ สถาบันการศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ และหน่วยงานอื่นๆ ในจังหวัดเชียงใหม่

3.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร คือ นักเรียน นักศึกษา นักวิชาการด้านพุทธศาสนา ครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และผู้บริหารของสถาบันการศึกษา 4 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน โรงเรียนเมตตาศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา จำนวนทั้งหมด 3,035 รูป/คน

2) กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียน นักศึกษา นักวิชาการด้านพุทธศาสนา ครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และผู้บริหาร โดยคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างรอบที่หนึ่งสำหรับตอบแบบสอบถาม เนื่องจากกลุ่ม

ประชากรของแต่ละสถาบันมีจำนวนและสัดส่วนที่ต่างกัน รวมทั้งบริบทของกลุ่มประชากรมีความหลากหลาย จึงทำให้ผู้วิจัยหาขนาดกลุ่มตัวอย่างแยกตามสถาบันการศึกษา 4 แห่ง

ตามวิธีการของ ทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973 อ้างถึงใน อีรุณี เอกะกุล, 2543: 29) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และกำหนดความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ .05 มีสูตรดังนี้

$$n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

โดย n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ

N = ขนาดของประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างที่ยอมรับได้

จากนั้นเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างรอบที่หนึ่ง โดยใช้แบบสอบถาม ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างแยกตามสถาบันการศึกษา 4 แห่ง ที่คำนวณได้

ตาราง 3.1 แสดงประชากรและกลุ่มตัวอย่างรอบที่หนึ่งแยกตามสถาบันการศึกษา 4 แห่ง เพื่อใช้ตอบแบบสอบถามในงานวิจัย

ที่	สถาบันการศึกษา	จำนวนประชากร	กลุ่มตัวอย่างรอบที่หนึ่ง
1	โรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน	261	83
2	โรงเรียนเมตตาศึกษา	676	215
3	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่	817	261
4	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา	1,281	409
	รวมทั้งหมด	3,035	968

เมื่อได้กลุ่มตัวอย่างรอบที่หนึ่งรวมทั้ง 4 สถานศึกษาเพื่อใช้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 968 รูป/คน แล้ว นำมาหากกลุ่มตัวอย่างรอบที่สองเพื่อใช้สำหรับการสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง ตามวิธีการของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973 อ้างถึงใน อีรุณี เอกะกุล, 2543: 29) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และกำหนดความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ .05 ดังนี้

$$\text{แทนค่า} \quad n = \frac{968}{1+968(0.05)^2}$$

$$n \approx 284$$

เมื่อได้กลุ่มตัวอย่างรอบที่สองทั้งหมดจำนวน 284 รูป/คน แล้วนำมาหาสัดส่วนของประชากร (Proportional to Size) แยกแต่ละสถานศึกษาตามสูตรนี้

$$n_1 = \frac{N_i}{N} \times n$$

N_i	คือ	จำนวนกลุ่มตัวอย่างรอบที่หนึ่งของแต่ละสถานศึกษา
n	คือ	จำนวนกลุ่มตัวอย่างรอบที่สอง ทั้ง 4 สถานศึกษา
N	คือ	จำนวนกลุ่มตัวอย่างรอบที่หนึ่ง ทั้ง 4 สถานศึกษา

ตาราง 3.2 แสดงสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างของรอบที่หนึ่งและกลุ่มตัวอย่างรอบที่สองเพื่อใช้ตอบแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างในงานวิจัย

ที่	สถาบันการศึกษา	กลุ่มตัวอย่างรอบที่หนึ่ง	กลุ่มตัวอย่างรอบที่สอง
1	โรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน	83	47
2	โรงเรียนเมตตาศึกษา	215	73
3	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่	261	79
4	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา	409	85
	รวมทั้งหมด	968	284

เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างรอบที่สองโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงเพื่อให้ครอบคลุมกลุ่มตัวอย่าง นักเรียน นักศึกษา นักวิชาการด้านพุทธศาสนา ครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และผู้บริหาร ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ ให้ได้จำนวนครบตามขนาดกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดรอบที่สองของแต่ละสถานศึกษา และตอบแบบประเมินการอบรมการทุจริตและประพฤติมิชอบต่อการศึกษารองคํความรู้ในการต่อต้านทุจริตโดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในจังหวัดเชียงใหม่

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.4.1 เครื่องมือที่ใช้การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งตามวิธีวิจัยและการเก็บข้อมูลได้ดังต่อไปนี้

1) แบบสอบถามการทุจริตและประพฤติมิชอบต่อการศึกษารองคํความรู้ในการต่อต้านทุจริต โดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในจังหวัดเชียงใหม่ มี 3 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาและอาชีพ เป็นคำถามแบบปลายปิด มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลความคิดเห็นการให้ความสำคัญในการเข้ามามีส่วนร่วมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เป็นคำถามแบบปลายปิดเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ และสามารถระบุข้อคิดเห็นเพิ่มเติมได้

ตอนที่ 3 เป็นข้อเสนอแนะ เป็นคำถามปลายเปิดให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างอิสระ

2) แบบสัมภาษณ์การทุจริตและประพฤตินิยมชอบต่อการศึกษาองค์ความรู้ในการต่อต้านทุจริต โดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในจังหวัดเชียงใหม่ มี 2 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาและอาชีพ เป็นคำถามแบบปลายปิด มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 เป็นส่วนคำถาม เป็นคำถามปลายเปิดให้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์แสดงความคิดเห็น

3) แบบประเมินการอบรมการทุจริตและประพฤตินิยมชอบต่อการศึกษาองค์ความรู้ในการต่อต้านทุจริตโดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในจังหวัดเชียงใหม่ มี 3 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลผู้ตอบแบบประเมิน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และสังกัด เป็นคำถามแบบปลายปิด มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจต่อโครงการอบรมเรื่องการทุจริตและประพฤตินิยมชอบต่อการศึกษา องค์ความรู้ ในการต่อต้านทุจริตโดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในจังหวัดเชียงใหม่ มีทั้งหมด 4 ด้าน คือ 1) กระบวนการ ขั้นตอนการให้บริการ 2) เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ/วิทยากร/ผู้ประสานงาน 3) การอำนวยความสะดวก 4) คุณภาพการให้บริการ มีเกณฑ์ 5 ระดับ คือ

5	หมายถึง	มากที่สุดหรือดีมาก
4	หมายถึง	มากหรือดี
3	หมายถึง	ปานกลางหรือพอใช้
2	หมายถึง	น้อยหรือต่ำกว่ามาตรฐาน
1	หมายถึง	น้อยที่สุดหรือต้องปรับปรุงแก้ไข

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ เป็นคำถามปลายเปิดให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างอิสระ

3.4.2 การหาคุณภาพของเครื่องมือ

การหาความเที่ยง (Validity) คณะผู้วิจัยได้หาความเที่ยงตรงของเครื่องมือวิจัยโดยจะนำแบบสอบถามที่ได้สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของคำถามในแต่ละข้อว่าตรงตามจุดมุ่งหมายของการวิจัยครั้งนี้หรือไม่ หลังจากนั้น ก็จะนำมาแก้ไขปรับปรุงเพื่อดำเนินการในขั้นต่อไป

การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) คณะผู้วิจัยจะหาความเชื่อมั่นโดยนำแบบสอบถาม ไปทดสอบประชากรในกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา จำนวน 30 ราย โดยวิเคราะห์ความเชื่อมั่นโดยวิธีการของ Cronbach (ณรงค์ โพธิ์พฤษานันท์, 2551)

3.5 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียน นักศึกษานักวิชาการด้านพุทธศาสนา ครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และผู้บริหาร รวมทั้งหมด 968 รูป/คน

ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้จากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกับกลุ่มตัวอย่างรอบที่สอง จำนวน 284 รูป/คน ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์ปลายเปิดให้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ

กิจกรรมที่เหมาะสมกับการสร้างความเข้มแข็งในการต่อต้านการทุจริต โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งการดำเนินการสัมภาษณ์ในขั้นตอนนี้จะได้ข้อมูลเชิงคุณภาพ

3.6 ขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัย

1) ศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและต่อต้านการทุจริต กิจกรรมและหลักธรรม การพัฒนากิจกรรม และหลักธรรม หนังสือ ตำรา งานวิจัย บทความ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2) สร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย กำหนดพื้นที่วิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง กำหนดกรอบกิจกรรม และหลักธรรมที่เสริมสร้างภูมิคุ้มกันและความเข้มแข็งในการต่อต้านการทุจริตมาสร้างเครื่องมือและกรอบแนวคิดในการวิจัย

3) นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ที่สร้างตามกรอบพุทธธรรมทางศาสนาตามข้อมูลที่ได้ศึกษา วิเคราะห์และสังเคราะห์มาแล้ว มีเนื้อหาครอบคลุมทุกประเด็นที่ต้องการทราบ พร้อมทั้งให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ

4) ทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยนำเครื่องมือวิจัยที่สร้างขึ้นและปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทำการทดสอบความถูกต้องและเชื่อถือได้ ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจะทำการทดสอบ กับกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจริงมากที่สุด กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างสำหรับการทดสอบนั้นต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติและพยายามกระจายการทดสอบให้ครอบคลุมตัวอย่างที่มีภูมิหลังทางชีวสังคมและเศรษฐกิจต่างกัน

5) นำเครื่องมือวิจัยที่ผ่านการทดสอบความน่าเชื่อถือแล้วไปเก็บข้อมูลภาคสนาม จากกลุ่มตัวอย่าง ในขั้นตอนนี้คณะผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกนักวิจัยเครือข่าย ซึ่งมีความคุ้นเคยในเรื่องพื้นที่เป็นอย่างดี เป็นนักวิจัยหลักในภาคสนาม โดยมีการประชุมร่วมกันเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบวิธีการวิจัย ตั้งแต่ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ รวมทั้งวิธีการสอบถามและสัมภาษณ์

6) นำข้อมูลการวิจัยที่ได้จากการตอบแบบสอบถามมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์จัดเป็นหมวดหมู่ สรุปประเด็นที่สำคัญ หลังจากนั้นคณะผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างกับกลุ่มตัวอย่าง รอบที่สอง เพื่อนำข้อมูลที่ได้จัดทำคู่มือฝึกอบรมการสร้างเสริมความเข้มแข็งในการต่อต้านการทุจริต โดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในกลุ่มจังหวัดเชียงใหม่

7) จัดประชุมสัมมนาและสรุปผลการวิจัย เพื่อได้แนวทางการพัฒนาคู่มือการจัดกิจกรรมกิจกรรมโดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการต่อต้านการทุจริต และนำมาปรับปรุงรายงานการวิจัยจากข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วมประชุม

3.7 การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เรื่องการต่อต้านการทุจริตและประพฤติ มิชอบต่อการศึกษาองค์ความรู้ในการต่อต้านการทุจริตโดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในจังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

1. แบบสอบถามการทุจริตและประพฤติมิชอบต่อการศึกษาองค์ความรู้ในการต่อต้านการทุจริต โดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในจังหวัดเชียงใหม่

1.1 ชั้นการศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด หลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องการ สร้างแบบสำรวจความต้องการและแบบสอบถามในเรื่องที่เกี่ยวข้อง นำมาประมวลองค์ความรู้ที่ได้เพื่อ ใช้ในการออกแบบเครื่องในการวิจัย

1.2 ชั้นสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาออกแบบสำรวจเรื่องการ ทุจริตและประพุดติมิขอต่อการศึกษาคำความรู้ในการต่อต้านทุจริตโดยใช้กิจกรรมและหลักธรรม ทางพระพุทธศาสนาโดยแบ่งออกเป็น 3 ตอนประกอบด้วย ตอนที่ 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ แบบสอบถาม 2) แบบเลือกรายการข้อความ 3) ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

1.3 ชั้นหาประสิทธิภาพของเครื่องมืองานวิจัย ผู้วิจัยได้ทำออกแบบสำรวจเรื่องการ ต่อต้านการทุจริตและประพุดติมิขอต่อการศึกษาคำความรู้ในการต่อต้านทุจริตโดยใช้กิจกรรมและ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ออกแบบให้ที่ปรึกษาโครงการวิจัยได้ตรวจสอบแก้ไขข้อความ และ ผู้วิจัยได้ทำการแก้ไขตามคำแนะนำของที่ปรึกษาโครงการวิจัยเรียบร้อยแล้วจึงทำแบบสำรวจข้างต้น ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านประเมินและหาประสิทธิภาพของเครื่องในการวิจัยทั้งนี้ทางวิจัยได้ทำการ แก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญนำกลับมาปรับปรุงและนำกลับไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อ จัดพิมพ์แบบสำรวจฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลต่อไป

2. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง เรื่องการต่อต้านการทุจริตและประพุดติมิขอต่อการ ศึกษาองค์ความรู้ในการต่อต้านทุจริตโดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

2.1 ชั้นการศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด หลักการ การสร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง เรื่องการต่อต้านทุจริตและประพุดติมิขอต่อการศึกษาคำความรู้ในการต่อต้านทุจริตโดยใช้กิจกรรม และ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อนำไปออกแบบเครื่องในการวิจัย

2.2 ชั้นสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาออกแบบสัมภาษณ์ กึ่งมี โครงสร้างเรื่องการต่อต้านการต่อต้านทุจริตและประพุดติมิขอต่อการศึกษาคำความรู้ในการต่อต้าน ทุจริตโดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งประกอบด้วยข้อความปลายเปิด เพื่อให้ที่ ปรึกษาโครงการวิจัยและผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินและหาประสิทธิภาพของเครื่องในการวิจัย

2.3 ชั้นหาประสิทธิภาพของเครื่องมืองานวิจัย ผู้วิจัยได้ทำแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง การต่อต้านทุจริตและประพุดติมิขอต่อการศึกษาคำความรู้ในการต่อต้านทุจริตโดยใช้กิจกรรมและ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ออกแบบให้ที่ปรึกษาโครงการวิจัยได้ตรวจสอบแก้ไขข้อความ และ ผู้วิจัยได้ทำการแก้ไขตามคำแนะนำของที่ปรึกษาโครงการวิจัยเรียบร้อยแล้วจึงทำแบบสำรวจข้างต้น ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านประเมินและหาประสิทธิภาพของเครื่องในการวิจัยทั้งนี้ทางวิจัยได้ทำการ แก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญนำกลับมาปรับปรุงและนำกลับไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อ จัดพิมพ์แบบสำรวจฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลต่อไป

3. แบบประเมินการพึงพอใจในการร่วมกิจกรรมการทุจริตและประพุดติมิขอต่อการศึกษาค ำความรู้ในการต่อต้านทุจริตโดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

3.1 ชั้นการศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด หลักการ การร่วมกิจกรรมการต่อต้านทุจริตและ ประพุดติมิขอต่อการศึกษาคำความรู้ในการต่อต้านทุจริตโดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทาง พุทธศาสนา ในการร่วมกิจกรรมการอบรม

3.2 **ขั้นสร้างเครื่องมือ** ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาออกแบบการประเมิน ความพึงพอใจในการร่วมกิจกรรม การต่อต้านทุจริตและประพฤติมิชอบต่อการศึกษาระดับความรู้ ในการต่อต้านทุจริตโดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้ที่ปรึกษาโครงการวิจัย และผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินและหาประสิทธิภาพของเครื่องในการวิจัย

3.3 **ขั้นหาประสิทธิภาพของเครื่องมืองานวิจัย** ผู้วิจัยได้ทำแบบประเมินความพึงพอใจ ต่อการร่วมกิจกรรม การต่อต้านทุจริตและประพฤติมิชอบต่อการศึกษาระดับความรู้ในการต่อต้านทุจริต โดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ออกแบบให้ที่ปรึกษาโครงการวิจัยได้ตรวจสอบแก้ไขข้อคำถาม และผู้วิจัยได้ทำการแก้ไขตามคำแนะนำของที่ปรึกษาโครงการวิจัยเรียบร้อยแล้ว จึงทำแบบสำรวจข้างต้น ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านประเมินและหาประสิทธิภาพของเครื่องในการวิจัยทั้งนี้ทางวิจัยได้ทำการแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญนำกลับมาปรับปรุงและนำกลับไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อจัดพิมพ์แบบสำรวจฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลต่อไป

3.8 แผนการดำเนินงานวิจัย

แผนการบริหารแผนงานวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือขั้นเตรียมการ ขั้นดำเนินการ และขั้นประเมินผลโดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) **ขั้นเตรียมการ** คณะผู้วิจัยทบทวนแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและต่อต้านการทุจริต การสร้างกิจกรรม และการพัฒนากิจกรรมการป้องกันและต่อต้านการทุจริต สร้างเครื่องมือในการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบพื้นฐานที่สำคัญ ด้วยแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง แนวทางสนทนากลุ่ม แบบบันทึกข้อมูล และแนวทางการสังเกต สร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย วิธีดำเนินการ กำหนดเป้าหมายหลัก สร้างความเข้าใจของคณะผู้วิจัย

(2) **ขั้นดำเนินการ** คณะผู้วิจัยศึกษาสภาพการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ กลุ่มเป้าหมายที่ทำวิจัย ทั้ง 3 กลุ่ม ดังนี้ 1) ศึกษาสภาพการณ์เกี่ยวกับบริบทของชุมชน เป็นการทำความเข้าใจบริบทของชุมชนและบริบทของหน่วยงานที่รับผิดชอบ โดยศึกษาองค์ความรู้ เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง การวิจัยในระยะนี้เป็นการศึกษาเพื่อให้เข้าใจสภาพการณ์และบทบาทของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับเยาวชน โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายวิธี 2) การพัฒนาเครือข่ายนักวิจัย ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนการวางแผนการเพื่อพัฒนาการดำเนินชีวิตและกิจกรรมในการป้องกันและต่อต้านการทุจริตสำหรับประชาชนในจังหวัดเชียงใหม่ 3) การสร้างพื้นที่ทางสังคม และการพัฒนากิจกรรมต้นแบบเพื่อสร้างความเข้มแข็งในการต่อต้านทุจริต โดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดเชียงใหม่

(3) **ขั้นประเมินผล** คณะผู้วิจัยได้แบ่งการประเมินผลออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้ 1) การติดตามข้อเสนอที่นำเสนอต่อหน่วยราชการที่มีส่วนเกี่ยวข้อง 2) การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ มีการกำหนดตัวชี้วัด คือ วัดความรู้ของผู้เข้าอบรมและวัดความสนใจโดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม สังเกตพฤติกรรมการฝึกปฏิบัติและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์

3.9 สถิติเพื่อการวิจัย

1. การวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยใช้สูตรในการวิเคราะห์ ดังนี้ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543, หน้า 211)

$$\text{สูตร} \quad \text{IOC} = \frac{\sum R}{N}$$

IOC แทน ค่าดัชนีความสอดคล้อง

$\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ
N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

โดยที่

+1 แทน แนใจว่าสอดคล้อง/ไม่สอดคล้อง

0 แทน ไม่แนใจว่าสอดคล้อง/ไม่แนใจ

-1 แทน แนใจว่าไม่สอดคล้อง/ไม่สอดคล้อง

โดยแปลผลความสอดคล้องของเนื้อหา

ถ้า $\text{IOC} > 0.5$ แสดงว่าเครื่องมือที่วัดวัตถุประสงค์ข้อนั้นจริง

ถ้า $\text{IOC} < 0.5$ แสดงว่าเครื่องมือที่วัดวัตถุประสงค์ข้อนั้น

2. หาค่าเฉลี่ย (Mean) โดยใช้สูตรดังนี้ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน คะแนนเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
N แทน จำนวนทั้งหมด

3. หาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้สูตรดังนี้ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543)

$$\text{S.D.} = \sqrt{\frac{N \sum x^2 - (\sum x)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ S.D. แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

$\sum x^2$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

N แทน จำนวนนักเรียนทั้งหมด

X แทน คะแนนของนักเรียนแต่ละคน

4. การแปลผลข้อมูลของแบบประเมินโครงการ มีเกณฑ์ 5 ระดับ ตามวิธีของ ลิเคิร์ต (Likert Scale) ซึ่งใช้เกณฑ์ 5 ระดับ แทน 5 ความหมาย คือ

5	หมายถึง	มากที่สุดหรือดีมาก
4	หมายถึง	มากหรือดี
3	หมายถึง	ปานกลางหรือพอใช้
2	หมายถึง	น้อยหรือต่ำกว่ามาตรฐาน
1	หมายถึง	น้อยที่สุดหรือต้องปรับปรุงแก้ไข

การอภิปรายผลแบบสอบถามเป็นแบบอันตรรกาค (Interval Scale) (ซีซวาลย์ เรื่อง ประพันธ์, 2543, หน้า 30) ใช้สูตรการคำนวณความกว้างของอันตรรกาคชั้น ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ความกว้างของอันตรรกาคชั้น} &= \frac{\text{ข้อมูลที่มีค่าสูงสุด} - \text{ข้อมูลที่มีค่าต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.8 \end{aligned}$$

หลังจากการคำนวณช่วงระดับคะแนนดังกล่าวแล้วนำค่าที่ได้จากการคำนวณมาแบ่งเป็น 5 ระดับดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00	หมายถึง	มากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20	หมายถึง	มาก
คะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40	หมายถึง	ปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60	หมายถึง	น้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80	หมายถึง	น้อยที่สุด

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยการศึกษาองค์ความรู้ในการต่อต้านทุจริตโดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดเชียงใหม่ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลของกาวิจัยตามลำดับ ดังต่อไปนี้

4.1 ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามการทุจริตและประพฤตินิชอบต่อการศึกษาร่องความรู้ในการต่อต้านทุจริตโดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในจังหวัดเชียงใหม่

- 1) ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม
- 2) ข้อคิดเห็นการให้ความสำคัญในการเข้ามามีส่วนร่วมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

4.2 ผลการวิเคราะห์การสัมภาษณ์การทุจริตและประพฤตินิชอบต่อการศึกษาร่องความรู้ในการต่อต้านทุจริตโดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในจังหวัดเชียงใหม่

4.3 ผลวิเคราะห์แบบประเมินความพึงพอใจโครงการอบรมเรื่องการทุจริตและประพฤตินิชอบต่อการศึกษาร่องความรู้ในการต่อต้านทุจริตโดยใช้กิจกรรมและ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในจังหวัดเชียงใหม่

- 1) ข้อมูลผู้ตอบแบบประเมิน
- 2) ความพึงพอใจต่อโครงการโครงการอบรมเรื่องการทุจริตและประพฤตินิชอบต่อการศึกษาร่องความรู้ในการต่อต้านทุจริตโดยใช้กิจกรรมและ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในจังหวัดเชียงใหม่

4.1 ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามการทุจริตและประพฤตินิชอบต่อการศึกษาร่องความรู้ ในการต่อต้านทุจริตโดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในจังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนและค่าร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อที่	รายการ	จำนวน	ร้อยละ
(n = 968)			
1.	สถานภาพ		
	1) บรรพชิต	187	19.31
	2) ศฤหส์ถชาย	368	38.02
	3) ศฤหส์ถหญิง	413	42.67
2.	อายุ		
	1) 15 – 20 ปี	550	56.82
	2) 21 – 25 ปี	318	32.85
	3) 26 – 30 ปี	13	1.34
	4) 31 – 35 ปี	12	1.24
	5) 36 – 40 ปี	21	2.17

ข้อที่	รายการ	จำนวน	ร้อยละ
	6) 41 – 45 ปี	29	3.00
	7) 46 – 50 ปี	11	1.14
	8) 50 ปีขึ้นไป	14	1.16
3.	ระดับการศึกษา		
	1) มัธยมศึกษาตอนต้น	306	31.61
	2) มัธยมศึกษาตอนปลาย	62	6.40
	3) ปริญญาตรี	510	52.69
	4) ปริญญาโท	69	7.13
	5) ปริญญาเอก	21	2.17
	6) อื่น ๆ.....	0	0
4.	อาชีพ		
	1) นักเรียน	368	38.02
	2) นักศึกษา	500	51.65
	3) เจ้าหน้าที่	42	4.34
	4) นักวิชาการด้านศาสนา	6	0.62
	5) ครู	24	2.48
	6) อาจารย์	22	2.27
	7) ผู้บริหาร	6	0.62

จากตาราง 4.1 แสดงให้เห็นว่า

1. สถานภาพ

บรรพชิต	จำนวน 187 รูป	คิดเป็นร้อยละ 19.31
คฤหัสถ์ชาย	จำนวน 368 คน	คิดเป็นร้อยละ 38.02
คฤหัสถ์หญิง	จำนวน 413 คน	คิดเป็นร้อยละ 42.67

2. อายุ

ระหว่าง 15 – 20 ปี	จำนวน 550 รูป/คน	คิดเป็นร้อยละ 56.82
ระหว่าง 21 – 25 ปี	จำนวน 318 รูป/คน	คิดเป็นร้อยละ 32.85
ระหว่าง 26 – 30 ปี	จำนวน 13 รูป/คน	คิดเป็นร้อยละ 1.34
ระหว่าง 31 – 35 ปี	จำนวน 12 รูป/คน	คิดเป็นร้อยละ 1.24
ระหว่าง 36 – 40 ปี	จำนวน 21 รูป/คน	คิดเป็นร้อยละ 2.17
ระหว่าง 41 – 45 ปี	จำนวน 29 รูป/คน	คิดเป็นร้อยละ 3.00
ระหว่าง 46 – 50 ปี	จำนวน 11 รูป/คน	คิดเป็นร้อยละ 1.14
อายุ 50 ปีขึ้นไป	จำนวน 14 รูป/คน	คิดเป็นร้อยละ 1.16

3. ระดับการศึกษา

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	จำนวน 306 รูป/คน	คิดเป็นร้อยละ 31.61
-----------------------	------------------	---------------------

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	จำนวน 62 รูป/คน	คิดเป็นร้อยละ 6.40
ระดับปริญญาตรี	จำนวน 510 รูป/คน	คิดเป็นร้อยละ 52.69
ระดับปริญญาโท	จำนวน 69 รูป/คน	คิดเป็นร้อยละ 7.13
ระดับปริญญาเอก	จำนวน 21 รูป/คน	คิดเป็นร้อยละ 2.17

4. อาชีพ

นักเรียน	จำนวน 368 รูป/คน	คิดเป็นร้อยละ 38.02
นักศึกษา	จำนวน 500 รูป/คน	คิดเป็นร้อยละ 51.65
เจ้าหน้าที่	จำนวน 42 รูป/คน	คิดเป็นร้อยละ 4.34
นักวิชาการด้านศาสนา	จำนวน 6 รูป/คน	คิดเป็นร้อยละ 0.62
ครู	จำนวน 24 รูป/คน	คิดเป็นร้อยละ 2.48
อาจารย์	จำนวน 22 รูป/คน	คิดเป็นร้อยละ 2.27
ผู้บริหาร	จำนวน 6 รูป/คน	คิดเป็นร้อยละ 0.62

ตอนที่ 2 ข้อคิดเห็นการให้ความสำคัญในการเข้ามามีส่วนร่วมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนและค่าร้อยละการให้ความสำคัญในการเข้ามามีส่วนร่วมการป้องกันและ
ปราบปรามการทุจริต

ข้อที่	รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1.	ท่านเคยติดต่อส่วนงาน การรับบริการ เป็นตัวแทนในบทบาท หรือ ฐานะใด (สามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
	- ผู้รับบริการงานองค์กร หรือภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง	912	91.29
	- ผู้เข้าร่วมหรือเกี่ยวข้องและมีส่วนได้เสียกับการดำเนินกิจกรรมหรือ โครงการต่างๆ ของ ส่วนราชการ ภาคเอกชน หน่วยงานหรือองค์กร เช่น การจัดซื้อจัดจ้าง เป็นผู้ได้รับผลกระทบจากโครงการ ผู้ดำเนินงาน หรือ โครงการ ฯลฯ	64	6.41
	- ตัวแทนหน่วยงาน/องค์กร/หัวหน้างาน/กรรมการ เพื่อดำเนินงาน	23	2.30
2.	ท่านเคยพบเห็นพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับการทุจริต ส่อไปในทางทุจริต หรือ การปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบหรือไม่ (สามารถตอบได้ มากกว่า 1 ข้อ)		
	- เคยพบเห็น เพราะมีประสบการณ์ตรงเกิดขึ้นกับตนเอง	14	1.45
	- เคยพบเห็น เพราะเกิดขึ้นกับคนใกล้ตัว เช่น ญาติ พี่น้อง คนใน ครอบครัว เป็นต้น	31	3.22
	- ไม่เคยพบเห็น แต่เคยได้ยิน/ได้ฟังจากการบอกเล่าหรือจากสื่อต่างๆ	634	65.84
	- ไม่เคยพบเห็นและไม่เคยได้ยิน/ได้ฟังจากการบอกเล่าหรือจากสื่อใดๆ	284	29.50
	- อื่นๆ (ระบุ).....	0	0

ข้อที่	รายการ	จำนวน	ร้อยละ
3.	พฤติกรรมกรรมการทุจริต หรือส่อไปในทางทุจริต หรือการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบรูปแบบใดที่ท่านพบเห็นหรือรับรู้ จากแหล่งสื่อต่างๆ (สามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
	- เรียกร้องผลประโยชน์เพื่อแลกกับการปฏิบัติหรือละเว้นต่อการปฏิบัติหน้าที่	113	6.01
	- ใช้อำนาจหน้าที่ในการหาผลประโยชน์ให้กับตนเองหรือพวกพ้อง	165	8.78
	- ใช้ช่องโหว่ทางกฎหมายเพื่อแสวงหาประโยชน์ส่วนตัว	184	9.79
	- ไม่เปิดเผยข้อมูล หรือเปิดเผยข้อมูลไม่ครบถ้วน หรือบิดเบือนข้อมูล	98	5.22
	- ไม่รับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้น หรือโยนความผิดให้กับผู้อื่น	222	11.81
	- ทุจริตในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง เช่น การฮั้วการประมูล การลือคสเปก เป็นต้น	156	8.30
	- การวิ่งเต้นขอตำแหน่งและการโยกย้าย	225	11.97
	- การนำทรัพย์สินหรือเวลาราชการไปใช้ประโยชน์ส่วนตัว	95	5.06
	- ทำลายระบบการตรวจสอบการปฏิบัติงานและความเป็นอิสระขององค์กรที่ท่านหน้าที่ตรวจสอบ	463	24.64
	- ใช้กิจกรรม งาน หรือโครงการ ที่ไม่ตรงกับจุดประสงค์	158	8.41
	- อื่นๆ (ระบุ).....	0	0
4.	ท่านรู้สึกอย่างไรเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการทุจริต หรือส่อไปในทางทุจริต หรือการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ (สามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
	- เห็นเป็นเรื่องปกติ	11	1.10
	- ไม่ชอบในสิ่งที่เกิด	901	90.46
	- รู้สึกต่อต้าน	84	8.43
	- อื่น ๆ (ระบุ).....	0	0
5.	ท่านเคยแจ้งเบาะแสเกี่ยวกับพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับการทุจริต ส่อไปในทางทุจริต หรือการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบหรือไม่ (สามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
	- เคยแจ้ง เพราะมีประสบการณ์ตรงเกิดขึ้นกับตนเอง	6	0.61
	- เคยแจ้ง เพราะเกิดขึ้นกับคนใกล้ตัว เช่นญาติ พี่น้อง คนในครอบครัว เป็นต้น	27	2.77
	- ไม่เคยแจ้ง แต่เคยได้ยิน/ได้ฟังจากการบอกเล่าหรือจากสื่อต่างๆ	929	95.18
	- ไม่เคยแจ้งและไม่เคยได้ยิน/ได้ฟังจากการบอกเล่าหรือจากสื่อใดๆ	14	1.43
	- อื่นๆ (ระบุ).....	0	0

ข้อที่	รายการ	จำนวน	ร้อยละ
6.	สาเหตุใดที่ทำให้ท่านเพิกเฉย ไม่แจ้งเบาะแสร้องเรียนไปยังศูนย์ดำรงธรรมของหรือช่องทางอื่นๆ ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เช่น สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ปปช.) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตภาครัฐ (ปปท.) เป็นต้น (สามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
	- ได้รับประโยชน์จากพฤติกรรมดังกล่าวด้วย เช่น ลดค่าใช้จ่าย ประหยัดเวลาหรือผลประโยชน์บางอย่าง เป็นต้น	0	0
	- ไม่อยากเสียเวลา เพราะพฤติกรรมดังกล่าวไม่ส่งผลกระทบต่อ หรือส่งผลกระทบต่อเพียงบางส่วนกับตัวท่านเอง หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง	467	37.18
	- ไม่ได้ประโยชน์ใดจากการแจ้งเบาะแสหรือร้องเรียน	231	18.39
	- แจ้งเบาะแสหรือร้องเรียนไปไม่ได้รับการตรวจสอบปรับปรุงแก้ไข หรือเรื่องที่ร้องเรียนไม่ถึงหน่วยงานและไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง	345	27.47
	- เกรงกลัวผลกระทบต่อความไม่ปลอดภัย การถูกกลั่นแกล้งจากผู้มีอำนาจหรือผู้ที่มีผลประโยชน์ในทางทุจริต	96	7.64
	- ไม่ทราบช่องทางในการร้องเรียนหรือแจ้งเบาะแส	117	9.32
	- อื่นๆ (ระบุ).....	0	0
7.	สิ่งใดที่ท่านต้องการให้ดำเนินการหรือปรับปรุงการดำเนินการเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริตฯ (สามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
	- การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร ความรู้เกี่ยวกับการคอร์รัปชัน เช่น กฎ ระเบียบ กฎหมาย ขั้นตอนการปฏิบัติงาน มาตรการหรือบทลงโทษผู้กระทำผิด รวมทั้งช่องทางในการร้องเรียน เป็นต้น	842	47.36
	- การตอบสนองต่อข้อร้องเรียน โดยตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง เร่งดำเนินการกับผู้กระทำผิดอย่างจริงจัง และแจ้งผลให้ผู้ร้องทราบโดยต้องเก็บข้อมูลผู้ร้องเรียนเป็นความลับ	711	39.99
	- การเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือผู้มีส่วนได้เสียเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ และตรวจสอบการทำงานในองค์กร หน่วยงาน หรือ โครงการอื่นใดได้	225	12.65
	- อื่นๆ (ระบุ).....	0	0
8.	กิจกรรมใดที่ท่านอยากให้เกิดขึ้นในการต่อต้านการทุจริต ส่อไปในทางทุจริต การปฏิบัติ ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบหรือ การตรวจสอบและแก้ไขเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเยาวชน หน่วยงาน หรือ องค์กรที่ท่านมีส่วนได้ส่วนเสีย (สามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
	- กิจกรรมทางศาสนา	437	22.28
	- กิจกรรมสร้างสรรค์ภายในองค์กร	274	13.97

ข้อที่	รายการ	จำนวน	ร้อยละ
	- กิจกรรมประชาสัมพันธ์ทางสื่อต่างๆ	815	41.56
	- กิจกรรมเสวนา แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนอื่นๆ	284	14.48
	- กิจกรรมสร้างจิตสำนึกให้ความรู้ ภายในองค์กรต่างๆ	151	7.70
	- กิจกรรมอื่นๆ (โปรดระบุ).....	0	0

จากตารางที่ 4.2 แสดงให้เห็นว่า

1) กลุ่มตัวอย่างเคยติดต่อส่วนงาน การรับบริการบริการเป็นตัวแทนในบทบาทหรือฐานะใด ค่ามากที่สุดเป็นผู้รับบริการงานองค์กร หรือภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง จำนวน 912 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 91.29 และค่าน้อยที่สุดเป็นตัวแทนหน่วยงาน/องค์กร/หัวหน้างาน/กรรมการ เพื่อดำเนินงาน จำนวน 23 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 2.30

2) กลุ่มตัวอย่างเคยพบเห็นพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับการทุจริต ส่อไปในทางทุจริต หรือการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบหรือไม่ ค่ามากที่สุด ไม่เคยพบเห็น แต่เคยได้ยิน/ได้ฟังจากการบอกเล่าหรือจากสื่อต่างๆ จำนวน 634 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 65.84 รองลงมาไม่เคยพบเห็นและไม่เคยได้ยิน/ได้ฟังจากการบอกเล่าหรือจากสื่อใดๆ จำนวน 284 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 29.50 ค่าน้อยที่สุดเคยพบเห็น เพราะมีประสบการณ์ตรงเกิดขึ้นกับตนเอง จำนวน 14 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 1.45

3) กลุ่มตัวอย่างพบเห็นหรือรับรู้พฤติกรรมกรรมการทุจริต หรือส่อไปในทางทุจริต หรือการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบจากแหล่งสื่อต่างๆ รูปแบบใด ค่ามากที่สุด การนำทรัพย์สินหรือเวลาราชการไปใช้ประโยชน์ส่วนตัว จำนวน 463 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 24.64 รองลงมาการวิ่งเต้นขอตำแหน่งและการโยกย้าย จำนวน 225 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 11. และค่าน้อยที่สุด ทำลายระบบการตรวจสอบการปฏิบัติงานและความเป็นอิสระขององค์กรที่ทำหน้าที่ตรวจสอบ จำนวน 95 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 5.06

4) กลุ่มตัวอย่างรู้สึกอย่างไรเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการทุจริต หรือส่อไปในทางทุจริต หรือการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ค่ามากที่สุด ไม่ชอบในสิ่งที่เกิด จำนวน 901 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 90.46 รองลงมา รู้สึกต่อต้าน จำนวน 84 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 8.43 และค่าน้อยที่สุดเห็นเป็นเรื่องปกติ จำนวน 11 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 1.10

5) กลุ่มตัวอย่างเคยแจ้งเบาะแสเกี่ยวกับพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับการทุจริต ส่อไปในทางทุจริต หรือการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบหรือไม่ ค่ามากที่สุด ไม่เคยแจ้ง แต่เคยได้ยิน/ได้ฟังจากการบอกเล่าหรือจากสื่อต่างๆ จำนวน 929 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 95.18 รองลงมา เคยแจ้ง เพราะเกิดขึ้นกับคนใกล้ตัว เช่น ญาติ พี่น้อง คนในครอบครัว จำนวน 27 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 2.77 และค่าน้อยที่สุด เคยแจ้ง เพราะมีประสบการณ์ตรงเกิดขึ้นกับตนเอง จำนวน 6 รูป/คน คิดเป็น ร้อยละ 0.61

6) สาเหตุใดที่ทำให้ท่านเพิกเฉย ไม่แจ้งเบาะแสร้องเรียนไปยังศูนย์ดำรงธรรมของ หรือช่องทางอื่นๆ ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เช่น สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ปปช.) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตภาครัฐ (ปปท.) เป็นต้น ค่ามากที่สุด ไม่อยากเสียเวลา เพราะพฤติกรรมดังกล่าวไม่ส่งผลกระทบ หรือ

ส่งผลกระทบเพียงบางส่วนกับตัวท่านเอง หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง จำนวน 467 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 37.18 รองลงมา แจ้งเบาะแสหรือร้องเรียนไปไม่ได้รับการตรวจสอบปรับปรุงแก้ไขหรือเรื่องที่ร้องเรียนไม่ถึงหน่วยงานและไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง จำนวน 345 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 27.47 และค่าน้อยที่สุด เกรงกลัวผลกระทบต่อความไม่ปลอดภัย การถูกกลั่นแกล้งจากผู้มีอำนาจหรือผู้ที่มีผลประโยชน์ในทางทุจริต จำนวน 96 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 7.64

7) สิ่งใดที่ท่านต้องการให้ดำเนินการหรือปรับปรุงการดำเนินการเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริตฯ ค่ามากที่สุด การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร ความรู้เกี่ยวกับการคอร์รัปชัน เช่น ระเบียบกฎหมาย ขั้นตอนการปฏิบัติงาน มาตรการหรือบทลงโทษผู้กระทำความผิด รวมทั้งช่องทางในการร้องเรียน เป็นต้น จำนวน 842 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 47.36 รองลงมา โดยการตอบสนองต่อข้อร้องเรียน โดยตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง เร่งดำเนินการกับผู้กระทำความผิดอย่างจริงจัง และแจ้งผลให้ผู้ร้องทราบ โดยต้องเก็บข้อมูลผู้ร้องเรียนเป็นความลับ จำนวน 711 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 39.99 และค่าน้อยที่สุด เปิดโอกาสให้ประชาชนหรือผู้มีส่วนได้เสียเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ และตรวจสอบการทำงานในองค์กร หน่วยงาน หรือ โครงการอื่นใดได้ จำนวน 225 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 12.65

8) กิจกรรมใดที่ท่านอยากให้เกิดขึ้นในการต่อต้านการทุจริต ส่อไปในทางทุจริต การปฏิบัติ ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบหรือ การตรวจสอบและแก้ไขเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเยาวชน หน่วยงาน หรือองค์กรที่ท่านมีส่วนได้ส่วนเสีย ค่ามากที่สุด กิจกรรมประชาสัมพันธ์ทางสื่อต่างๆ จำนวน 815 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 41.48 รองลงมา กิจกรรมทางศาสนา จำนวน 437 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 22.28 และค่าน้อยที่สุด กิจกรรมสร้างจิตสำนึกให้ความรู้ ภายในองค์กรต่างๆ จำนวน 151 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 7.70

4.2 ผลการวิเคราะห์การสัมภาษณ์การทุจริตและประพฤติมิชอบต่อการศึกษาองค์ความรู้ ในการต่อต้านทุจริตโดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในจังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้ถูกสัมภาษณ์

1) สถานภาพ

บรรพชิต จำนวน 94 รูป คิดเป็นร้อยละ 33.10

คฤหัสถ์ชาย จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 41.90

คฤหัสถ์หญิง จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00

2) อายุ

ระหว่าง 15 – 20 ปี จำนวน 138 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 48.59

ระหว่าง 21 – 25 ปี จำนวน 108 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 38.03

ระหว่าง 26 – 30 ปี จำนวน 5 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 1.76

ระหว่าง 31 – 35 ปี จำนวน 5 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 1.76

ระหว่าง 36 – 40 ปี จำนวน 8 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 2.82

ระหว่าง 41 – 45 ปี จำนวน 14 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 4.93

ระหว่าง 46 – 50 ปี จำนวน 3 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 1.06

อายุ 50 ปีขึ้นไป จำนวน 3 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 1.06

3) การศึกษา

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	จำนวน 81 รูป/คน	คิดเป็นร้อยละ 28.52
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	จำนวน 20 รูป/คน	คิดเป็นร้อยละ 7.04
ระดับปริญญาตรี	จำนวน 139 รูป/คน	คิดเป็นร้อยละ 48.94
ระดับปริญญาโท	จำนวน 37 รูป/คน	คิดเป็นร้อยละ 13.03
ระดับปริญญาเอก	จำนวน 7 รูป/คน	คิดเป็นร้อยละ 2.46

4) อาชีพ

นักเรียน	จำนวน 101 รูป/คน	คิดเป็นร้อยละ 35.56
นักศึกษา	จำนวน 134 รูป/คน	คิดเป็นร้อยละ 47.18
เจ้าหน้าที่	จำนวน 14 รูป/คน	คิดเป็นร้อยละ 4.93
นักวิชาการด้านศาสนา	จำนวน 5 รูป/คน	คิดเป็นร้อยละ 1.76
ครู	จำนวน 9 รูป/คน	คิดเป็นร้อยละ 3.17
อาจารย์	จำนวน 13 รูป/คน	คิดเป็นร้อยละ 4.58
และผู้บริหาร	จำนวน 8 รูป/คน	คิดเป็นร้อยละ 2.82

ตอนที่ 2 ส่วนคำถาม

1) ท่านคิดว่าสาเหตุหรือหรือปัจจัยใดที่สร้างช่องว่างทำให้เกิดการทุจริตประพตมิชอบในสังคม

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกในข้อที่ 1 สรุปได้ว่า สาเหตุหรือปัจจัยใดที่สร้างช่องว่างในการทุจริตนั้นอาจเกิดขึ้นได้จากสถานการณ์ที่เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจมีสิทธิขาดในการใช้ดุลยพินิจ ซึ่งให้อิสระในการเลือกปฏิบัติ เลือกใช้อำนาจมากกว่าความจำเป็นหรือการใช้กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือข้อกำหนดจำนวนมากที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางธุรกิจ ซึ่งจะเป็นโอกาสที่จะทำให้เกิดผลต่าง (ผลประโยชน์นอกเหนือที่ได้รับจากเงินเดือน) หรือมูลค่าเพิ่มกับละเว้น หรือกำไรส่วนเกินทางเศรษฐกิจ ซึ่งตัวอย่างของบทสัมภาษณ์ชี้ให้เห็นว่า “สาเหตุที่ทำให้เกิดการทุจริตประพตมิชอบในสังคมมีอยู่จำกัดอยู่ในวงแคบๆ กระจายไปสู่ทุกกลุ่มในสังคม โดยมีแบบอย่างให้เห็นว่า เมื่อผู้ใหญ่ระดับสูงทุจริต ข้าราชการระดับรองลงมาก็ทุจริต เมื่อข้าราชการทุจริต พ่อค้าก็ทำได้ พระสงฆ์ก็ทำได้ นักการเมืองท้องถิ่นก็ทำได้ ชาวบ้านเมื่อมีโอกาสจึงโกง เพื่อผลประโยชน์ของตัวเองจึงไม่ใช่เรื่องแปลกใจที่ทุกวันนี้เราจะเห็นคนในทุกอาชีพเกี่ยวพันกับการทุจริต”

ซึ่งมาตรการหรือข้อกำหนดดังกล่าวมีความซับซ้อน คลุมเครือ เลือกปฏิบัติเป็นความลับหรือไม่โปร่งใส ไม่มีกลไกที่มีประสิทธิภาพหรือองค์กรที่มีหน้าที่ควบคุมดูแลและจัดการต่อการกระทำใดๆ ของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจ และความไม่มีเสถียรภาพทางการเมือง การเมืองที่ไม่เข้มแข็ง จะนำไปสู่การทุจริตไม่ว่าจะเป็นทุจริตระดับบนหรือระดับล่างก็ตาม ซึ่งผลที่ตามมาอย่างเห็นได้ชัดเจนนี้อาศัยหลายประการ โดยการทุจริตทำให้ภาพลักษณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม ภาพของความโปร่งใสที่เกิดขึ้นในปัจจุบันยิ่งเลวร้ายมากขึ้น

โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับประชาชนที่ขาดความรู้ด้านกฎหมายทำให้การทุจริตมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นหรือในบางลักษณะประชกรนั้นแตกต่างจากภูมิภาคอื่นที่พัฒนาแล้ว หากแต่เป็นเพราะกลุ่มประเทศที่กำลังพัฒนานั้น มีปัจจัยภายในต่างๆ ที่เอื้อหรือสนับสนุนต่อการเกิดการทุจริต เช่น แรงขับเคลื่อนที่อยากมีรายได้เป็นจำนวนมากอันเป็นผลเนื่องมาจากความจน ค่าแรงในอัตราที่ต่ำ หรือมีสถานะความเสี่ยงสูงในด้านต่างๆ เช่น ความเจ็บป่วย อุบัติเหตุ หรือการว่างงาน มีสถานการณ์หรือโอกาสที่อาจก่อให้เกิดการทุจริตได้เป็นจำนวนมาก และมีกฎระเบียบต่างๆ ที่อาจนำไปสู่การทุจริต การออกกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมที่ไม่เข้มแข็ง กฎหมายและประมวลจริยธรรมไม่ได้รับการพัฒนาให้ทันสมัย นอกจากนี้การทุจริตยังทำให้การสร้างและปรับปรุงสาธารณูปโภคต่างๆ ของประเทศนั้นลดลงทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ รวมทั้งยังอาจนำพาประเทศไปสู่วิกฤติทางการเงินที่ร้ายแรงและวิกฤติทางสังคมที่กำลังก่อตัวขึ้นในปัจจุบันหากจะสรุปให้เห็นชัดเป็นด้านดังต่อไปนี้

ด้านข้อกฎหมาย/กฎระเบียบ/ข้อบังคับ

ระบบราชการที่เป็นจุดตั้งต้นการทุจริตไม่เคยมีการปฏิรูปกันมานาน ขาดความโปร่งใสทำอะไรก็ตรวจสอบไม่ค่อยได้ และกฎหมายจำนวนมากเปิดโอกาสให้ข้าราชการใช้ดุลพินิจและเป็นช่องทางการทุจริตที่จะเกิดในส่วนของภาคองค์กรต่างๆ ขาดกลไกปกป้องคุ้มครองประชาชนที่พยายามต่อสู้ที่จะไม่จ่ายสินบนหรือเปิดโปงการทุจริต การเอาผิดคนโกงทำได้ยาก เนื่องจากหลักฐานไม่เพียงพอหรือมีการช่วยเหลือกัน “จากช่องว่างของระเบียบและกฎหมายซึ่งเกิดจากช่องว่างกฎหมายระเบียบข้อบังคับต่างๆ ที่ยังไม่มี ความชัดเจนและมีความรัดกุมเพียงพอ อีกทั้งโครงสร้างของการบริหารงานในส่วนของภาครัฐโดยไม่กำหนดวาระ (สมัย) การดำรงตำแหน่ง รวมทั้งกรณีที่มาชิกสภาท้องถิ่นในส่วนต่างๆ เป็นทีมเดียวกับผู้บริหารทั้งหมดก็จะเป็นช่องทางให้ทุจริตได้ เพราะขาดระบบถ่วงดุลที่มีประสิทธิภาพ”

ด้านพฤติกรรมของผู้กระทำ

พฤติกรรมของผู้กระทำในลักษณะ จูงใจ เรียกร้อง ช่มชู้ หน่วงเหนี่ยวหรือกลั่นแกล้งเพื่อหาประโยชน์ใส่ตนหรือพวกพ้อง เช่น เมื่อมีประชาชนมาติดต่อราชการที่ต้องเขียนคำร้อง เจ้าหน้าที่รับเขียนให้โดยเรียกเก็บเงินเป็นค่าอากรแสตมป์ ค่าบริการอื่นๆ อันเกินอัตราจริง รวมทั้งการยกยอก เบียดบังซึ่งทรัพย์สินของทางราชการ ปลอมแปลงหรือการกระทำใดๆ อันเป็นเท็จ การสมยอมเสนอราคาหรือการฮั้วเพื่อกำหนดราคาอันเป็นการเอาเปรียบรัฐ เพื่อหลีกเลี่ยงการแข่งขัน การใช้ระบบเครือข่าย พวกพ้องหรือระบบอุปถัมภ์ ซึ่งทำให้รัฐเสียประโยชน์

ด้านพฤติกรรมของผู้ถูกระทำ

พฤติกรรมของผู้ถูกระทำ จงใจฝ่าฝืนหลีกเลี่ยงหรือบิดเบือน ระเบียบแบบแผนหรือกฎข้อบังคับ การแสดงราคาในบัญชีสินค้าเป็นเท็จ เพื่อประเมินอากรให้ต่ำกว่าอัตราที่เป็นจริง การสมยอมรู้เห็นเป็นใจ เพิกเฉย หรือละเว้นการกระทำในการที่ต้องปฏิบัติหรือรับผิดชอบ การมีผลประโยชน์ร่วมในกิจการบางประเภทที่สามารถใช้อำนาจหน้าที่ของตนบันดลประโยชน์ได้ เช่น การรับเงินค่านายหน้าเมื่อมีการจัดซื้อของใช้ในราชการ โดยมีเงื่อนไขเพียงขอให้ชื่อของที่ร้านนั้นๆ ซึ่งปัจจัยที่ทำให้การทุจริตมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ทำให้ภาพรวมของประเทศ มีความน่าเชื่อถือที่ลดลง ปัญหาทุจริตนั้นไม่ได้เกิดเฉพาะในระดับประเทศ ในระดับการปกครอง ส่วนท้องถิ่นก็มีปัญหาทุจริตซึ่งปัจจัยสำคัญส่วนใหญ่ที่ทำให้เกิดปัญหานี้ คือ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและ

ประโยชน์สาธารณะ ที่เราเรียกกันว่าผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of interest) ที่สะท้อนให้เห็นในลักษณะของระบบเครือญาติ พวกพ้องหรือระบบอุปถัมภ์ เกิดการทุจริตในรูปแบบต่างๆ ขึ้นมากมาย

2) หากท่านพบเห็นพฤติกรรมการทุจริตหรือประพฤติมิชอบท่าจะมีวิธีการอย่างไร จากการสัมภาษณ์เชิงลึกในข้อที่ 2 สรุปได้ว่า “ประพฤติมิชอบ” เป็นพฤติกรรมที่เกิดมาตัวบุคคลในการใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่อันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง ที่มีจุดมุ่งหมาย ในการควบคุมดูแล การรับ การเก็บรักษาหรือการใช้เงินหรือทรัพย์สินจากเงินภาษี และมีพฤติกรรมที่ไม่โปร่งใสใช้อำนาจที่ได้รับการไว้วางใจในทางที่ผิด โดยแทนที่จะใช้อำนาจนี้เพื่อประโยชน์ส่วนรวม กลับเอาอำนาจดังกล่าวมาใช้ในการแสวงหาประโยชน์ส่วนบุคคลซึ่งพฤติกรรมการทุจริตหรือประพฤติมิชอบ

พฤติกรรมการทุจริตหรือประพฤติมิชอบเชิงการปฏิบัติ พฤติกรรมความโลภ เป็นสาเหตุมาจากพฤติกรรมส่วนบุคคล ที่มาจากความโลภ ความไม่พอเพียง โดยเป็นพฤติกรรมส่วนบุคคลที่ขาดหลักยึดด้านคุณธรรม จนกลายเป็นคนที่เห็นแก่ได้ มีความอยากและความไม่รู้จักพอ โดยมีพฤติกรรม “การเรียกเก็บภาษีคอร์รัปชัน การเรียกสินบน ส่วย สินน้ำใจ ค่าน้ำร้อน น้ำชา หรือ เงินใต้โต๊ะ” พฤติกรรมเหล่านี้ เพื่อตอบแทน การคุ้มครองธุรกิจผิดกฎหมาย การกระทำผิดกฎหมาย ผิดระเบียบ หรือ ผิดกฎเกณฑ์ที่ทางการกำหนดไว้ ซึ่งรวมทั้งการรับสินบนในกระบวนการ หลีกเลียงภาษี หรือโกงภาษี หากการให้เงินหรือของตอบแทนเกิดขึ้น โดยข้าราชการหรือนักการเมืองไม่ได้ร้องขอ เพราะได้กลายเป็นหลักปฏิบัติไปแล้ว บางทีเรียกว่า “กินตามน้ำ” หรือทุกปีจะได้รับเชิญให้ไปดูงานพร้อมบริการเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจในต่างประเทศ โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งสิ้น การจ่ายสินบนเพื่อให้ได้มาซึ่งการผูกขาดธุรกิจ หรือผูกขาดการประมูลโครงการ การยกยอกหรือการนำเอาทรัพย์สินหรือสิ่งของที่เป็นทางราชการหรือหน่วยงานมาใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตัวโดยไม่ได้เกี่ยวข้องกับงานและพฤติกรรม “การอุปถัมภ์” เป็นการใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวหรือการเล่นพรรคเล่นพวก เพื่อเอื้อประโยชน์ให้พวกพ้องได้เข้ามามีอำนาจหรือเข้ามาทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนตัวโดยไม่ได้คำนึงถึงความเหมาะสม รวมทั้งการเลือกที่รักมักที่ชังที่เป็นการเอื้อประโยชน์หรืออำนาจหน้าที่แก่พวกพ้องคนใกล้ชิดหรือมีผลประโยชน์ทับซ้อนเป็นการขัดกันของผลประโยชน์ส่วนตัวกับส่วนรวม ซึ่งเป็นการกระทำโดยใช้อำนาจที่ได้รับมอบหมายให้เกิดประโยชน์ที่เชื่อได้ว่าเป็นส่วนรวมแต่ตนเองหรือพวกพ้อง ก็ได้รับประโยชน์ทั้งทางตรงหรือทางอ้อมต่อการกระทำนั้นด้วย เห็นได้ว่า การให้ความหมายของพฤติกรรมการทุจริตนั้นมีความหมายที่หลากหลาย ทั้งในแนวกว้างและแนวแคบ ครอบคลุมพฤติกรรมต่างๆ ที่หลากหลาย โดยภาพรวมของการทุจริต เป็นการใช้อำนาจที่ได้รับมอบหมาย มากระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดที่เอื้อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองหรือพวกพ้องให้ได้รับการตอบแทนทั้งที่เป็นทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด การกระทำอาจขัดต่อกฎหมาย ระเบียบ กฎเกณฑ์ หรือศีลธรรม เพื่อประโยชน์ อย่างใดอย่างหนึ่งแก่ตนเองหรือพวกพ้องรวมทั้งการละเว้น ไม่กระทำการเพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับตนเองหรือบุคคลอื่น ทั้งนี้การเล่นพรรคเล่นพวก การดำรงตำแหน่งหลายหน่วยงาน จนเกิด ลักษณะที่เรียกว่าการทับซ้อนของผลประโยชน์หรือ “ผลประโยชน์ทับซ้อน” หรือการใช้อำนาจทางการเมือง จากการดำรงตำแหน่งต่างๆ ดำเนินนโยบายที่เอื้อประโยชน์ ให้กับบริษัทธุรกิจที่ตนเองครอบครองหรือพรรคพวกมีผลประโยชน์

พฤติกรรมการทุจริตหรือประพฤติมิชอบเชิงหลักการ โดยการดึงเงินงบประมาณแผ่นดินจากค่าคอมมิชชั่นโครงการมาเป็นของตน การรับสินบน การจัดซื้อจัดจ้าง รวมทั้งการเสนอโครงการเพื่อให้ได้เงินคอร์รัปชัน ทั้งๆ ที่โครงการดังกล่าวอาจไม่มีประโยชน์อย่างแท้จริง ซึ่งการทุจริตเชิงนโยบาย เป็น

รูปแบบใหม่ของการทุจริตที่แยบยล โดยอาศัยรูปแบบของกฎหมายหรือมติคณะรัฐมนตรี หรือมติของคณะกรรมการเป็นเครื่องมือในการแสวงหาผลประโยชน์ ทำให้ประชาชน ส่วนใหญ่เข้าใจผิดว่าเป็นการกระทำที่ถูกต้องชอบธรรม ทั้งนี้การทุจริตในการบริหารราชการแผ่นดินซึ่งมีลักษณะการใช้อำนาจและหน้าที่ในความรับผิดชอบของตนในฐานะของเจ้าหน้าที่ของรัฐเอื้อประโยชน์ ให้แก่ตน หรือบุคคลใด บุคคลหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งผ่านระบบการจัดซื้อจัดจ้าง จะพบได้ทั้งในรูปแบบของการฮั้ว ตั้งแต่ขั้นตอนการออกแบบกำหนดรายละเอียด กำหนดการ เงื่อนไข คำนวนราคาากลาง ออกประกาศประกวดราคา การรับและเปิดซอง การประกาศผล การอนุมัติการทำสัญญา ทุกขั้นตอนของกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างล้วนมีช่องโหว่ ให้มีการทุจริตกันได้อย่างง่ายดาย “การทุจริตในการให้สัมปทาน มีลักษณะการแสวงหาหรือเอื้อประโยชน์โดยมิชอบจากโครงการหรือกิจการของรัฐ” ซึ่งรัฐได้อนุญาตหรือมอบให้เอกชนดำเนินการแทนให้ในลักษณะสัมปทานผูกขาดในกิจการใดกิจการหนึ่ง ซึ่งจากการขาดประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ระบบการควบคุมที่ไม่มีประสิทธิภาพหรือมีระบบการควบคุมที่ไม่เพียงพอ รวมถึงไม่มีการกำกับดูแลอย่างใกล้ชิดจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง อีกทั้งองค์กรมีการกระจายการปฏิบัติงานไปตามพื้นที่ต่างๆ อย่างกว้างขวาง ทำให้การกำกับดูแลควบคุมการปฏิบัติงานไม่ทั่วถึง ทำให้เปิดโอกาสในการกระทำผิดได้อย่างง่าย “การทุจริตโครงการขนาดใหญ่” เป็นการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐ ระดับสูงในการบิดเบือนนโยบายหรือใช้อำนาจในทางที่ไม่สมควร เพื่อแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรของ “การทุจริตโครงการขนาดเล็ก” เป็นการกระทำของเจ้าหน้าที่ ระดับกลางและล่างต่อประชาชนทั่วไปโดยเป็นการใช้อำนาจโดยมิชอบ เพื่อแสวงหาประโยชน์ส่วนตนหรือพวกพ้อง การติดสินบน เป็นการเสนอให้หรือสัญญาว่าจะให้ผลประโยชน์ต่างๆ ทั้งในรูปแบบของทรัพย์สิน สิ่งของหรือสิ่งตอบแทน เพื่อเป็นแรงจูงใจ ให้เกิดการกระทำที่ผิดกฎหมายหรือศีลธรรม ส่วนการทุจริตโดยการทำลาย ระบบตรวจสอบอำนาจรัฐ มีลักษณะเป็นการพยายามดำเนินการให้ได้บุคคลซึ่งมีสายสัมพันธ์กับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ซึ่งมีผลประโยชน์ทับซ้อน เป็นการทุจริตที่บุคคลในฐานะข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ใช้ตำแหน่งหรืออำนาจหน้าที่ในการแสวงหาประโยชน์ ให้กับตนเองหรือพวกพ้องที่ส่งผลกระทบต่อประโยชน์สาธารณะ การทุจริตโดยการปกปิดการบริหารงานที่ไม่ถูกต้อง การปิดบัง ข้อมูลและให้การเท็จ การทุจริตโดยการใช้นโยบาย กฎหมาย กฎเกณฑ์ และข้อบังคับต่างๆ โดยอาศัยการใช้ดุลยพินิจ ตีความอย่างมือคดและลำเอียง เพื่อประโยชน์ หรือโทษแก่ผู้อื่น การทุจริตโดยการใช้ทรัพยากรของรัฐไปในทางมิชอบ การปลอมแปลงเอกสารและการฉ้อฉล การทุจริตโดยไม่กระทำการตามหน้าที่ แต่ใช้ระบบพรรคพวกแทน เช่น การจัดฮั้วประมูล การรับสินบน การขู่เชิญบังคับ และ การให้สิ่งล่อใจ การทุจริตโดยการยอมรับของขวัญ ที่ไม่ถูกต้อง เช่น เชื้อของของขวัญ มูลค่าสูงกว่าที่กฎหมายหรือระเบียบกำหนด

การทุจริตในภาคราชการปัจจัยสำคัญส่วนหนึ่งอาจเป็นเรื่องของพฤติกรรมมนุษย์ อาจเกิดจากความเคยชินที่พบเห็นการกระทำนั้น ที่เป็นตัวอย่างที่ไม่ดีหรืออาจเกิดจากการมีทัศนคติค่านิยม ที่เน้นวัตถุมากกว่าการมีจริยธรรม ดังนั้นทางแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับทัศนคติและค่านิยมในความซื่อสัตย์สุจริตต่อการปฏิบัติงานภาคราชการ ควรเสริมสร้างทัศนคติและค่านิยมในความซื่อสัตย์ สุจริตต่อการปฏิบัติราชการ โดยคำนึงถึงว่าทัศนคติและค่านิยมของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีอายุต่างกันเพศต่างกัน ระดับการศึกษาต่างกัน ลักษณะงานที่ปฏิบัติที่ต่างกันและอายุราชการที่ต่างกันนั้น ย่อมมีทัศนคติและค่านิยมในความซื่อสัตย์สุจริตต่อการปฏิบัติราชการที่แตกต่างกันต้องติดอาวุธทางปัญญาให้กับตัวเองตลอดเวลา นั่นคือต้องมีความรู้ที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ของภาครัฐและภาคประชาชน และต้องแสวงหาความรู้ให้

เท่าทันเทคนิคกลโกง การทุจริตคอร์รัปชันด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อเป็นหลักในการทำงานให้ถูกต้องและเป็นที่น่าเชื่อถือของสังคม

3) ท่านคิดว่าสิ่งใดจะช่วยลดสถานการณ์ ปัญหาการทุจริตหรือพฤติกรรม ทำให้เกิดการทุจริต ประพฤติมิชอบได้อย่างไร จากการสัมภาษณ์เชิงลึกในข้อที่ 3 สรุปได้ว่า “ปัญหาการทุจริตหรือพฤติกรรมประพฤติมิชอบ เป็นสิ่งที่มีมานานและทุกวันนี้เป็นปัญหาที่ใหญ่ มากเกินกว่าองค์กรใด องค์กรหนึ่งหรือกลุ่มคนจำนวนหนึ่งจะแก้ไขปัญหาคือ จึงพยายามชักชวนและสร้างให้มีเครือข่าย ที่มองเห็นปัญหานี้ และร่วมลงมือกันแก้ไขปัญหาการทุจริตหรือพฤติกรรมประพฤติมิชอบ ที่เพิ่มมากขึ้น ด้วยการปลูกฝังค่านิยมที่ดี เปิดโปงการทุจริตหรือพฤติกรรมประพฤติมิชอบ สร้างการป้องกันในเรื่อง การปลูกฝังค่านิยมที่ดี ผ่านการรณรงค์สร้างความรู้กับสังคมและการเปิดโปงการทุจริตหรือพฤติกรรม ประพฤติมิชอบ เพื่อกระตุ้นให้มีการปราบปรามอย่างจริงจังเป็นสิ่งที่ต้องทำ สำหรับสร้างการป้องกัน “คนในสังคมต้องพยายามทำงานร่วมกับภาครัฐ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างเชิงนโยบาย เช่น มีกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ ที่จะลดปัจจัยในการทุจริต หรือกฎหมายที่จะทำให้เกิดการเปิดเผยข้อมูลของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เก็บภาษีจากประชาชน สุสาธารณะให้มากขึ้น” รวมถึงกฎหมาย หรือนโยบายของรัฐที่จะทำให้ประชาชนมีสิทธิและมีบทบาทเข้าไปตรวจสอบการใช้อำนาจ การใช้จ่ายเงิน ภาษี โดยการกำหนดนโยบายสาธารณะให้มากยิ่งขึ้น ซึ่ง “ตรงนี้มีมีความสำคัญมากกว่ากฎหมายที่คอย เอาผิดลงโทษเกี่ยวกับปัญหาการทุจริตหรือพฤติกรรมประพฤติมิชอบ” เพราะถ้าการใช้อำนาจของรัฐ ในการใช้งบประมาณ โปร่งใส ได้รับการเปิดเผย โอกาสการทุจริตหรือพฤติกรรมประพฤติมิชอบย่อม ยากที่จะเกิดขึ้นและ “เมื่อทุจริตหรือมีพฤติกรรมประพฤติมิชอบแล้ว โอกาสรอดก็จะยากขึ้น เพราะใน สังคมที่คนมีสิทธิมีเสียง เกิดการเรียกร้องซึ่ง “การเรียกร้องในสังคมได้มีส่วนร่วมในการเปิดพฤติกรรม ประพฤติมิชอบ” จะเป็นแรงกดดัน ไปถึงระดับนักการเมืองว่า การที่พวกเขาเข้ามาสู่อำนาจ เขาได้ทำ อะไรบ้างเพื่อแก้ไขปัญหาการทุจริต หรือพฤติกรรมประพฤติมิชอบ เพราะที่ผ่านมา ปัญหาหลายอย่าง ของของหลายองค์ไม่สามารถแก้ไขได้และวิกฤตลง เพราะถูกบ่อนทำลายด้วยการทุจริต ประพฤติ มิชอบ หรือผลประโยชน์ของพวกเขาพุ่งเข้ามาเกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อม

4) ท่านคิดว่าองค์กรในสังคมควรมีจุดยืนอย่างไรในการต่อต้านการทุจริตประพฤติมิชอบ ที่เกิดขึ้นในสังคม จากการสัมภาษณ์เชิงลึกในข้อที่ 4 สรุปได้ว่าการป้องกันการทุจริตของรัฐบาลต้องการ กำหนดให้เป็นนโยบายโดยการจัดตั้งศูนย์ตรวจสอบจากหน่วยงานภายนอกในแต่ละส่วนงาน เพื่อทำ หน้าที่ในการตรวจสอบเรื่องร้อง แก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนทุกเรื่อง ในทุกพื้นที่ รวมถึง ให้บริการข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนซึ่ง “การเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือคนในสังคมได้ตื่นตัวและมีส่วน ร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต” รวมถึงการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐในทางมิชอบเพิ่ม มากขึ้นและสร้างความเท่าเทียมเสรีภาพในด้านข้อมูลข่าวสารอันเป็นกลไกในการสร้างความโปร่งใสของ ภาครัฐ จากภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทุจริตประพฤติมิชอบ ซึ่งสามารถเป็น แนวทางในการป้องกันและแก้ปัญหา เกี่ยวกับการทุจริตประพฤติมิชอบที่เกิดขึ้นในสังคมไทยได้อีก รูปแบบหนึ่ง คือ “การแก้ปัญหาประพฤติมิชอบต้องคำนึงถึงโครงสร้าง ระบบ และตัวบุคคลที่เกี่ยวข้อง ในทุกฝ่าย เริ่มตั้งแต่เจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติงานให้บริการโดยตรงต่อประชาชนขึ้นไปถึงผู้บริหาร ระดับกลางและระดับสูง ซึ่งเป็นผู้มีบทบาทในการควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่ใกล้ชิดกับ ประชาชน นักการเมืองที่เข้ามามีบทบาทและมีส่วนในการกำหนดนโยบาย กำกับดูแลและตรวจสอบการ

บริหารงานทั้งระดับท้องถิ่นไปถึงระดับประเทศและท้ายที่สุดคือประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากการพฤติกรรมประพฤตินิยมชอบโดยมีบท “กำหนดโทษให้หนักระหว่างผู้ให้และผู้รับ ทั้งนี้ควรมีการกำหนดบทลงโทษหรือการเพิ่มโทษให้หนักขึ้นทั้งสองฝ่าย” ในส่วนของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่พฤติกรรมประพฤตินิยมชอบต้องรับโทษเพิ่มขึ้นให้มากกว่าปกติจากความผิดทั่วไป ในขณะที่บริษัทภาคเอกชนจะมีการถูกปรับและมีโทษทางอาญา ควรมีการจัดทำเป็นบัญชีดำที่ไม่สามารถรับการจัดสรรผลประโยชน์จากภาครัฐอีกได้ต่อไปซึ่ง “การสร้างเครือข่ายในการต่อต้านการพฤติกรรมประพฤตินิยมชอบ” ซึ่งในการแก้ปัญหาเรื่องนี้ นั้น ควรเป็นหน้าที่ของคนในสังคมทุกคน โดยเปิดโอกาสในการสร้างกลุ่มเคลื่อนไหว เพื่อขจัดปัญหาพฤติกรรมประพฤตินิยมชอบแห่งชาติขึ้น เช่น มีการทำงานประสานความร่วมมือกันในการเฝ้าตรวจสอบการทำงานของหน่วยราชการต่างๆ อยู่ตลอดเวลาและอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ระดับท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ท้องถิ่น องค์กร “เปิดเผยข้อมูลอย่างตรงไปตรงมา เนื่องจากการบริหารที่เกี่ยวข้องกับองค์กรของรัฐ” จะต้องมีความโปร่งใส ในการทำงานในเรื่องของการเปิดเผยข้อมูล หน่วยงานราชการต้องเปลี่ยนแนวคิดเกี่ยวกับการปกปิด ข้อมูลจากเดิมที่เคยผิดทุกเรื่อง ยกเว้นเรื่องที่มีเหตุผลเพียงพอในการเปิดเผย โดยหันมาใช้หลักที่ว่าข้อมูลทุกอย่างเปิดเผยได้หมดและหากมีข้อมูลใดที่ไม่เปิดเผยจะต้องมีเหตุผลสนับสนุนการปกปิดที่เพียงพอ “การสร้างค่านิยมที่ถูกต้องจะเห็นว่าปัญหาพฤติกรรมประพฤตินิยมชอบเป็นปัญหาระดับค่านิยมที่เกิดขึ้นในทุกสังคม ดังนั้นจะต้องจัดการแก้ไขในระดับค่านิยมโดยการสร้างค่านิยมของคนในสังคมในเรื่องของการเห็นผลประโยชน์ต่อส่วนรวมมากกว่าการช่วยเหลือพวกพ้องในการทำผิดกฎหมายหรือการสร้างความสำเร็จในชีวิตด้วยความซื่อสัตย์และความเพียรมากกว่า ในการได้ทรัพย์สินมาจากการมีพฤติกรรมประพฤตินิยมชอบหรือคดโกง หากหน่วยงานหรือบุคคลใด ที่มีพฤติกรรมที่ดีควรเชิดชูบุคคลต้นแบบที่มีความซื่อสัตย์ การทำความดี ทั้งนี้แบบอย่างการกระทำนั้นเป็นสิ่งสำคัญและย่อมมีความหมายมากกว่าคำพูด ดังนั้น คนในสังคมจะต้องร่วมกันเชิดชูบุคคลต้นแบบซึ่งไม่เพียงเชิดชูรูปแบบหรือตามพิธีการเท่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลต้นแบบในเรื่องของความซื่อสัตย์และความดีงาม เช่น โดยเริ่มจากที่โรงเรียน สถาบันการทำงานรวมถึงหน่วยงานของรัฐและเอกชน คนในสังคมก็จะเต็มไปด้วยคนต้นแบบแห่งความซื่อสัตย์ และมีการสนับสนุนยกย่อง แล้วสังคมนั้นจะเต็มไปด้วยคนที่ทำความดีเพื่อส่วนรวมต่อไป ซึ่งการที่จะไปถึงจุดนั้นคนในสังคมต้องมีการการจัดตั้งหน่วยข่าวที่รับแจ้งเบาะแส โดยเฉพาะภาคประชาชนควรร่วมกันจัดตั้งระบบแจ้งงาน ข่าวที่เกี่ยวกับระบบราชการ ให้เป็นศูนย์กลางของงานข่าวที่มีข้อมูลแม่นยำและเชื่อถือได้ “มีการประสานกับเครือข่ายต่างๆ ในการรับแจ้งเบาะแสเกี่ยวกับการกระทำผิดของหน่วยงานราชการและภาคเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกันและเปิดเป็นสายตรง เพื่อให้ประชาชนสามารถแจ้งเบาะแสเกี่ยวกับพฤติกรรมประพฤตินิยมชอบหรือส่งข้อมูลผ่านอินเทอร์เน็ตซึ่งจะทำให้ หน่วยงานของรัฐที่ถูกพาดพิงต้องระมัดระวังในการใช้อำนาจหน้าที่

5) หากท่านสามารถมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมที่ลดหรือพัฒนาพฤติกรรมการทุจริตประพฤตินิยมชอบที่เกิดขึ้นในสังคมท่านจะจัดกิจกรรมอะไรเพราะเหตุใด จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ในข้อที่ 5 สรุปได้ว่า การบริหารกิจการบ้านเมืองเกี่ยวข้องกับการจัดการโครงสร้างและความสัมพันธ์ของสถาบันทางการเมือง การตัดสินใจจัดสรรทรัพยากรเพื่อบริหารกิจการของบ้านเมือง และแก้ไขปัญหาของสังคม ตลอดจนจนกระบวนการเข้ามามีส่วนร่วมของภาคส่วนหรือฝ่ายต่างๆ ในการกำหนดนโยบายสาธารณะและการนำนโยบายสาธารณะไปสู่การปฏิบัติ ภายใต้กรอบ และกระบวนการทางกฎหมายอันชอบธรรมหรือกล่าวอย่างง่าย คือ เป็นหลักการในการดำเนินงานของภาครัฐที่โปร่งใส สามารถตรวจสอบ

ได้โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่างๆ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อทำให้มั่นใจได้ว่า ข้อเรียกร้องหรือความต้องการของทุกฝ่ายในสังคมจะได้รับการรับฟังและเพื่อให้ปัญหาทุจริตหรือประพฤตินิชอบลดลงและหมดไปในสำหรับองค์ประกอบของธรรมาภิบาล ซึ่งองค์การภาครัฐ และเอกชนต้องนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ในระบบการบริหารงาน “หลักธรรมาภิบาล” จะนำสู่การแก้ไขปัญหาการทุจริตอย่างยั่งยืน ทั้งนี้หลักการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ ที่เป็นการแนวคิดที่ได้จากการสรุปจากผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย “หลักประสิทธิภาพ” การใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด เกิดผลิตภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวมและ “หลักประสิทธิผล” ให้บริการ ได้อย่างมีคุณภาพ เสร็จภายในเวลาที่กำหนดและ “หลักการตอบสนอง” คือ ต้องตอบสนอง ความต้องการของประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายรวมทั้งการสร้าง “ค่านิยมประชาธิปไตย” ประกอบด้วยหลักการรับผิดชอบ ต้องสามารถตรวจสอบได้ สามารถตอบคำถามและชี้แจงได้ เมื่อมีข้อสงสัย “หลักความเปิดเผยหรือโปร่งใส” ต้องปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์ ตรงไปตรงมาเปิดเผยข้อมูลที่เป็นให้ประชาชนรับทราบ “หลักนิติธรรม” เป็นการใช้อำนาจของกฎหมาย ข้อบังคับในการปฏิบัติงานอย่างเคร่งครัด ไม่เลือกปฏิบัติ และสุดท้าย “หลักความเสมอภาค” การให้บริการอย่างเท่าเทียม ไม่แบ่งแยก เพราะผู้รับบริการคือประชาชนและหลักที่ต้องนำมา เป็น “หลักประชาธิปไตย” หลักการกระจายอำนาจเป็นอำนาจกระจายการตัดสินใจให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน ในระดับต่างๆ อย่างเหมาะสม กิจกรรมการมีส่วนร่วมหรือการมุ่งเน้นฉันทามติ รับฟังความคิดเห็น รวมทั้งเปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับรู้ แสดงทัศนคติเสนอปัญหา และ “ความรับผิดชอบ” ทางการบริหารและหลักคุณธรรมหรือจริยธรรม มีจิตสำนึกความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน สำหรับในประเทศไทย “หลักธรรมาภิบาล” เข้ามามีบทบาทอย่างมากทำให้ทุกฝ่ายในสังคมหันมาให้ความสนใจในเรื่องธรรมาภิบาลมากขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาข้อบกพร่องอันเกิดจากการขาดระบบบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ ไม่มีการควบคุมและตรวจสอบถ่วงดุลอย่างเป็นระบบ ขาดการปลูกฝังจิตสำนึกจริยธรรม ทำให้เกิดรอยรั่วไหล การกระทำผิด ฉ้อฉล และทุจริตในการปฏิบัติหน้าที่ โดยเฉพาะในส่วนของภาครัฐ แต่อย่างไรก็ตามปัญหาเหล่านี้ก็ยังไม่หมดไปและยังคงขยายขอบเขตมากขึ้นในสังคม “เราทุกคนควรตระหนักและเร่งปลูกฝังผลักดันให้หลักการนี้เกิดขึ้นและมีผลได้จริง” ซึ่งในขั้นตอนการดำเนินงานของหน่วยงานย่อมทำให้เกิดประโยชน์กับประเทศชาติและสังคมโดยรวม ไม่ว่าจะเป็นการทำให้ระบบบริหารงานมีความโปร่งใส ยุติธรรม ทำให้ระบบการตัดสินใจ และการบริหารจัดการโดยรวมของหน่วยงานภาครัฐสามารถตรวจสอบได้เสมอภาค และ “มีความยุติธรรมอย่างแท้จริง อันจะนำมาซึ่งความเชื่อมั่นแก่ประชาชนและผู้มารับบริการ” ทำให้เกิดภาพลักษณ์ของหน่วยงานเป็นที่ศรัทธา เชื่อมั่นและได้รับความไว้วางใจจากประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมทั้งเป็นที่ยอมรับในระดับสากล อันจะส่งผลทำให้การพัฒนาของประเทศเป็นไป อย่างยั่งยืน

พัฒนาเสริมสร้างธรรมาภิบาลและการป้องกันการทุจริตที่จะเป็นประโยชน์แก่หน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงโดยการพัฒนาการป้องกันและปราบปราม เพื่อไม่ให้ระบบอุปถัมภ์ ระบบพวกพ้อง ระบบอำนาจที่ฉ้อฉล เหล่านี้สามารถทำงานได้ ควรมีการดำเนินการพัฒนาระบบการให้ข้อมูลข่าวสารที่เปิดเผย โดยเฉพาะข้อมูลในเรื่องที่มีความเสี่ยง ต่อการทุจริต เช่น ข้อมูลรายละเอียดโครงการของรัฐ การจัดซื้อจัดจ้าง การคัดเลือกคนเข้าทำงาน การเลื่อนตำแหน่ง ฯลฯ ประกอบกับควรส่งเสริมแนวคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาลให้เป็นที่ยอมรับ ของทุกภาคส่วนในสังคม กำกับดูแล ตรวจสอบระบบการทำงานและพัฒนาฐานข้อมูลให้มีความถูกต้อง ทันสมัย สามารถเชื่อมต่อกับระบบฐานข้อมูลของหน่วยงานอื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพปลูกฝังจิตสำนึกและสร้างเสริมจริยธรรมและ

คุณธรรม ป้องกันและตรวจสอบการทุจริตคอร์รัปชัน มุ่งไปที่การปลูกฝังเยาวชนให้เห็นความสำคัญของการป้องกันการทุจริต การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ค่านิยม และบรรทัดฐานของประชาชนทุกภาคส่วน เพื่อส่งเสริมให้เกิดค่านิยมที่ไม่ยอมรับการคอร์รัปชัน โดยการประชาสัมพันธ์ และร่วมมือกันใช้ธรรมาภิบาล ในหน่วยงาน นอกจากนี้ควรมีระบบ การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่อต้านการทุจริตอื่นๆ และ บังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ทุกภาคส่วน เพื่อให้เกิดการต่อต้านการคอร์รัปชันอย่างเป็นระบบและมี ประสิทธิภาพทั้งนี้ “บทบาทของภาคประชาสังคม” ต้องมีการเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบ ติดตาม การทำงาน ของแต่ละหน่วยงาน เป็นกระบอกเสียงของประชาชน เพื่อป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน รวมทั้ง ควรจัดกิจกรรมเสริมสร้างธรรมาภิบาลให้กับหน่วยงานต่างๆ อย่างต่อเนื่อง สร้างการมีส่วนร่วม ของประชาชนในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการสร้างเครือข่ายภาคประชาชนด้วยตนเอง การติดต่อทาง ปัญญาให้กับประชาชนโดยการให้ความรู้หรือการเสนอแนะช่องทาง ในการตรวจสอบ ความโปร่งใส ของการทำงานของภาครัฐ การสร้างทัศนคติ ที่ถูกต้องและการชี้ให้เห็นอันตราย ของการทุจริตคอร์รัปชัน ในสังคม

4.3 ผลวิเคราะห์แบบประเมินความพึงพอใจโครงการอบรมเรื่องการทุจริตและประพฤติมิชอบ ต่อ การศึกษาองค์ความรู้ในการต่อต้านทุจริตโดยใช้กิจกรรมและ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ใน จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน

ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวนและค่าร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน

(n = 284)		
รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. สถานภาพ		
1) บรรพชิต	94	33.10
2) คฤหัสถ์ชาย	119	41.90
3) คฤหัสถ์หญิง	71	25.00
2. อายุ		
1) 15 – 20 ปี	138	48.59
2) 21 – 25 ปี	108	38.03
3) 26 – 30 ปี	5	1.76
4) 31 – 35 ปี	5	1.76
5) 36 – 40 ปี	8	2.82
6) 41 – 45 ปี	14	4.93
7) 46 – 50 ปี	3	1.06
8) 51 ปีขึ้นไป	3	1.06
3. ระดับการศึกษา		
1) มัธยมศึกษาตอนต้น	81	28.52
2) มัธยมศึกษาตอนปลาย	20	7.04

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
3) ปริญญาตรี	139	48.94
4) ปริญญาโท	37	13.03
5) ปริญญาเอก	7	2.46
6) อื่น ๆ.....		
4. อาชีพ		
1) นักเรียน	101	35.56
2) นักศึกษา	134	47.18
3) เจ้าหน้าที่	14	4.93
4) นักวิชาการด้านศาสนา	5	1.76
5) ครู	9	3.17
6) อาจารย์	13	4.58
7) ผู้บริหาร	8	2.82

จากตารางที่ 4.3 แสดงให้เห็นว่า

1) สถานภาพ

บรรพชิต	จำนวน 94 รูป	คิดเป็นร้อยละ 33.10
คฤหัสถ์ชาย	จำนวน 119 คน	คิดเป็นร้อยละ 41.90
คฤหัสถ์หญิง	จำนวน 71 คน	คิดเป็นร้อยละ 25.00

2) อายุ

ระหว่าง 15 – 20 ปี	จำนวน 138 รูป/คน	คิดเป็นร้อยละ 48.59
ระหว่าง 21 – 25 ปี	จำนวน 108 รูป/คน	คิดเป็นร้อยละ 38.03
ระหว่าง 26 – 30 ปี	จำนวน 5 รูป/คน	คิดเป็นร้อยละ 1.76
ระหว่าง 31 – 35 ปี	จำนวน 5 รูป/คน	คิดเป็นร้อยละ 1.76
ระหว่าง 36 – 40 ปี	จำนวน 8 รูป/คน	คิดเป็นร้อยละ 2.82
ระหว่าง 41 – 45 ปี	จำนวน 14 รูป/คน	คิดเป็นร้อยละ 4.93
ระหว่าง 46 – 50 ปี	จำนวน 3 รูป/คน	คิดเป็นร้อยละ 1.06
อายุ 50 ปีขึ้นไป	จำนวน 3 รูป/คน	คิดเป็นร้อยละ 1.06

3) การศึกษา

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	จำนวน 81 รูป/คน	คิดเป็นร้อยละ 28.52
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	จำนวน 20 รูป/คน	คิดเป็นร้อยละ 7.04
ระดับปริญญาตรี	จำนวน 139 รูป/คน	คิดเป็นร้อยละ 48.94
ระดับปริญญาโท	จำนวน 37 รูป/คน	คิดเป็นร้อยละ 13.03
ระดับปริญญาเอก	จำนวน 7 รูป/คน	คิดเป็นร้อยละ 2.46

4) อาชีพ

นักเรียน	จำนวน 101 รูป/คน	คิดเป็นร้อยละ 35.56
----------	------------------	---------------------

นักศึกษา	จำนวน 134 รูป/คน	คิดเป็นร้อยละ 47.18
เจ้าหน้าที่	จำนวน 14 รูป/คน	คิดเป็นร้อยละ 4.93
นักวิชาการด้านศาสนา	จำนวน 5 รูป/คน	คิดเป็นร้อยละ 1.76
ครู	จำนวน 9 รูป/คน	คิดเป็นร้อยละ 3.17
อาจารย์	จำนวน 13 รูป/คน	คิดเป็นร้อยละ 4.58
และผู้บริหาร	จำนวน 8 รูป/คน	คิดเป็นร้อยละ 2.82

2. ความพึงพอใจต่อโครงการโครงการอบรมเรื่องการทุจริตและประพฤติมิชอบต่อการศึกษาของค้ความรู้ในการต่อต้านทุจริตโดยใช้กิจกรรมและ หลักธรรมทางพระพุทศาสนา ในจังหวัดเชียงใหม่

ตารางที่ 4.4 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจากผลการประเมินความพึงพอใจโครงการอบรมเรื่องการทุจริตและประพฤติมิชอบต่อการศึกษาของค้ความรู้ในการต่อต้านทุจริตโดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทศาสนา ในจังหวัดเชียงใหม่ ด้านกระบวนการและขั้นตอนการให้บริการ

ข้อที่	ด้านกระบวนการและขั้นตอนการให้บริการ	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1	การประชาสัมพันธ์โครงการฯ	4.22	0.51	พึงพอใจมากที่สุด
2	ความเหมาะสมของสถานที่/ห้องในระบบออนไลน์	3.96	0.24	พึงพอใจมาก
3	ความเหมาะสมของระยะเวลา (จำนวนชั่วโมง, จำนวนวัน)	4.04	0.33	พึงพอใจมาก
4	ความเหมาะสมของช่วงเวลา (9.00-16.00 น., ช่วงเดือน)	3.96	0.24	พึงพอใจมาก
5	การจัดลำดับขั้นตอนของกิจกรรม	4.31	0.53	พึงพอใจมากที่สุด
	รวม	4.05	0.32	พึงพอใจมาก

จากตารางที่ 4.4 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจโครงการอบรมเรื่องการทุจริต และประพฤติมิชอบต่อการศึกษาของค้ความรู้ในการต่อต้านทุจริตโดยใช้กิจกรรมและหลักธรรม ทางพระพุทศาสนา ในจังหวัดเชียงใหม่ ด้านกระบวนการและขั้นตอนการให้บริการ โดยรวมอยู่ในระดับ พึงพอใจมาก ($\bar{x} = 4.05$, S.D. = 0.32) ค่าที่มากที่สุด คือ การจัดลำดับขั้นตอนของกิจกรรม ($\bar{x} = 4.31$, S.D. = 0.53) รองลงมา คือ การประชาสัมพันธ์โครงการฯ ($\bar{x} = 4.22$, S.D. = 0.51) ค่าที่น้อยที่สุด คือ ความเหมาะสมของสถานที่/ห้องในระบบออนไลน์และความเหมาะสมของช่วงเวลา (9.00 – 16.00 น., ช่วงเดือน) ($\bar{x} = 3.96$, S.D. = 0.24)

ตารางที่ 4.5 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจากผลการประเมินความพึงพอใจโครงการอบรมเรื่องการทุจริตและประพฤติมิชอบต่อการศึกษาองค์ความรู้ในการต่อต้านทุจริต โดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในจังหวัดเชียงใหม่ ด้านเจ้าหน้าที่ ผู้ให้บริการ/วิทยากร/ผู้ประสานงาน

ข้อที่	ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ/วิทยากร/ผู้ประสานงาน	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1	ความรู้ในเนื้อหาของวิทยากร	3.98	0.20	พึงพอใจมาก
2	ความสามารถในการถ่ายทอดองค์ความรู้	3.99	0.25	พึงพอใจมาก
3	การตอบข้อคำถาม	3.99	0.25	พึงพอใจมาก
4	ความเหมาะสมของวิทยากรในภาพรวม	4.02	0.23	พึงพอใจมาก
	รวม	4.00	0.22	พึงพอใจมาก

จากตารางที่ 4.5 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจโครงการอบรมเรื่องการทุจริต และประพฤติมิชอบต่อการศึกษาองค์ความรู้ในการต่อต้านทุจริตโดยใช้กิจกรรมและหลักธรรม ทางพระพุทธศาสนา ในจังหวัดเชียงใหม่ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ/วิทยากร/ผู้ประสานงาน โดยรวมอยู่ในระดับ พึงพอใจมาก ($\bar{x} = 4.00$, S.D. = 0.22) ค่าที่มากที่สุด คือ ความเหมาะสมของวิทยากร ในภาพรวม ($\bar{x} = 4.02$, S.D. = 0.23) รองลงมา คือ ความสามารถในการถ่ายทอดองค์ความรู้ และการตอบข้อคำถาม ($\bar{x} = 3.99$, S.D. = 0.25) ค่าน้อยที่สุด คือ ความรู้ในเนื้อหาของวิทยากร ($\bar{x} = 3.98$, S.D. = 0.20)

ตารางที่ 4.6 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจากผลการประเมินความพึงพอใจโครงการอบรมเรื่องการทุจริตและประพฤติมิชอบต่อการศึกษาองค์ความรู้ในการต่อต้านทุจริต โดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในจังหวัดเชียงใหม่ ด้านการอำนวยความสะดวก

ข้อที่	ด้านการอำนวยความสะดวก	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1	เอกสารประกอบการให้ความรู้	3.97	0.20	พึงพอใจมาก
2	เทคโนโลยีในการสนับสนุน	3.99	0.22	พึงพอใจมาก
3	เจ้าหน้าที่สนับสนุน	3.98	0.21	พึงพอใจมาก
4	อาหาร เครื่องดื่มและสถานที่	3.97	0.20	พึงพอใจมาก
	รวม	3.98	0.22	พึงพอใจมาก

จากตารางที่ 4.6 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจโครงการอบรมเรื่องการทุจริต และประพฤติมิชอบต่อการศึกษาองค์ความรู้ในการต่อต้านทุจริตโดยใช้กิจกรรมและหลักธรรม ทางพระพุทธศาสนา ในจังหวัดเชียงใหม่ ด้านการอำนวยความสะดวก โดยรวมอยู่ในระดับ พึงพอใจมาก

($\bar{x} = 3.98$, S.D. = 0.22) ค่าที่มากที่สุด คือ เทคโนโลยีในการสนับสนุน ($\bar{x} = 3.99$, S.D. = 0.22) รองลงมา คือ เจ้าหน้าที่สนับสนุน ($\bar{x} = 3.98$, S.D. = 0.21) ค่าน้อยที่สุด คือ เอกสารประกอบการให้ความรู้และอาหาร เครื่องดื่มและสถานที่ ($\bar{x} = 3.97$, S.D. = 0.20)

ตารางที่ 4.7 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจากผลการประเมินความพึงพอใจโครงการอบรมเรื่องการทุจริตและประพฤติมิชอบต่อการศึกษาองค์ความรู้ในการต่อต้านทุจริต โดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในจังหวัดเชียงใหม่ ด้านคุณภาพการให้บริการ

ข้อที่	ด้านคุณภาพการให้บริการ	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1	ท่านได้รับความรู้ แนวคิด ทักษะและประสบการณ์ใหม่ๆ จากโครงการ	4.26	0.48	พึงพอใจมากที่สุด
2	ท่านสามารถนำสิ่งที่ได้รับจากโครงการ/กิจกรรมนี้ไปใช้ในการเรียน/การปฏิบัติงาน	4.01	0.28	พึงพอใจมาก
3	สิ่งที่ท่านได้รับจากโครงการ/กิจกรรมครั้งนี้ตรงตามความคาดหวังของท่านหรือไม่	3.96	0.20	พึงพอใจมาก
4	สัดส่วนระหว่างการฝึกอบรมภาคทฤษฎีกับภาคปฏิบัติ (ถ้ามี) มีความเหมาะสม	3.99	0.26	พึงพอใจมาก
5	โครงการ/กิจกรรมในหลักสูตรเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้และพัฒนาความสามารถของท่าน	3.98	0.21	พึงพอใจมาก
6	ประโยชน์ที่ท่านได้รับจากโครงการ/กิจกรรม	3.99	0.26	พึงพอใจมาก
7	ความพึงพอใจของท่านต่อภาพรวมของโครงการ	3.99	0.26	พึงพอใจมาก
	รวม	3.99	0.19	พึงพอใจมาก

จากตารางที่ 4.7 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจโครงการอบรมเรื่องการทุจริต และประพฤติมิชอบต่อการศึกษาองค์ความรู้ในการต่อต้านทุจริตโดยใช้กิจกรรมและหลักธรรม ทางพระพุทธศาสนา ในจังหวัดเชียงใหม่ ด้านคุณภาพการให้บริการ โดยรวมอยู่ในระดับ พึงพอใจมาก ($\bar{x} = 3.99$, S.D. = 0.19) ค่าที่มากที่สุด คือ ได้รับความรู้ แนวคิด ทักษะและประสบการณ์ใหม่ๆ จากโครงการ ($\bar{x} = 4.26$, S.D. = 0.48) รองลงมา คือ สามารถนำสิ่งที่ได้รับจากโครงการ/กิจกรรมนี้ไปใช้ในการเรียน/การปฏิบัติงาน ($\bar{x} = 4.01$, S.D. = 0.28) ค่าน้อยที่สุด คือ สิ่งที่ได้รับจากโครงการ/กิจกรรมครั้งนี้ตรงตามความคาดหวัง ($\bar{x} = 3.96$, S.D. = 0.20)

3. ข้อเสนอแนะ

ผู้ประเมินพึงพอใจในการร่วมโครงการในครั้งนี้ เนื่องจากมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ในการแก้ไขปัญหาและการหาทางออกในการป้องกันการทุจริต มีกิจกรรมสร้างองค์ความรู้ในข้อกฎหมายและความชัดเจนของกระบวนการทางนิติศาสตร์ รวมไปถึงการปรับการร้องเรียนหรือข้อ

ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมและมีการการปรับทัศนคติที่ดีต่อกระบวนการทางกฎหมาย ให้ทำเกิดความรู้และความเข้าใจมากในขั้นตอนและกระบวนการต่างๆ ทางกฎหมายมากยิ่งขึ้น และข้อเสนอแนะในสิ่งที่ควรนำไปพัฒนาการจัดโครงการในอนาคตต่อไป คือ ควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมกระบวนการต่อต้านการทุจริตในองค์กรทางการศึกษาอื่นๆ เพื่อเสริมสร้างระบบเครือข่าย รวมไปถึงกิจกรรมที่จัดขึ้นควรต่อยอดในการจัดรวมกับการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนหรือในรายวิชาที่เกี่ยวข้อง และขยายเวลาในการจัดกิจกรรมให้เพียงพอ เพราะต้องตอบข้อคำถามทางกฎหมายยาก ให้จัดเป็นอีกหัวข้อในอีกวัน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อการศึกษาองค์ความรู้ในการต่อต้านทุจริตโดยใช้กิจกรรม และ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ เพื่อตอบ วัตถุประสงค์ของการวิจัยดัง ต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 สรุปผลการตอบแบบสอบถามการทุจริตและประพฤตินิยมขอต่อการศึกษาองค์ความรู้ ในการต่อต้านทุจริตโดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในจังหวัดเชียงใหม่ ดังนี้

1) ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็น คฤหัสถ์ หญิง จำนวน 413 คน มีอายุระหว่าง 15 – 20 ปี มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี และมีอาชีพเป็น นักศึกษา

2) ข้อคิดเห็นการให้ความสำคัญในการเข้ามามีส่วนร่วมการป้องกันและปราบปราม การทุจริต แสดงให้เห็นว่า

2.1) ท่านเคยติดต่อส่วนงาน การรับบริการ เป็นตัวแทนในบทบาท หรือฐานะใด พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด เป็นผู้รับบริการงานองค์กร หรือภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

2.2) ท่านเคยพบเห็นพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับการทุจริต ส่อไปในทางทุจริต หรือการปฏิบัติ หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบหรือไม่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด ไม่เคย พบเห็น พฤติกรรมเกี่ยวข้องกับการทุจริต ส่อไปในทางทุจริต หรือการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ โดยมิชอบ แต่เคยได้ยิน/ได้ฟังจากการบอกเล่าหรือจากสื่อต่างๆ

2.3) พฤติกรรมการทุจริต หรือส่อไปในทางทุจริต หรือการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติ หน้าที่โดยมิชอบรูปแบบใดที่ท่านพบเห็นหรือรับรู้ จากแหล่งสื่อต่างๆ พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบ แบบสอบถามมากที่สุด พบเห็นพฤติกรรมการทุจริต หรือส่อไปในทางทุจริต หรือการปฏิบัติหรือ ละเว้น การปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบโดยการทำลายระบบการตรวจสอบการปฏิบัติงานและความเป็นอิสระของ องค์กรที่ทำหน้าที่ตรวจสอบ

2.4) ท่านรู้สึกอย่างไรเกี่ยวกับพฤติกรรมการทุจริต หรือส่อไปในทางทุจริต หรือการปฏิบัติ หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด ไม่ชอบในสิ่งที่ เกิดขึ้น

2.5) ท่านเคยแจ้งเบาะแสเกี่ยวกับพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับการทุจริต ส่อไปในทางทุจริต หรือการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ หรือไม่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม มากที่สุด ไม่เคยแจ้ง แต่เคยได้ยิน/ได้ฟังจากการบอกเล่าหรือจากสื่อต่างๆ

2.6) สาเหตุใดที่ทำให้ท่านเพิกเฉย ไม่แจ้งเบาะแสร้องเรียนไปยังศูนย์ดำรงธรรมของหรือ ช่องทางอื่นๆ ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เช่น สำนักงานคณะกรรมการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ปปช.) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการ

ทุจริตภาครัฐ (ปปท.) เป็นต้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด ไม่อยากเสียเวลา เพราะพฤติกรรมดังกล่าวไม่ส่งผลกระทบต่อ หรือส่งผลกระทบต่อเพียงบางส่วน กับตัวท่านเอง หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง

2.7) สิ่งใดที่ท่านต้องการให้ดำเนินการหรือปรับปรุงการดำเนินการเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริตฯ พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด คือ การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร ความรู้เกี่ยวกับการคอร์รัปชัน เช่น กฎ ระเบียบ กฎหมาย ขั้นตอนการปฏิบัติงาน มาตรการหรือบทลงโทษผู้กระทำความผิด รวมทั้งช่องทางในการร้องเรียน เป็นต้น

2.8) กิจกรรมใดที่ท่านอยากให้เกิดขึ้นในการต่อต้านการทุจริต ส่อไปในทางทุจริต การปฏิบัติ ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบหรือ การตรวจสอบและแก้ไขเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเยาวชน หน่วยงาน หรือองค์กรที่ท่านมีส่วนได้ส่วนเสีย พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด คือ กิจกรรมประชาสัมพันธ์ทางสื่อต่างๆ

5.1.2 สรุปผลการสัมภาษณ์การทุจริตและประพฤติมิชอบต่อการศึกษาคำถามความรู้ในการต่อต้านทุจริตโดยใช้กิจกรรมและกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า สาเหตุหรือปัจจัยใดที่สร้างช่องว่างทำให้เกิดการทุจริตประพฤติมิชอบในสังคม ปัจจัยใดที่สร้างช่องว่างในการทุจริตนั้นอาจเกิดขึ้นได้จากสถานการณ์ที่เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจมีสิทธิขาดในการใช้ดุลยพินิจ ซึ่งให้อิสระในการเลือกปฏิบัติ เลือกใช้อำนาจมากกว่าความจำเป็นหรือกับใครก็ได้ หรือการใช้กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือข้อกำหนดจำนวนมากที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการ ทางธุรกิจ ซึ่งจะเป็นโอกาสที่จะทำให้เกิดผลต่าง (ผลประโยชน์นอกเหนือที่ได้รับจากเงินเดือน) หรือมูลค่าเพิ่มกับละเว้น หรือกำไรส่วนเกินทางเศรษฐกิจ ซึ่งตัวอย่างในของบทสัมภาษณ์ชี้ให้เห็นว่า สาเหตุที่ทำให้เกิดการทุจริตประพฤติมิชอบในสังคม มีอยู่จำกัดอยู่ในวงแคบๆ กระจายไปสู่ทุกกลุ่ม ในสังคม ซึ่งมีช่องว่างด้านข้อกฎหมาย/กฎระเบียบ/ข้อบังคับ ด้านพฤติกรรมของผู้กระทำ และด้านพฤติกรรมของผู้ถูกรกระทำ ส่วนพฤติกรรมการทุจริตหรือประพฤติมิชอบท่าจะมีวิธีการ ทำอย่างไรเป็นพฤติกรรมที่เกิดมาตัวบุคคลในการใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่อันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง ที่มีมุ่งหมายในการควบคุมดูแล การรับ การเก็บรักษาหรือการใช้เงิน หรือทรัพย์สินจากเงินภาษี และมีพฤติกรรมที่ไม่โปร่งใส ใช้อำนาจที่ได้รับการไว้วางใจในทางที่ผิด โดยแทนที่จะใช้อำนาจนี้เพื่อประโยชน์ส่วนรวม กลับเอาอำนาจดังกล่าวมาใช้ในการแสวงหาประโยชน์ส่วนบุคคลซึ่งพฤติกรรมการทุจริตหรือประพฤติมิชอบ มีพฤติกรรมการทุจริตหรือประพฤติมิชอบ เชิงการปฏิบัติ และพฤติกรรมการทุจริตหรือประพฤติมิชอบเชิงหลักการ สำหรับสิ่งที่จะช่วยลดสถานการณ์

นอกจากนั้นผู้ให้ข้อมูลยังกล่าวถึงปัญหาการทุจริตหรือพฤติกรรม ทำให้เกิดการทุจริต ประพฤติมิชอบได้อย่างไรเป็นปัญหาการทุจริตหรือพฤติกรรมประพฤติมิชอบ เป็นสิ่งที่มีมานานและทุกวันนี้เป็นปัญหาที่ใหญ่ มากเกินกว่าองค์กรใดองค์กรหนึ่งหรือกลุ่มคนจำนวนหนึ่งจะแก้ไขปัญหาได้ จึงพยายามชักชวนและสร้างให้มีเครือข่ายที่มองเห็นปัญหานี้ และร่วมลงมือกันแก้ไขปัญหาการทุจริตหรือพฤติกรรมประพฤติมิชอบที่เพิ่มมากขึ้นด้วยการปลูกฝังค่านิยมที่ดี เปิดโปงการทุจริตหรือพฤติกรรมประพฤติมิชอบ สร้างการป้องกันในเรื่องการปลูกฝังค่านิยมที่ดี ผ่านการรณรงค์สร้างความรู้กับสังคมและการเปิดโปงการทุจริตหรือพฤติกรรมประพฤติมิชอบ เพื่อกระตุ้นให้มีการปราบปรามอย่างจริงจังเป็นสิ่งที่ต้องทำ สำหรับสร้างการป้องกัน คนในสังคมต้องพยายามทำงานร่วมกับภาครัฐ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างเชิงนโยบาย ส่วนองค์กรในสังคมควรมีจุดยืนอย่างไรในการต่อต้านการทุจริตประพฤติมิชอบที่

เกิดขึ้นในสังคมต้องการกำหนดให้เป็นนโยบายโดยการจัดตั้งศูนย์ตรวจสอบจากหน่วยงานภายนอกในแต่ละส่วนงาน เพื่อทำหน้าที่ในการตรวจสอบเรื่องร้องเรียนร้อง แก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนทุกเรื่องในทุกพื้นที่ รวมถึงให้บริการข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน ซึ่งการเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือคนในสังคมได้ตื่นตัวและมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตรวมถึงการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐในทางมิชอบเพิ่มมากขึ้นและสร้างความเท่าเทียมเสรีภาพในด้านข้อมูลข่าวสารอันเป็นกลไกในการสร้างความโปร่งใสของภาครัฐและการมีส่วนร่วม ในการจัดกิจกรรมที่ลดหรือพัฒนาพฤติกรรมทุจริตประพฤติมิชอบที่เกิดขึ้นในสังคม ต้องมีการบริหารกิจการบ้านเมืองเกี่ยวข้องกับการจัดการโครงสร้างและความสัมพันธ์ของสถาบัน ทางการเมือง การตัดสินใจจัดสรรทรัพยากรเพื่อบริหารกิจการของบ้านเมืองและแก้ไขปัญหา ของสังคม ตลอดจนกระบวนการเข้ามามีส่วนร่วมของภาคส่วนหรือฝ่ายต่างๆ ในการกำหนดนโยบายสาธารณะและการนำนโยบายสาธารณะไปสู่การปฏิบัติ ภายใต้กรอบและกระบวนการทางกฎหมายอันชอบธรรมหรือกล่าวอย่างง่าย คือ เป็นหลักการในการดำเนินงานของภาครัฐที่โปร่งใสสามารถตรวจสอบได้โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่างๆ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้มั่นใจได้ว่าข้อเรียกร้อง หรือความต้องการของทุกฝ่ายในสังคมจะได้รับการรับฟังและเพื่อให้ปัญหาทุจริตหรือประพฤติ มิชอบลดลงและหมดไปในสำหรับองค์ประกอบของธรรมาภิบาล

5.1.3 สรุปผลการแบบประเมินความพึงพอใจโครงการอบรมเรื่องการทุจริตและประพฤติ มิชอบต่อการศึกษาองค์ความรู้ในการต่อต้านทุจริตโดยใช้กิจกรรมและ หลักธรรม ทางพระพุทธศาสนา ในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า

1) ข้อมูลผู้ตอบแบบประเมิน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นคฤหัสถ์ชาย จำนวน 119 คน มีอายุระหว่าง 15 – 20 ปี มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี และมีอาชีพเป็นนักศึกษา

2) ความพึงพอใจต่อโครงการโครงการอบรมเรื่องการทุจริตและประพฤติมิชอบ ต่อการศึกษาองค์ความรู้ในการต่อต้านทุจริตโดยใช้กิจกรรมและ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในจังหวัดเชียงใหม่

2.1) ด้านกระบวนการและขั้นตอนการให้บริการ โดยรวมอยู่ในระดับ พึงพอใจมาก พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบประเมินพึงพอใจมากที่สุด คือ การจัดลำดับขั้นตอนของกิจกรรม

2.2) ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ/วิทยากร/ผู้ประสานงาน โดยรวมอยู่ในระดับ พึงพอใจมาก พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบประเมินพึงพอใจมากที่สุด คือ ความเหมาะสม ของวิทยากรในภาพรวม

2.3) ด้านการอำนวยความสะดวก โดยรวมอยู่ในระดับ พึงพอใจมาก พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบประเมินพึงพอใจมากที่สุด คือ เทคโนโลยีในการสนับสนุน

2.4) ด้านคุณภาพการให้บริการ โดยรวมอยู่ในระดับ พึงพอใจ พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบประเมินพึงพอใจมากที่สุด คือ ได้รับความรู้ แนวคิด ทักษะและประสบการณ์ใหม่ๆ จากโครงการ

3) ข้อเสนอแนะในการร่วมโครงการ พบว่า ควรมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหาและการหาทางออกในการป้องกันการทุจริต กิจกรรมสร้างองค์ความรู้ในข้อกฎหมายและความชัดเจนของกระบวนการทางนิติศาสตร์ การปรับการเรียน หรือข้อปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม การปรับทัศนคติที่ดีต่อกระบวนการทางกฎหมาย และสิ่งที่เหมาะสมนำไปพัฒนาการจัดโครงการในโอกาสต่อไป ประกอบด้วยการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมกระบวนการต่อต้านการทุจริตในองค์ทางการศึกษาอื่นๆ เพื่อเสริมสร้างระบบเครือข่าย การต่อยอดในการจัดรวมกับการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน

หรือในรายวิชาที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเวลาในการจัดกิจกรรมไม่เพียงพอเพราะต้องตอบข้อคำถามทางกฎหมายอยากให้ออกเป็นอีกหัวข้อในวันถัดไป

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

5.2.1 จากผลสรุปการตอบแบบสอบถามการทุจริตและประพฤตินิยมขอต่อการศึกษาคณะความรู้ในการต่อต้านทุจริตโดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในจังหวัดเชียงใหม่ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามมีข้อคิดเห็นการให้ความสำคัญในการเข้ามามีส่วนร่วม การป้องกันและปราบปรามการทุจริต แสดงให้เห็นว่าพบเห็นพฤติกรรมกรรมการทุจริต หรือส่อไปในทางทุจริต หรือการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบโดยการทำลายระบบการตรวจสอบการปฏิบัติงาน และความเป็นอิสระขององค์กรที่ทำหน้าที่ตรวจสอบ ค่ามากที่สุด และกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างอยากให้เกิดขึ้นในการต่อต้านการทุจริต ส่อไปในทางทุจริต การปฏิบัติ ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบหรือ การตรวจสอบและแก้ไขเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเยาวชน หน่วยงาน หรือองค์กรที่ท่านมีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Ainsworth (2011) ศึกษาเทคโนโลยีสามารถแก้ไขการทุจริต (Technology Can Solve MTIC Fraud – VLN, RTvat, D-VAT certification) พบว่า เทคโนโลยีสามารถแก้ปัญหาการทุจริต เกี่ยวกับการใช้โทรศัพท์มือถือ อย่างมีประสิทธิภาพ และกิตติมา บุษบา (2554) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลต่อการบริหารงานของ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) พบว่า ปัจจัยต่างๆ ใน องค์กรที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลในการดำเนินงานของสำนักงาน ป.ป.ช. ประกอบด้วยปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมปัจจัยด้านเทคโนโลยี ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ปัจจัยด้านวัฒนธรรม ปัจจัยด้านแผนยุทธศาสตร์ปัจจัยด้านทรัพยากรบุคคล ปัจจัยด้านโครงสร้าง และปัจจัยด้านการควบคุมองค์กร โดยปัจจัย ด้านภาวะผู้นำและด้านทรัพยากรบุคคลและปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ส่วนภรรยาพร มีรสสม (2555) ศึกษาการบริหารจัดการการศึกษานอกระบบที่มีคุณภาพในประเทศไทย พบว่า ทรัพยากรบุคคลเป็นสิ่งสำคัญที่สุดของการบริหารจัดการการศึกษานอกระบบ โดยทรัพยากรบุคคลจะต้องเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ มีความรู้ มีความเข้าใจในการทำงาน มีคุณธรรมและมีความตั้งใจในการทำงานอย่างเสียสละ ซึ่งทางองค์กรจะต้องจัดสวัสดิการให้บุคลากรเหล่านี้เหมาะสม รวมถึงการสร้างขวัญและกำลังใจ ต้องให้บุคลากรทุกคนต้องการขวัญและกำลังใจที่ดี มีการให้รางวัลแก่ผู้ทำงานได้ประสบความสำเร็จอย่างดีเยี่ยมจากการแข่งขันกันทำงาน

5.2.2 จากผลการสรุปการสัมภาษณ์การทุจริตและประพฤตินิยมขอต่อการศึกษาคณะความรู้ในการต่อต้านทุจริตโดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในจังหวัดเชียงใหม่ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ ปัจจัยใดที่สร้างช่องว่างทำให้เกิดการทุจริตประพฤตินิยมขอในสังคมอาจเกิดขึ้นได้จากสถานการณ์ที่เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจมีสิทธิ์ขาดในการใช้ดุลยพินิจซึ่งให้อิสระในการเลือกปฏิบัติ เลือกใช้อำนาจมากกว่าความจำเป็นหรือกับใครก็ได้หรือการใช้กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือข้อกำหนดจำนวนมากที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางธุรกิจ ซึ่งจะเป็นโอกาสที่จะทำให้เกิดผลต่าง หรือมูลค่าเพิ่มกับละเว้น หรือกำไรส่วนเกินทางเศรษฐกิจ ซึ่งตัวอย่างในของบทสัมภาษณ์ชี้ให้เห็นว่า สาเหตุที่ทำให้เกิดการทุจริตประพฤตินิยมขอในสังคมมีอยู่จำกัดอยู่ในวงแคบๆ กระจายไปสู่ทุกกลุ่มในสังคม ซึ่งมีช่องว่างด้านข้อกฎหมาย/กฎระเบียบ/ข้อบังคับ ด้านพฤติกรรมของผู้กระทำ และด้านพฤติกรรมของผู้ถูกระทำ ส่วนพฤติกรรมกรรมการทุจริตหรือประพฤตินิยมขอท่าจะมีวิธีการ ทำให้เกิดมาตัวบุคคลในการใช้อำนาจใน

ตำแหน่งหรือหน้าที่อันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง ที่มีมุ่งหมายในการควบคุมดูแล การรับ การเก็บรักษาหรือการใช้เงินหรือทรัพย์สินจากเงินภาษี และมีพฤติกรรมที่ไม่โปร่งใส สอดคล้องกับ งานวิจัยของWaziri (2011) ศึกษาความเข้มแข็งของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตใน ประเทศไนจีเรีย (Strengthening of Anti Corruption Commissions and Laws in Nigeria) พบว่า การ บังคับใช้กฎหมายโดยหน่วยงานต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน ให้มีพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร ทำ ใ้บทบาทของกฎหมายการให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารเพื่อความโปร่งใสสามารถป้องกัน การทุจริตได้ ทั้งนี้ Richins (2014) ได้ศึกษาการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน (Preventing Corporate Fraud) พบว่า การ ป้องกันการทุจริตในบางกรณีต้องมีการเพิ่มบทลงโทษให้หนักขึ้นและบุคลากรต้องมีจริยธรรมจึงจะทำให้ การป้องกันการทุจริตมีประสิทธิภาพมากขึ้น และกรองกาญจน์ วิวัฒน์วิศวกร (2554) ศึกษาระยะห่าง ระหว่างโต๊ะสอบ เพื่อป้องกันการทุจริต โดยใช้การแลกเปลี่ยนระหว่างความเร็วกับความแม่นยำ พบว่า ปัจจัยระยะห่างกระดาษคำตอบและ เวลาในการมองข้อสอบมีผลต่อความผิดพลาดในการลอกข้อสอบ อย่างมีนัยสำคัญ และความสัมพันธ์ระหว่างความผิดพลาดในการลอกข้อสอบกับดัชนีความยากของงาน สามารถอธิบาย ถึงความสามารถในการลอกข้อสอบซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ประกอบการวางแผนโต๊ะ สอบหรือ กำหนดจำนวนผู้คุมสอบซึ่งสอดคล้องกับ Ainsworth (2011) ศึกษาเทคโนโลยีสามารถแก้ไข การทุจริต (Technology Can Solve MTIC Fraud – VLN, RTvat, D-VAT certification) พบว่า เทคโนโลยีสามารถแก้ปัญหาการทุจริตเกี่ยวกับการใช้โทรศัพท์มือถืออย่างมีประสิทธิภาพ ส่วน กิตติมา บุษบา (2554) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพต่อการบริหารงานของสำนักงานคณะกรรมการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) พบว่า ปัจจัยต่างๆ ในองค์กรที่มีอิทธิพลต่อ ประสิทธิภาพ ในการดำเนินงานของสำนักงาน ป.ป.ช. ประกอบด้วยปัจจัยด้าน สิ่งแวดล้อม ปัจจัยด้าน เทคโนโลยี ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ปัจจัยด้านวัฒนธรรม ปัจจัยด้านแผน ยุทธศาสตร์ ปัจจัยด้านทรัพยากร บุคคล ปัจจัยด้านโครงสร้าง และปัจจัยด้านการควบคุมองค์กร โดยปัจจัยด้านภาวะผู้นำและด้าน ทรัพยากรบุคคลและปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมและญาติ กาศยปนนท์ (2554) ศึกษา การกำหนดมาตรการ ทางกฎหมายในการตรวจสอบความ เคลื่อนไหวทางการเงินของบุคคล ที่มีสถานภาพทางการเมืองเพื่อ การป้องกันและปราบปรามการทุจริตของไทย พบว่า ประเทศไทย จะประสบความสำเร็จในการกำหนด มาตรการทางกฎหมายเพื่อตรวจสอบความเคลื่อนไหวทางการเงินของบุคคล ที่มีสถานภาพทางการเมือง ไทยจะทำให้เห็นผลลัพธ์ที่สำคัญอันเป็นประโยชน์ ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เช่น หน่วยข่าวกรองทาง การเงินของรัฐในประเทศไทย คือสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จะ สามารถใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศ ที่มีประสิทธิภาพ ในการตรวจสอบซึ่งจะทำให้รัฐสามารถติดตามบริบท ทรัพย์สินดังกล่าวและนำกลับคืน สู่แผ่นดินได้ ส่วนจินตนา พลอยภัทรภิญโญ (2554) ศึกษาปัจจัยเอื้อที่ ทำให้เกิดการทุจริตต่อหน้าที่ของบุคลากร สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ พบว่า การบริหารจัดการของ องค์กรในการป้องกันการทุจริต ด้วยการมีระบบการบริหารงานที่ชัดเจน โปร่งใส เป็นไปตามหลักธรรมาภิ บาล โดยหน่วยงาน ต้องมีมาตรการ หรือแผนการดำเนินงานเพื่อป้องกันการทุจริต เช่น การรักษากฎ ระเบียบ การปฏิบัติให้ ถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบและวินัย

5.2.3 จากผลการสรุปการแบบประเมินความพึงพอใจโครงการอบรมเรื่องการทุจริต และ ประพฤติมิชอบต่อการศึกษาคณะความรู้ในการต่อต้านทุจริตโดยใช้กิจกรรมและ หลักธรรม ทาง พระพุทธศาสนา ในจังหวัดเชียงใหม่ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ โดยผู้ตอบแบบประเมิน ได้ประเมิน

ในส่วนด้านกระบวนการและขั้นตอนการให้บริการ โดยรวมอยู่ในระดับ พึงพอใจมากที่สุด ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ/วิทยากร/ผู้ประสานงาน โดยรวมอยู่ในระดับ พึงพอใจมาก ค่าที่มากที่สุด ด้านการอำนวยความสะดวก โดยรวมอยู่ในระดับ พึงพอใจมาก ค่าที่มากที่สุด ด้านคุณภาพการให้บริการ โดยรวมอยู่ในระดับ พึงพอใจ ค่าที่มากที่สุดในการได้รับความรู้ แนวคิด ทักษะและประสบการณ์ใหม่ๆ จากโครงการ ค่าน้อยที่สุด คือ สิ่งที่ได้รับจากโครงการ/กิจกรรมครั้งนี้ตรงตามความคาดหวัง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Byrne (1999) ศึกษา คุณค่าของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ภายในองค์กร; การให้ความช่วยเหลือทางเทคนิคสำหรับ บริษัทอุตสาหกรรมขนาดย่อม (The Value of Human Resource Development to an Organization; Providing Technical Assistance to Small Manufacturing Companies) พบว่า การควบคุม พฤติกรรม การฝึกอบรม และการพัฒนาประสบการณ์ ที่มุ่งเน้นการให้ความช่วยเหลือ กับวิธีการแบบองค์รวมสามารถพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณค่าได้มากขึ้น และ Amare (2014) ศึกษาความท้าทายและการปฏิบัติการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในภาครัฐ: หลักฐานจากสำนักงานรัฐของภูมิภาคที่ได้รับคัดเลือกในเขตภูมิภาค Tigray ประเทศเอธิโอเปีย พบว่าพนักงานมีความตระหนักที่ดีต่อแนวคิด การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และพนักงานเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับในการ ฝึกอบรม การฝึกปฏิบัติงานและการพัฒนา การพัฒนาอาชีพ การพัฒนาองค์กร และการประเมินผล การปฏิบัติงาน ตามแนวความคิดของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยใช้ เกณฑ์การปฏิบัติงาน และการให้การสนับสนุน ทางด้านเทคนิค และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่จำเป็นเพื่อให้ กระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างยั่งยืน มากขึ้น

5.3 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไปในการวิจัย

1. การเลือกเนื้อหาที่นำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้การต่อต้านทุจริตโดยใช้กิจกรรม และหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาควร คำนึงถึงความเหมาะสมของ เพศ วัย และระดับความสามารถในการเรียนของนักเรียนด้วย หากเนื้อหาใดที่นักเรียนสนใจ นักเรียนจะเกิดความกระตือรือร้น ในการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น

2. ระหว่างการดำเนินการจัดกิจกรรมต้องการคำอธิบายเพิ่มเติมเพื่อเสริมแรงกระตุ้น ให้เกิดความสนใจ อธิบายให้เข้าใจอย่างชัดเจนอีกครั้ง

3. ผู้สอนต้องเข้าใจธรรมชาติของผู้เรียนแต่ละคนคอยสนับสนุนให้กำลังใจและเอาใจใส่ผู้เรียนอย่างทั่วถึงรวมทั้งให้เวลาผู้เรียนในการฝึกฝนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรพัฒนาการต่อต้านทุจริตโดยใช้กิจกรรมหลายหลายรูปแบบของหลักธรรม ทางพระพุทธศาสนา

2. ควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมค่ายการต่อต้านทุจริต และกิจกรรมอื่นๆ ในกลุ่มสถานศึกษาเพื่อสร้างเครือข่าย

3. ควรมีการต่อยอดในการจัดรวมกับการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน หรือในรายวิชาที่เกี่ยวข้องประยุกต์ใช้ในกิจกรรมต่อไป

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *เอกสารชุดเทคนิคการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญการบูรณาการ*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนากรมการศาสนา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *เอกสารแนวปฏิบัติกรวัดและประเมินผลการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- กรองกาญจน์ วิวัฒน์วิศวกร. (2554). ระยะห่างระหว่างโต๊ะสอบ เพื่อป้องกันการทุจริตโดยใช้การแลกเปลี่ยนระหว่างความเร็วกับความแม่นยำ. *วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต*, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กรุงเทพธุรกิจ. (2561). “เปิด4โมเดลใหม่พัฒนาเศรษฐกิจ ดึงไทยพันกัปดาห์”. 9 สิงหาคม 2559. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.bangkokbiznews.com/news/detail/711494>,.
- กิตติมา บุษบา. (2554). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลต่อการบริหารงานของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.). *วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต*, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- โกวิท พวงงาม. (2549). *องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย ปรับวิธีคิด เพิ่มความสามารถ และพลังสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ : เอกสารเผยแพร่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาประชาธิปไตย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ขอบฟ้า จันทรเจริญ. (2562). *แหล่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น*. มหาสารคาม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏ.
- ข่าวสด ออนไลน์. (2561). ผู้ใหญ่บ้านปิด โกงเงินกองทุน อ่างไปซื้อข้าวเปลือกแต่พอไปตรวจกลับไม่เจอ.(ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : https://www.khaosod.co.th/aroundthailand/news_1980500
- จรรุวรรณ สุขุมาลพงษ์. (2556). *แนวโน้มคอร์รัปชันในประเทศไทย*. สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- จินตนา พลอยภัทรภิญโญ (2554). ปัจจัยเอื้อที่ทำให้เกิดการทุจริตต่อหน้าที่ของบุคลากร สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ. *วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต*, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จรี วิจิตรวาทการ. (2559). บทวิเคราะห์ลักษณะนิสัยของคนไทย : รากเหง้าของความเจริญและปัญหาทั้งหมดของประเทศไทย. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.bloggang.com>.
- เจริญ เจษฎาวัลย์. (2550). *แนวทางการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ*. นนทบุรี : พอดี.
- เจริญ เจษฎาวัลย์. (2550). *การบริหารความเสี่ยง = Introduction to risk management*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : พอดี.
- จำนงค์ ทองประเสริฐ. (2545). *สนทนาภาษาไทย ภาษาธรรม*.
- ชัชวาลย์ เรื่องประพันธ์. (2539). *สถิติพื้นฐาน*. ขอนแก่น : โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา.

- ชุมแพ แสนยะบุตร. (2560). การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนและภาคประชาชนต่อต้านการทุจริตขององค์กรชุมชน กรณีศึกษา: ชุมชนในเขตเทศบาลตำบลกลางหมื่น อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*, 7(3) กันยายน-ธันวาคม.
- ญาดา กาศยปนนท์. (2554). การกำหนดมาตรการทางกฎหมายในการตรวจสอบความเคลื่อนไหวทางการเงินของบุคคลที่มีสถานภาพทางการเมืองเพื่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของไทย. *วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต*, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ถวิลวดี บุรีกุลและคณะ. (2545). *โครงการศึกษาเพื่อพัฒนาดัชนีวัดผลการพัฒนาระบบบริหารจัดการที่ดี*. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.
- ทศนา แคมมณี. (2545). *ศาสตร์การสอน*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ทศนา แคมมณี. (2547). *ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์. (2553). *นักการเมือง : จริยธรรม ผลประโยชน์ทับซ้อน การคอร์รัปชัน*. กรุงเทพฯ: สายธาร.
- ธีรวุฒิ เอกะกลุ . (2543). *ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. อุบลราชธานี: สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.
- บงกช สุทัศน์ ณ อยุธยา. (2557). *แนวทางเสริมสร้างธรรมาภิบาลในสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยนอร์ท เชียงใหม่.
- บุปผชาติ ทัพทิกธน์. (2541). *Constructionism คืออะไร*. กรุงเทพฯ: วิชาราชวิทยาลัย.
- ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์. (2551). *อาชญากรรมพื้นฐานกับกระบวนการยุติธรรม*. กรุงเทพฯ: โครงการส่งเสริมเอกสาร วิชาการสถาบันจิตพัฒนาบริหารศาสตร์.
- ณภัทร เตโช และคณะ. (2560). *แนวทางการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในส่วนราชการไทย*. สืบค้น 24 สิงหาคม 2560, จาก http://www.nacc.go.th/download/article_20100126184143.pdf.
- ผาสุก พงษ์ไพจิตร และ สังคิต พิริยะรังสรรค์. (2549). *ทฤษฎีการคอร์รัปชัน*. กรุงเทพฯ: ร่วมด้วยช่วยกัน.
- พรชัย เลื่อนฉวี. (2554). *กฎหมายรัฐธรรมนูญและสถาบันการเมือง*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- พระครูโสภณคณาภรณ์ (ระแบบ ฐิตญาโณ). (2530). *ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา*. กรุงเทพฯ: การศาสนา.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2541). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก.
- พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธรรมจิตโต). (2541). *คุณธรรมสำหรับนักบริหาร*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บริษัท สหธรรมิกจำกัด.
- พุทธทาสภิกขุ. (2533). *ปณิธานของพุทธทาสภิกขุ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สุภาพใจ.
- ภัชราพร มีรสสม. (2555). *การบริหารจัดการการศึกษานอกระบบที่มีคุณภาพในประเทศไทย*. *ดัชนีบัณฑิต*, มหาวิทยาลัยสยาม.

- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทยฉบับ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตสภา. (2550). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษร เจริญทัศน์.
- ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. (2543). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วรภรณ์ ศรีวิโรจน์. (2560). *เอกสารประกอบการสอนรายวิชา 1022230 หลักการจัดการเรียนรู้. คณะครุศาสตร์ เพชรบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี*.
- วศิน อินทสระ. (2541). *พุทธจริยศาสตร์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ทองกาว.
- วีระ ไทยพานิช. (2551). *เทคโนโลยีการศึกษา*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สังคีต พิริยะรังสรรค์. (2549). *ทฤษฎีคอร์รัปชัน*. กรุงเทพฯ: ร่วมด้วยช่วยกัน.
- สุปราณี จิราณรงค์. (2551). *ครูประชันมืออาชีพ*. กรุงเทพมหานคร : แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. หนังสือรวบรวมมาตรการป้องกันการทุจริต (พ.ศ. 2542-2552). (ออนไลน์). สืบค้นเมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2560, จาก http://www.nacc.go.th/ewt_news.php?nid=7303&filename=index.
- สำนักข่าว BBC ไทย ผลเลือกตั้ง. (2562). กกต. แกลงผลเลือกตั้ง 100% คะแนนมหาชนของ พปชร. พุ่งเป็น 8.4 ล้านเสียง. (ออนไลน์). สืบค้นเมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2562. เข้าถึงได้จาก: <https://www.bbc.com/thai/thailand47730271>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2546). *คู่มือคำอธิบายและแนวทางปฏิบัติตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546*.
- สุวัฒน์ อินทรประไพ. (2557). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรลุ่มน้ำป่าสัก. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร*, 15(2): 68-81.
- Ainsworth, R. T. (2011). Technology can solve MTIC fraud – VLN, RTvat, D-VAT certification. *European Union: International Vat Monitor*, 22(3), 153-160.
- Amare, S. (2014). *Human resource development practices and challenges in public sector: Evidence from selected regional public bureaus in Tigray regional State, Ethiopia*. (Unpublished master's thesis). Mekelleof University, Mekelle, Ethiopia
- Boonmi, Thirayuth. (2002). *Good Governance: A Strategy to Restore Thailand*. In Duncan McCargo. (ed.) *Reforming Thai Politics*.
- Chansarn, T. (2013). Earning quality of food and beverage companies listed in the Stock Exchange of Thailand: Implication form discretionary accruals. *BU Academic Review*, 12(2), 29-44.
- Duffy, T. M. and D. J. Cunningham. (1996). *Constructivism: Implication for the Design and Delivery of Instruction*. pp. 170-195. in D. H. Jonassen (ed.). *Handbook of Research for Educational Communications and Technology*. New York : Macmillan Library Reference USA.

- Likert, Rensis A. (1961). *New Patterns of Management*. New York: McGraw-Hill Book Company Inc.
- Lim, C. S., Tang, K. N., & Kor, L. K. (2012). Drill and Practice in Learning (and Beyond). ใน *Encyclopedia of the Sciences of Learning* (พ. 1040–1042). Boston, MA: Springer US. https://doi.org/10.1007/978-1-4419-1428-6_706.
- Ornstein, A.C. and Lasley, T.J. (2000). *strategies for Teaching 3rd ed.* New York: McGraw-Hill Companies.
- Richins, L. (2014). Preventing corporate fraud. Salt Lake City, UT: University of Utah.
- Waziri, F. (2011). *Strengthening of anti corruption commissions and laws in Nigeria*. (Unpublished doctoral dissertation). University of Pittsburgh.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

ตอนที่ 2 ข้อคิดเห็นการให้ความสำคัญในการเข้ามามีส่วนร่วมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตท่านสามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

1. ท่านเคยติดต่อส่วนงาน การรับบริการ เป็นตัวแทนในบทบาท หรือฐานะใด
  - 1) ผู้รับบริการงาน องค์กร หรือภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง
  - 2) ผู้เข้าร่วมหรือเกี่ยวข้องและมีส่วนได้เสียกับการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ ของ ส่วนราชการ ภาคเอกชน หน่วยงานหรือองค์กร เช่น การจัดซื้อจัดจ้าง เป็นผู้ได้รับผลกระทบจากโครงการ ผู้ดำเนินงาน หรือโครงการ ฯลฯ
  - 3) ตัวแทนหน่วยงาน/องค์กร/ หัวหน้างาน/ กรรมการ เพื่อดำเนินงาน

2. ท่านเคยพบเห็นพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับการทุจริต ส่อไปในทางทุจริต หรือการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ หรือไม่
  - 1) เคยพบเห็น เพราะมีประสบการณ์ตรงเกิดขึ้นกับตนเอง
  - 2) เคยพบเห็น เพราะเกิดขึ้นกับคนใกล้ตัว เช่นญาติ พี่น้อง คนในครอบครัว เป็นต้น
  - 3) ไม่เคยพบเห็น แต่เคยได้ยิน/ได้ฟังจากการบอกเล่าหรือจากสื่อต่าง ๆ
  - 4) ไม่เคยพบเห็นและไม่เคยได้ยิน/ได้ฟังจากการบอกเล่าหรือจากสื่อใด ๆ
  - 5) อื่นๆ (ระบุ).....

3. พฤติกรรมการทุจริต หรือส่อไปในทางทุจริต หรือการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบรูปแบบใดที่ท่านพบเห็นหรือรับรู้ จากแหล่งสื่อต่าง ๆ
  - 1) เรียกร้องผลประโยชน์เพื่อแลกกับการปฏิบัติหรือละเว้นต่อการปฏิบัติหน้าที่
  - 2) ใช้อำนาจหน้าที่ในการหาผลประโยชน์ให้กับตนเองหรือพวกพ้อง
  - 3) ใช้ช่องโหว่ทางกฎหมายเพื่อแสวงหาประโยชน์ส่วนตัว
  - 4) ไม่เปิดเผยข้อมูล หรือเปิดเผยข้อมูลไม่ครบถ้วน หรือบิดเบือนข้อมูล
  - 5) ไม่รับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้น หรือโยนความผิดให้กับผู้อื่น
  - 6) ทุจริตในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง เช่น การฮั้วการประมูล การล่อลวงสเปก เป็นต้น
  - 7) การวิ่งเต้นขอตำแหน่งและการโยกย้าย
  - 8) ทำลายระบบการตรวจสอบการปฏิบัติงานและความเป็นอิสระขององค์กรที่ทำหน้าที่ตรวจสอบ
  - 9) การนำทรัพย์สินหรือเวลาราชการไปใช้ประโยชน์ส่วนตัว
  - 10) ใช้กิจกรรม งาน หรือโครงการ ที่ไม่ตรงกับจุดประสงค์
  - 11) อื่นๆ (ระบุ).....

4. ท่านรู้สึกอย่างไรเกี่ยวกับพฤติกรรมการทุจริต หรือส่อไปในทางทุจริต หรือการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ
  - 1) เห็นเป็นเรื่องปกติ
  - 2) ไม่ชอบในสิ่งที่เกิด
  - 3) รู้สึกต่อต้าน
  - 4) อื่น ๆ (ระบุ).....

5. ท่านเคยแจ้งเบาะแสเกี่ยวกับพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับการทุจริต ส่อไปในทางทุจริต หรือการปฏิบัติหรือ ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ หรือไม่

- 1) เคยแจ้ง เพราะมีประสบการณ์ตรงเกิดขึ้นกับตนเอง
- 2) เคยแจ้ง เพราะเกิดขึ้นกับคนใกล้ตัว เช่น ญาติ พี่น้อง คนในครอบครัว เป็นต้น
- 3) ไม่เคยแจ้ง แต่เคยได้ยิน/ได้ฟังจากการบอกเล่าหรือจากสื่อต่าง ๆ
- 4) ไม่เคยแจ้งและไม่เคยได้ยิน/ได้ฟังจากการบอกเล่าหรือจากสื่อใด ๆ
- 5) อื่นๆ (ระบุ).....

6. สาเหตุใดที่ทำให้ท่านเพิกเฉย ไม่แจ้งเบาะแสร้องเรียนไปยังศูนย์ดำรงธรรมของหรือช่องทางอื่น ๆ ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เช่น สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ปปช.) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตภาครัฐ (ปปท.) เป็นต้น

- 1) ได้รับประโยชน์จากพฤติกรรมดังกล่าวด้วย เช่น ลดค่าใช้จ่าย ประหยัดเวลา หรือผลประโยชน์บางอย่าง เป็นต้น
- 2) ไม่อยากเสียเวลา เพราะพฤติกรรมดังกล่าวไม่ส่งผลกระทบต่อหรือส่งผลกระทบต่อเพียงบางส่วนกับตัวท่านเอง หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง
- 3) ไม่ได้ประโยชน์ใดจากการแจ้งเบาะแสร้องเรียน
- 4) แจ้งเบาะแสร้องเรียนไปไม่ได้รับการตรวจสอบปรับปรุงแก้ไขหรือเรื่องที่ร้องเรียนไม่ถึงหน่วยงานและไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง
- 5) เกรงกลัวผลกระทบต่อความไม่ปลอดภัย การถูกกลั่นแกล้งจากผู้มีอำนาจหรือผู้ที่มีผลประโยชน์ในทางทุจริต
- 6) ไม่ทราบช่องทางในการร้องเรียนหรือแจ้งเบาะแส
- 7) อื่นๆ (ระบุ).....

7. สิ่งใดที่ท่านต้องการให้ดำเนินการหรือปรับปรุงการดำเนินการเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริตฯ

- 1) การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร ความรู้เกี่ยวกับการคอร์รัปชัน เช่น กฎ ระเบียบ กฎหมาย ขั้นตอนการปฏิบัติงาน มาตรการหรือบทลงโทษผู้กระทำผิด รวมทั้งช่องทางในการร้องเรียน เป็นต้น
- 2) การตอบสนองต่อข้อร้องเรียน โดยตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง เร่งดำเนินการกับผู้กระทำผิดอย่างจริงจัง และแจ้งผลให้ผู้ร้องทราบโดยต้องเก็บข้อมูลผู้ร้องเรียนเป็นความลับ
- 3) การเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือผู้มีส่วนได้เสียเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ และตรวจสอบการทำงานในองค์กร หน่วยงาน หรือ โครงการอื่นใดได้
- 4) อื่นๆ (ระบุ).....

8. กิจกรรมใดที่ท่านอยากให้เกิดขึ้นในการต่อต้านการทุจริต ส่อไปในทางทุจริต การปฏิบัติ ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบหรือ การตรวจสอบและแก้ไขเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเยาวชน หน่วยงาน หรือองค์กรที่ท่านมีส่วนได้ส่วนเสีย

- 1) กิจกรรมทางศาสนา
- 2) กิจกรรมสร้างสรรค์ภายในองค์กร
- 3) กิจกรรมประชาสัมพันธ์ทางสื่อต่าง ๆ
- 4) กิจกรรมเสวนา แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนอื่น ๆ
- 5) กิจกรรมสร้างจริงสำนึกให้ความรู้ ภายในองค์กรต่าง ๆ
- 6) กิจกรรมอื่น ๆ (โปรดระบุ).....

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่ตอบแบบสอบถาม

3. ท่านคิดว่าสิ่งใดจะช่วยลดสถานการณ์ ปัญหาการทุจริตหรือการพฤติกรรม ทำให้เกิดการทุจริต ประพฤติมิชอบ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. ท่านคิดว่าองค์กรในสังคมควรมีจุดยืนอย่างไรในการต่อต้านการทุจริตประพฤติมิชอบที่เกิดขึ้นใน สังคม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. หากท่านสามารถมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมที่ลดหรือพัฒนาพฤติกรรม การทุจริตประพฤติ มิชอบที่เกิดขึ้นในสังคมท่านจะจัดกิจกรรมอะไรเพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบประเมินความพึงพอใจโครงการอบรมเรื่องการทุจริตและประพฤติมิชอบต่อการศึกษาองค์ความรู้ในการต่อต้านทุจริตโดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในจังหวัดเชียงใหม่

คำชี้แจง แบบประเมินความพึงพอใจ

โปรดเติมเครื่องหมาย ✓ และกรอกข้อความให้สมบูรณ์

ตอนที่ 1. ข้อมูลผู้ตอบแบบประเมิน

1. เพศ

- 1) บรรพชิต
2) คฤหัสถ์ คฤหัสถ์ชาย คฤหัสถ์ หญิง

2. อายุ

- 1) 15 – 20   2) 21 – 25   3) 26 – 30   4) 31 – 35
5) 36 – 40   6) 41 – 45   7) 46 – 50   8) 50 ขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

- 1) มัธยมศึกษาตอนต้น   2) มัธยมศึกษาตอนปลาย
3) ปริญญาตรี   4) ปริญญาโท
5) ปริญญาเอก   6) อื่น ๆ

4. อาชีพ

- 1) นักเรียน   2) นักศึกษา
3) เจ้าหน้าที่   4) นักวิชาการด้านศาสนา
5) ครู   6) อาจารย์
7) ผู้บริหาร

สังกัดคณะ/สำนัก/สถาบัน/หน่วยงาน

.....

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจต่อโครงการ

ระดับ 5 = มากที่สุดหรือดีมาก

4 = มากหรือดี

3 = ปานกลางหรือพอใช้

2 = น้อยหรือต่ำกว่ามาตรฐาน

1 = น้อยที่สุดหรือต้องปรับปรุงแก้ไข

รายละเอียด	ระดับความพึงพอใจ				
	5	4	3	2	1
1. กระบวนการ ขั้นตอนการให้บริการ					
1.1 การประชาสัมพันธ์โครงการ ฯ					
1.2 ความเหมาะสมของสถานที่/ห้องในระบบออนไลน์					
1.3 ความเหมาะสมของระยะเวลา (จำนวนชั่วโมง, จำนวนวัน)					
1.4 ความเหมาะสมของช่วงเวลา (9.00 – 16.00 น., ช่วงเดือน)					
1.5 การจัดลำดับขั้นตอนของกิจกรรม					
2. เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ/วิทยากร/ผู้ประสานงาน					
2.1 ความรอบรู้ ในเนื้อหาของวิทยากร					
2.2 ความสามารถในการถ่ายทอดองค์ความรู้					
2.3 การตอบข้อคำถาม					
2.4 ความเหมาะสมของวิทยากรในภาพรวม					
3. การอำนวยความสะดวก					
3.1 เอกสารประกอบการให้ความรู้					
3.2 เทคโนโลยีในการสนับสนุน					
3.3 เจ้าหน้าที่สนับสนุน					
3.4 อาหาร เครื่องดื่มและสถานที่					
4. คุณภาพการให้บริการ					
4.1 ท่านได้รับความรู้ แนวคิด ทักษะและประสบการณ์ใหม่ ๆ จากโครงการ					
4.2 ท่านสามารถนำสิ่งที่ได้รับจากโครงการ/กิจกรรมนี้ไปใช้ในการเรียน/การปฏิบัติงาน					
4.3 สิ่งที่ท่านได้รับจากโครงการ/กิจกรรมครั้งนี้ตรงตามความคาดหวังของท่านหรือไม่					
4.4 สัดส่วนระหว่างการฝึกอบรมภาคทฤษฎีกับภาคปฏิบัติ (ถ้ามี) มีความเหมาะสม					
4.5 โครงการ/กิจกรรมในหลักสูตรเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้และพัฒนาความสามารถของท่าน					
4.6 ประโยชน์ที่ท่านได้รับจากโครงการ/กิจกรรม					
5. ความพึงพอใจของท่านต่อภาพรวมของโครงการ					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

3.1 สิ่งที่ท่านพึงพอใจในการร่วมโครงการในครั้งนี้

.....

.....

.....

.....

.....

3.2 สิ่งที่ควรเสนอแนะนำไปพัฒนาการจัดโครงการในโอกาสต่อไป

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณในความร่วมมือ

ภาคผนวก ข

หลักสูตรการอบรมสร้างความรู้ความตระหนักในการต่อต้านการทุจริตในสังคม

หลักสูตรการอบรมสร้างความตระหนักในการต่อต้านการทุจริตในสังคม

1. ชื่อหลักสูตรการอบรม

หลักปฏิบัติทางพระพุทธศาสนาเพื่อสร้างความตระหนักในการต่อต้านการทุจริตในสังคม

2. กรอบในการอบรม

สร้างองค์ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ หลักกฎหมาย หลักจริยธรรม และหลักปฏิบัติทางพระพุทธศาสนา รวมถึงการวิเคราะห์สถานการณ์การทุจริตที่เกิดขึ้นในสังคม สร้างจิตสำนึกด้านความรับผิดชอบในการต่อต้านการทุจริต โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย มุ่งเน้นให้นักศึกษาเกิดความรู้ความเข้าใจ ทักษะ เจตคติ ด้านการป้องกันการทุจริต

3. จุดมุ่งหมายของอบรม

1. สร้างองค์ความรู้ ความเข้าใจ กฎหมาย กฎระเบียบ มาตรการทางสังคมในการต่อต้านการทุจริต (K)
2. สร้างความรู้ ความเข้าใจ และหลักปฏิบัติทางพระพุทธศาสนาในการต่อต้านการทุจริต (K)
3. สามารถวิเคราะห์ผล สะท้อนผลที่เกิดจากการทุจริตต่อตนเอง สังคม และประเทศชาติ (P)
4. สามารถประยุกต์ใช้หลักธรรม หลักจริยธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อนำไปใช้ในชีวิตจริง (P)
5. สร้างจิตสำนึก ค่านิยม จรรยาบรรณ และธรรมาภิบาลในการต่อต้านการทุจริต (A)

4. เป้าหมายในการอบรม

เป้าหมายเชิงปริมาณ

นักเรียน นักศึกษา ร้อยละ 80 เข้าร่วมโครงการกิจกรรม

เป้าหมายเชิงคุณภาพ

นักเรียน นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจ ประยุกต์ใช้หลักธรรม หลักจริยธรรมทางพระพุทธศาสนา สร้างจิตสำนึก ค่านิยม จรรยาบรรณ และธรรมาภิบาลในการต่อต้านการทุจริต

5. กลุ่มเป้าหมายในการอบรม

กลุ่มเป้าหมายในการอบรม คือ นักเรียน นักศึกษา หรือผู้ที่สนใจ

6. แนวคิดในการจัดการอบรม

กิจกรรมการอบรมเน้นการใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ การสร้างความรู้ได้แก่

- 1) ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Construction Theory)
- 2) ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์เชิงสังคม (Social Constructivism Theory)
- 3) ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์เชิงปัญญา (Cognitive Constructivism)
- 4) ทฤษฎีประมวลผลข้อมูล (Information Processing Theory)
- 5) ทฤษฎีพหุปัญญา (Theory of Multiple Intelligences)
- 6) ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning Theory)

ในการจัดการอบรมโดยภาพรวมจะใช้กลยุทธ์การที่เน้นผู้อบรมเป็นสำคัญ คือจัดตามความแตกต่างของผู้อบรมด้วยการอบรมใช้กระบวนการคิด วิเคราะห์คิดสังเคราะห์ สะท้อนผล การอภิปราย การแก้ปัญหาตลอดจนใช้เทคนิคเน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่หลากหลาย

7. แผนในการจัดการอบรม

จุดมุ่งหมาย	เนื้อหา	กระบวนการ/เทคนิค	สื่อประกอบการอบรม	การวัดผล/ประเมินผล	ระยะเวลา
1. สร้างองค์ความรู้ ความเข้าใจ ให้ความสำคัญ ให้ความสำคัญ ให้ความสำคัญ มาตรการทางสังคมในการต่อต้านการทุจริต(K)	กฎหมาย ฎระเบียบ มาตรการทางสังคมในการต่อต้านการทุจริต	1) ผู้เรียนดูคลิปวิดีโอการทุจริตที่เกิดขึ้นในสังคม/การรับผลประโยชน์ด้านต่าง ๆ	-คลิปวิดีโอ/ภาพเหตุการณ์ทุจริต	-การสังเกต	30 นาที
		2) ผู้อบรมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เทคนิค :การใช้คำถาม			
		3) วิทยากรบรรยายเรื่องข้อกฎหมาย ฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการทุจริต เทคนิค :การบรรยาย/การมีส่วนร่วม	- PowerPoint เนื้อหาตามจุดประสงค์ - เอกสารประกอบกิจกรรม - ตัวอย่างของเหตุการณ์	-การสังเกต พฤติกรรม	60 นาที
2. สร้างความรู้ ความเข้าใจ และหลักปฏิบัติทางพระพุทธศาสนาในการต่อต้านการทุจริต (K)	หลักปฏิบัติทางพระพุทธศาสนาในการต่อต้านการทุจริต	4) วิทยากรบรรยายหลักปฏิบัติทางพระพุทธศาสนาในการต่อต้านการทุจริต เทคนิค :การบรรยาย/การมีส่วนร่วม	- PowerPoint เนื้อหาตามจุดประสงค์ - เอกสารประกอบกิจกรรม - ตัวอย่างของเหตุการณ์	- การสังเกต	60 นาที
3. สามารถวิเคราะห์ผลสะท้อนผลที่เกิดจากการทุจริตต่อตนเอง สังคม และประเทศไทย (P)	วิเคราะห์ผลสะท้อนผลที่เกิดจากการทุจริตต่อตนเอง สังคม และประเทศไทย	5) ผู้อบรมรวมกลุ่มกันตามความเหมาะสมรับหัวข้อประเด็นพร้อมทั้งสถานการณ์ซึ่งประกอบด้วย -การรับผลประโยชน์จากผู้ปฏิบัติงาน -ผลประโยชน์จากการทุจริตในการโครงการต่าง ๆ ของภาครัฐ -การใช้อำนาจที่มีอยู่ในการปฏิบัติงานเพื่อการทุจริต -พฤติกรรมทุจริตที่เกิดขึ้นในสังคม ฯลฯ	- PowerPoint เนื้อหาตามจุดประสงค์ - ประเด็น/หัวข้อ	-การมีส่วนร่วม -การนำเสนอ -การทำงานกลุ่ม	120 นาที

		เทคนิค: 1) การระดมความคิด 2) การแสดงความคิดเห็น 3) การวิเคราะห์เชิงเหตุผล 4) การสะท้อนผล 5) การนำเสนอ			
4. สามารถประยุกต์ใช้หลักธรรม หลักจริยธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อนำไปใช้ในชีวิตรจริง (P)	ประยุกต์ใช้หลักธรรม หลักจริยธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อนำไปใช้	6) ผู้อบรมนำเสนอหัวข้อ/ประเด็นที่ได้จากการระดมความคิดพร้อมเสนอแนวทางการแก้ไขด้านวิถีทางพระพุทธศาสนา	-ผลงานการนำเสนอ <i>เนื้อหาตามจุดประสงค์</i>	การประเมินการนำเสนอ	60 นาที
5. สร้างจิตสำนึก ค่านิยม จรรยาบรรณ และธรรมาภิบาลในการต่อต้านการทุจริต (A)	จิตสำนึก ค่านิยม จรรยาบรรณ และธรรมาภิบาลในการต่อต้านการทุจริต	7) วิทยากรสรุปประเด็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากที่ได้นำเสนอพร้อมแนวทางแก้ไขตามหลักพุทธศาสนา รวมทั้งสอดประเด็นด้านจิตสำนึก ค่านิยม จรรยาบรรณ และธรรมาภิบาลในการต่อต้านการทุจริต	- PowerPoint เนื้อหาตามจุดประสงค์ - ประเด็น/หัวข้อ	สังเกตพฤติกรรม	30 นาที

8. สื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้

- PowerPoint เนื้อหาตามจุดประสงค์
- คลิปวิดีโอ/ภาพเหตุการณ์ทุจริต
- เอกสารประกอบกิจกรรม
- วิทยากร

9. การวัดผลและประเมิน

- การมีส่วนร่วม
- การนำเสนอ
- การทำงานกลุ่ม
- การสังเกตพฤติกรรม

10. การทดลองใช้

การทดลองใช้ผ่านเครือข่ายวิจัยในสถาบันการศึกษา 4 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน โรงเรียนเมตตาศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

ภาคผนวก ค
ใบรับรองจริยธรรมการวิจัย

ใบรับรองจรรยาบรรณการวิจัยของข้อเสนอการวิจัย
เอกสารข้อมูลคำอธิบายสำหรับผู้เข้าร่วมการวิจัยและไบนินยอม

หมายเลขข้อเสนอการวิจัย ว.๑๒๒/๒๕๖๔

ข้อเสนอการวิจัยนี้และเอกสารประกอบของข้อเสนอการวิจัยตามรายงานการแสดงด้านล่าง ได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการจรรยาบรรณการวิจัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยแล้ว คณะกรรมการฯ มีความเห็นว่าข้อเสนอการวิจัยที่จะดำเนินการมีความสอดคล้องกับหลักจรรยาบรรณสากล ตลอดจนกฎหมาย ข้อบังคับและข้อกำหนดภายในประเทศ จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยตามข้อเสนอการวิจัยนี้ได้

ชื่อข้อเสนอการวิจัย: การศึกษาองค์ความรู้ในการต่อต้านทุจริตโดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดเชียงใหม่
(Studying Knowledge in an Anti-Corruption by Activities and Buddhist Principles in Chiang Mai Province)

รหัสข้อเสนอการวิจัย: -

สถาบันที่สังกัด: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

ผู้วิจัยหลัก: พระครูสังฆรักษ์วีรวัฒน์ วีรวิฑฒโน

เอกสารที่พิจารณาทบทวน

๑. แบบเสนอโครงการวิจัย	ฉบับที่ วันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๔
๒. เอกสารชี้แจงข้อมูลผู้เข้าร่วมการวิจัย	ฉบับที่ วันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๔
๓. หนังสือแสดงเจตนายินยอมเข้าร่วมการวิจัย	ฉบับที่ วันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๔
๔. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล	ฉบับที่ วันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๔

(พระสุวรรณเมธาภรณ์, ผศ.)

ประธานคณะกรรมการจรรยาบรรณการวิจัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗ สิงหาคม ๒๕๖๔

หมายเลขใบรับรอง: ว.๑๒๒/๒๕๖๔

วันที่ให้การรับรอง: ๗ สิงหาคม ๒๕๖๔

วันหมดอายุใบรับรอง: ๗ สิงหาคม ๒๕๖๕

ประวัตินักวิจัย

ชื่อ-สกุล	:	พระครูสังฆรักษ์ วีรวัฒน์ วีรวฑฒโน
ตำแหน่ง	:	หัวหน้าโครงการวิจัย
ประวัติการศึกษา	:	พ.ศ. 2556 ศน.ม. (รัฐศาสตรการปกครอง) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ. 2542 ศน.บ. (รัฐศาสตรการปกครอง) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ประวัติการทำงาน	:	อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง
ผลงานทางวิชาการ	:	พระวีรวัฒน์ วีรวฑฒโน, พระมหาวิรัชศักดิ์ สุรเมธี, วรยุทธ สถาปนาศุภกุล และมงคลชัย สมศรี. (2562). การใช้หลักอริปไตย 3 ในการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษาสาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยวิทยาเขตล้านนา, การประชุมสัมมนาวิชาการระดับชาติ, หน้า 787-795.
ผลงานการวิจัย	:	พระวีรวัฒน์ วีรวฑฒโน. (2562). การใช้หลักอริปไตย 3 ในการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษาสาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา.
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	:	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

ประวัตินักวิจัย

- ชื่อ-สกุล : พระมหาวีระศักดิ์ สุระเมธี, ผศ. ดร.
- ตำแหน่ง : ผู้ช่วยนักวิจัย
- ประวัติการศึกษา : พ.ศ. 2557 ปริญญาโท (การบริหารการพัฒนา)
มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่
พ.ศ. 2558 ร.ม. (รัฐศาสตร์)
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
พ.ศ. 2545 ศษ.ม. (การสอนสังคมศึกษา)
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
พ.ศ. 2542 พศ.บ. (การสอนสังคมศึกษา)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- ประวัติการทำงาน : อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา
- ผลงานทางวิชาการ : 1. ชิดชนก ทัพไทย, เยื้อง ปั่นเหม่งเพชร, พระครูพิพิธสุตาทร สิริธโร, พระมหาวีระศักดิ์ สุระเมธี, สมหวัง แก้วสุฟอง. (2562). รูปแบบการบูรณาการฝึกสมาธิโดยใช้สติปัญญา 4 กับหลักโยคะศาสตร์. *วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา*, 10(2), 361-375.
2. พระมหาวีระศักดิ์ สุระเมธี, พระวีระวัฒน์ วีระวฑฒโน, วรยุทธ สถาปนา ศุภกุล, มงคลชัย สมศรี, วิราช ภูมาศรี และอุเทน ลาพิงค์. (2560). โลกทัศน์ของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เอื้อต่อการรองรับกับเศรษฐกิจประชาคมอาเซียน เพื่อพัฒนาชุมชนในเขตจังหวัดเชียงใหม่. *วารสารวิชาการธรรมทรรศน์*, 17(3). 13-23.
3. พระเมธาวิจารย์ (ปลิวโก), พระมหาวีระศักดิ์ สุระเมธี และสาลินี รักกตัญญู. (2560). รูปแบบการส่งเสริมความปรองดองและสันติสุขด้วยศีล 5 ของประชาชนในจังหวัดสระบุรี. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 5(1), 1-13.
- ผลงานการวิจัย : พระมหาวีระศักดิ์ สุระเมธี. (2560). โลกทัศน์ของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เอื้อต่อการรองรับกับเศรษฐกิจประชาคมอาเซียน เพื่อพัฒนาชุมชนในเขตจังหวัดเชียงใหม่.
- สถานที่ทำงานปัจจุบัน : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

ประวัตินักวิจัย

ชื่อ-สกุล	:	นายกมล บุตรชารี
ตำแหน่ง	:	ผู้ช่วยนักวิจัย
ประวัติการศึกษา	:	พ.ศ. 2559 ศน.ม. (พุทธศาสนาและปรัชญา) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ. 2521 ศน.บ. (ภาษาอังกฤษ) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ประวัติการทำงาน	:	อาจารย์ประจำหลักสูตรศาสนศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา
ผลงานทางวิชาการ	:	1. มนตรี วิชัยวงศ์, เจริญ กระพिला, กมล บุตรชารี. (2562). การเสริมสร้างสุขภาวะด้วยหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ของชุมชนการเคหะหนองหอย จังหวัดเชียงใหม่. <i>Journal of Yanasangvorn Research Institute</i> , 10(1). 169-179. 2. มนตรี วิชัยวงศ์, สุมาลัย นบนอบ, กมล บุตรชารี. (2561). การพัฒนารูปแบบการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำในเขตอำเภอเชียงดาวโดยใช้กระบวนการทางสังคมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา. <i>วารสารเซนส์จอห์น สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์</i> , 21(29). 185-197.
ผลงานการวิจัย	:	-
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	:	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา